

Javna agencija RS za energijo

P O R O Č I L O

O STANJU NA PODROČJU ENERGETIKE V SLOVENIJI V LETU 2008

Svet Javne agencije Republike Slovenije za energijo je poročilo sprejel na 65. redni seji 19. junija 2009. Vlada Republike Slovenije je k poročilu dala soglasje na _____ seji _____ 2009.

Maribor, junij 2009

**Irena Praček, univ. dipl. ekon.,
direktorica**

V S E B I N A

1	UVODNA BESEDA	5
2	POVZETEK.....	6
3	RAZVOJ ENERGETSKIH TRGOV IN GLAVNE DEJAVNOSTI REGULATORJA	7
3.1	Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji.....	7
3.2	Najpomembnejše dejavnosti in organizacijska struktura regulatorja	8
3.3	Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom	9
3.3.1	Energetika med slovenskim predsedovanjem EU.....	9
3.3.2	Pomembne mednarodne dejavnosti z vidika energetskih trgov.....	9
3.3.3	Razvoj trga z električno energijo	10
3.3.4	Razvoj trga z zemeljskim plinom.....	11
3.4	Glavna področja, s katerimi se je ukvarjal regulator	11
3.4.1	Regulativni okvir za elektroenergetska omrežja	12
3.4.2	Kakovost oskrbe z električno energijo	12
3.4.3	Obnovljivi viri energije in sproizvodnja toplote in električne energije	12
3.4.4	Obravnava vloge za izvzetje po Uredbi ES št. 1228/2003	13
3.4.5	Sprejemanje splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil na področju zemeljskega plina	13
3.4.6	Nadzor na maloprodajnem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom.....	13
4	ELEKTRIČNA ENERGIJA	15
4.1	Splošno.....	15
4.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti	18
4.2.1	Splošno	18
4.2.2	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti	18
4.2.3	Ločitev dejavnosti	26
4.2.4	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja.....	27
4.2.5	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti.....	37
4.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence.....	40
4.3.1	Proizvodnja in veleprodajni trg	40
4.3.2	Dobava in maloprodajni trg.....	54
4.3.3	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence.....	66
4.3.4	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami.....	66
5	ZEMELJSKI PLIN	67
5.1	Splošno.....	67
5.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti	68
5.2.1	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti	69
5.2.2	Ločitev dejavnosti	79
5.2.3	Dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti.....	80
5.3	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence.....	85
5.3.1	Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg	85
5.3.2	Dobava in maloprodajni trg.....	86
5.3.3	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence.....	95
5.3.4	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami.....	96
6	ZANESLJIVOST DOBAVE	97

6.1	Zanesljivost dobave električne energije	97
6.1.1	Zadostnost proizvodnje	97
6.1.2	Načrtovane naložbe v proizvodne objekte.....	100
6.1.3	Sigurnost obratovanja omrežja	101
6.2	Zanesljivost dobave zemeljskega plina	102
7	ZAGOTAVLJANJE JAVNIH STORITEV IN POLOŽAJ ODJEMALCA.....	103
7.1	Zagotavljanje javnih storitev	103
7.2	Varstvo potrošnikov	103
7.2.1	Varstvo ranljivih odjemalcev	104
7.2.2	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov.....	104
7.2.3	Pravica do odškodnine.....	105
7.2.4	Objavljanje cen.....	105
7.3	Zagotavljanje preglednosti	105
8	DALJINSKA TOPLOTA	107
8.1	Oskrba z daljinsko toploto	107
8.2	Distribucijsko omrežje	110
8.3	Cena toplotne energije	111
8.4	Dejavnosti agencije na področju daljinske toplote	112
9	Seznam slik	113
10	Seznam tabel	115
11	Seznam kratic in okrajšav	116

1 UVODNA BESEDA

Za nami je leto, za katero je značilen vsestranski razvoj energetskega sektorja. Trga z električno energijo in zemeljskim plinom sta vse leto delovala brez večjih pretresov in brez motenj v oskrbi z energijo. V tem letu so prvi odjemalci zemeljskega plina zamenjali dobavitelje, številnejše pa so bile tudi zamenjave dobaviteljev električne energije med gospodinjskimi odjemalci.

Poraba električne energije se je v primerjavi z letom prej zmanjšala za 2,9 odstotka, predvsem v drugi polovici leta, kar je posledica pojava gospodarske rasti in dejstva, da je prenehal obratovati del enega največjih odjemalcev, tovarne aluminija Talum. Tudi poraba zemeljskega plina se je v primerjavi z letom prej zmanjšala za okrog štiri odstotke, kar je predvsem posledica manjše gospodarske dejavnosti.

Cene energije so se v tem letu občutno zvišale. Dobavitelji električne energije so zviševali cene tudi za gospodinjske odjemalce, kar pa po ugotovitvah pristojnega Urada za varstvo konkurence ni bilo v celoti upravičeno, zato je tudi ukrepal. Cene zemeljskega plina so se med drugim zviševale tudi zaradi gibanja cen zemeljskega plina na mednarodnem trgu.

Slovenski trg z energijo je del notranjega trga EU in se čedalje tesneje povezuje s trgi sosednjih držav. Trg električne energije je del treh regionalnih trgov, na katerih se je bistveno povečala preglednost. Za leto 2008 so bile čezmejne prenosne zmogljivosti prvič za vse leto dodeljevane na dražbah, nadaljevale pa so se tudi priprave na koordinirano skupno dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti v regijah. Na trgu zemeljskega plina, ki je tudi del enega regionalnega trga, sta se tudi pomembno povečala preglednost in dostopnost podatkov, odpravljene so bile številne omejitve, ki so izhajale iz neusklajenih ali nezdržljivih pravil za obratovanje omrežij in čezmejnih prenosnih poti.

Slovenija je v prvi polovici leta predsedovala Svetu EU in v tem obdobju je bil dosežen velik napredek pri sprejemanju tretjega zakonodajnega svežnja notranjega trga z energijo in pri sprejemanju podnebno-energetskega svežnja. Oba bosta močno vplivala na nadaljnjo razvojno usmerjenost energetske dejavnosti.

V Sloveniji je bil junija 2008 spremenjen in dopolnjen Energetski zakon, ki je bistveno spremenil način spodbujanja rabe obnovljivih virov energije in soproizvodnje električne energije in toplote, uveden je bil tudi nov organ za dodeljevanje podpore tovrstni proizvodnji. Javna agencija Republike Slovenije za energijo (v nadaljevanju agencija) je zaradi teh sprememb dobila vrsto novih nalog, sodelovala pa je tudi pri pripravi podzakonskih aktov s tega področja. Agencija je postala izdajateljica deklaracij za proizvodne naprave, odločb o dodelitvi podpore in potrdil o izvoru električne energije, proizvedene iz obnovljivih virov energije ali s soproizvodnjo.

Dosedanje dejavnosti pri odpiranju in razvoju trgov z energijo so bile usmerjene predvsem na delovanje veleprodajnih trgov. Zato je oktobra 2008 začel delovati Državlanski forum za energijo v Londonu, ki obravnava razvoj maloprodajnega trga in položaj odjemalcev na njem. Varstvo pravic odjemalcev je pomemben gradnik nove ureditve v tretjem zakonodajnem svežnju, ki bo pomembno zaznamoval tudi razvoj slovenskega maloprodajnega trga v prihodnje.

Irena Praček, univ. dipl. ekon.,
direktorica

2 POVZETEK

Poročilo o stanju na področju energetike je agencija pripravila v združeni obliki, tako da zajema vsebine, ki jih predpisuje Energetski zakon, obenem pa poročilo vključuje tudi vsebine, ki jih zahteva Komisija evropskih skupnosti v predpisani strukturi letnega poročila, s katerim ji o stanju na energetskem trgu celovito poročajo vsi energetski regulatorji držav članic.

Poglavje 3 povzema osnovne podatke o delovanju trgov z električno energijo in zemeljskim plinom ter glavne dejavnosti regulatorja v letu 2008.

Podroben opis delovanja trga z električno energijo je v poglavju 4, in sicer tako reguliranih kot tržnih dejavnosti. Proizvodnja električne energije je bila v Sloveniji leta 2008 v primerjavi z letom pred tem za 10,2 odstotka večja. Odjemalci električne energije v Sloveniji so v letu 2008 (brez upoštevanja izgub na omrežju) porabili 12.620 GWh električne energije, kar je 2,9 odstotka manj kot leto prej. Poraba pri odjemalcih, priključenih na distribucijska omrežja, je bila za 2,3 odstotka večja, poraba odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje, pa se je zmanjšala za 24,4 odstotka. Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v zadnjih petih letih v Sloveniji kaže na vztrajno rast pri vseh vrstah odjemalcev, kar je posledica rasti cen na veleprodajnem trgu doma in v EU. Cene električne energije za gospodinjstve so se v primerjavi z letom 2007 zvišale povprečno za okrog 19 odstotkov. Dobavitelja je v letu 2008 zamenjalo 5211 odjemalcev, kar je največje število zamenjav po odprtju slovenskega trga z električno energijo.

V poglavju 5 je podrobneje opisan trg z zemeljskim plinom. Leta 2008 so končni odjemalci porabili 1.073.847 tisoč Sm^3 zemeljskega plina oziroma štiri odstotke manj kot leta 2007. Poraba zemeljskega plina se je pri industrijskih odjemalcih, priključenih na prenosno omrežje, zmanjšala za približno devet odstotkov, poraba pri odjemalcih, ki so priključenih na distribucijska omrežja, pa je bila za 12 odstotkov večja. Za leto 2008 je bilo značilno močno naraščanje cen zemeljskega plina, ki je z zamikom sledilo naraščanju cen naftnih derivatov. Zemeljski plin je bil najdražji konec leta 2008, kar je bilo posledica visokih cen naftnih derivatov v prvi polovici leta 2008. Konec leta 2008 so bile cene zemeljskega plina več kot 40 odstotkov višje kot konec leta 2007. Na slovenskem trgu z zemeljskim plinom so bile leta 2008 izvedene prve zamenjave dobaviteljev.

V poglavju 6 je strnjen pregled zanesljivosti dobave električne energije in zemeljskega plina. V letu 2008 se je primanjkljaj domače proizvodnje električne energije v primerjavi s porabo močno zmanjšal, in sicer z 2655 GWh na 1240 GWh. Odjem se je zmanjšal predvsem zato, ker je prenehala obratovati elektroliza B v tovarni aluminija Talum. in zaradi gospodarske recesije.

Poglavje 7 vsebuje opis zagotavljanja javnih storitev, varstva pravic potrošnikov, še zlasti ranljivih odjemalcev, pravice do pritožb in opis zagotavljanja preglednosti na trgih z električno energijo in zemeljskim plinom.

Oskrba z daljinsko toploto je skupaj z nalogami regulatorja na tem področju opisana v poglavju 8.

3 RAZVOJ ENERGETSKIH TRGOV IN GLAVNE DEJAVNOSTI REGULATORJA

3.1 Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji

Slovenija

Prebivalstvo (september 2008)	2.053.740
Površina	20.273 km ²
Število vseh odjemalcev električne energije (31. 12. 2008)	905.354
Število vseh odjemalcev zemeljskega plina (31. 12. 2008)	124.424
Bruto domači proizvod (BDP)	37.126 mio EUR
Stopnja rasti BDP	3,5 %
Inflacija	2,1 %
BDP/prebivalca	18.196 EUR

Vira: SURS, agencija

Električna energija

Moč na pragu	3.112 MW	
Hidroelektrarne		924 MW
Termoelektrarne		1.282 MW
Jedrska elektrarna		696 MW
Mali proizvajalci iz OVE in SPTE na distribucijskem omrežju		210 MW
Proizvodnja električne energije	15.032 GWh	
Hidroelektrarne		3.511 GWh
Termoelektrarne		4.868 GWh
Jedrska elektrarna		5.970 GWh
Mali proizvajalci iz OVE in SPTE na distribucijskem omrežju		683 GWh
Dolžina prenosnega omrežja	2.572 km	
– 400 kV		508 km
– 220 kV		328 km
– 110 kV		1.736 km
Dolžina distribucijskega omrežja	63.208 km	
– 110 kV		793 km
– 35, 20 in 10 kV		17.455 km
– 0,4 kV		44.960 km
Poraba električne energije	12.620 GWh	
Odjemalci na prenosnem omrežju		2.032 GWh
Poslovni odjemalci		7.406 GWh
Gospodinjski odjemalci		3.182 GWh
Poraba na prebivalca na leto	6.145 kWh	
Povprečna poraba gospodinjstva na mesec	330 kWh	

* V tabeli sta upoštevani celotna inštalirana moč in proizvodnja električne energije Nuklearne elektrarne Krško, vendar pa – skladno z meddržavnim sporazumom – Slovenija razpolaga le s polovico proizvedene električne energije te elektrarne.

Viri: podatki podjetij

Zemeljski plin

Dolžina prenosnega omrežja	980 km	
– več kot 16 barov		771 km
– manj kot 16 barov		209 km
Dolžina distribucijskega omrežja (do 16 barov)	3.770 km	
Poraba zemeljskega plina	1.073.847.459 Sm³	
Odjemalci na distribucijskem omrežju		300.893.055 Sm ³
Odjemalci na prenosnem omrežju		772.984.404 Sm ³
Poraba na prebivalca na leto	523 Sm³	

Viri: podatki podjetij

3.2 Najpomembnejše dejavnosti in organizacijska struktura regulatorja

Javna agencija Republike Slovenije za energijo (v nadaljevanju agencija) opravlja vlogo regulatorja energetske dejavnosti v pomenu, kot ga določa energetska zakonodaja. Pri določitvi omrežnin za elektroenergetska in plinovodna omrežja regulator določa cilje glede učinkovitosti delovanja reguliranih dejavnosti in spodbude za doseganje teh ciljev. Regulator nadzira nediskriminativnost dostopa do omrežij in delovanje trga, na katerem odkriva morebitne zlorabe in o njih poroča. Poleg tega regulator rešuje spore in odloča o pritožbah, izdaja licence za energetske dejavnosti ter daje soglasja in mnenja k aktom sistemskih operaterjev.

S sprejeto novelo Energetskega zakona (EZ-C, Uradni list RS, št. 70/08) se je obseg nalog agencije povečal. Nove naloge in pristojnosti je agencija dobila predvsem na področju obnovljivih virov energije (v nadaljevanju OVE) in sproizvodnje toplote in električne energije (v nadaljevanju SPTE).

Na področju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov energije in s sproizvodnjo toplote in električne energije agencija izdaja deklaracije za proizvodne naprave in odločbe o podporah. Izdaja tudi potrdila o izvoru in tržne certifikate RECS za električno energijo iz obnovljivih virov, določa in spremlja pa še obveznost prikazovanja strukture proizvodnih virov.

Pri oskrbi z daljinsko toploto agencija določa metodologijo za pripravo splošnih aktov dobaviteljev toplote.

Agencija redno letno poroča Vladi Republike Slovenije (v nadaljevanju vlada) o svojem delu in stanju na področju energetike ter o razvoju konkurence na energetske trgi; s poročilom seznanjeni tudi Evropsko komisijo.

Organa agencije sta direktorica in petčlanski svet agencije, ki daje agenciji usmeritve in sprejema njene splošne akte. Agencija ima tri sektorje: sektor električne energije, sektor zemeljskega plina in daljinske toplote ter sektor skupnih dejavnosti.

3.3 Razvoj trgov z električno energijo in zemeljskim plinom

3.3.1 Energetika med slovenskim predsedovanjem EU

Tudi v energetiki je bila prva polovica leta obarvana s predsedovanjem Slovenije v EU. Poglavitni vsebinski dosežki predsedovanja na področju energetike, usklajevanje katerih je bilo v pristojnosti slovenskega ministrstva za gospodarstvo, so opisani v nadaljevanju.

Obraznava Strateškega energetskega tehnološkega načrta je bila med slovenskim predsedovanjem uspešno končana. Kompromisni predlog ministrskih sklepov o tem načrtu je Svet energetskih ministrov potrdil 28. februarja, v svojih sklepih pa ga je pozdravil tudi Evropski svet na spomladanskem zasedanju. Načrt je pomemben dokument predvsem zaradi njegovega prispevka k nadaljnjemu in pospešenemu razvoju novih tehnologij na področju energetike, predvsem pri doseganju ciljev v boju proti podnebnim spremembam.

Med predsedovanjem je potekalo intenzivno delo pri pripravi zakonodajnih predlogov za nadaljnje sproščanje notranjega energetskega trga. Predlogi zajemajo prenovljeno električno in plinsko direktivo, električno in plinsko uredbo o čezmejnih prenosnih zmogljivostih ter nov predlog uredbe o agenciji za sodelovanje med nacionalnimi regulatorji (ACER). Najtežje vprašanje svežnja je bilo lastniško ločevanje prenosnih od proizvodnih in tržnih dejavnosti. Zavezo po političnem dogovoru junija 2008 so poudarili na februarjem zasedanju ministrskega sveta za telekomunikacije, transport in energijo (v nadaljevanju TTE), potem pa tudi na spomladanskem zasedanju Evropskega sveta (ES), vendar je Evropski parlament (EP) odložil plenarno glasovanje o predlogih na drugo polovico junija in julija. Komisija in slovensko predsedstvo sta maja predstavila skupen kompromisni predlog, ki je bil glavna točka obravnave na junijskem zasedanju energetskega sveta. Slovensko predsedstvo je po dolgotrajnih pogajanjih doseglo širok dogovor o ključnih elementih tretjega energetskega svežnja, kar je vsekakor največji uspeh na področju energetike med predsedovanjem.

Izjemno pomemben je tudi podnebno-energetski sveženj, ki ga obravnava Svet. Komisija ga je predstavila 23. januarja 2009. Sveženj sledi ciljem spomladanskega Evropskega sveta 2007 (20-20-20 do leta 2020) in zajema predloge o povečani rabi obnovljivih virov energije, zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov, prenovi evropskega sistema za trgovanje z izpusti ter o zajemanju in skladiščenju ogljika. Slovensko predsedstvo je zakonodajnemu svežnju namenilo veliko pozornosti, napredek pri tem dosjeju je bil dober in konstruktiven. Tudi Evropski svet je na spomladanskem zasedanju potrdil ambicioznost svežnja ter pozval k hitremu dogovoru med državami članicami in institucijami EU. Energetski ministri obravnavajo predvsem direktivo o obnovljivih virih energije, katere najbolj sporni temi ostajata trgovanje s potrdili o izvoru in trajnostni kriteriji za biogoriva. Na zasedanju Svetu TTE, ki je bilo 6. junija 2008, je slovensko predsedstvo predstavilo poročilo o napredku ter vodilo orientacijsko razpravo o ključnih vprašanjih, navedenih v poročilu o napredku.

3.3.2 Pomembne mednarodne dejavnosti z vidika energetskih trgov

Najvidnejši napredek pri razvoju trgov je bil dosežen na regionalni ravni. Na regionalnem trgu z električno energijo Osrednja in Vzhodna Evropa je bila ustanovljena skupna avkcijska hiša (CAO) v Brižinu (Freising) v Nemčiji. Ta je začela delovati in pripravljati podlage in informacijsko podprt model za skupno, koordinirano dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti (v nadaljevanju ČPZ)

za vse meje v regiji – za Slovenijo to pomeni dodeljevanje ČPZ na severni meji. Dogovorjen je bil tudi cilj, da se priprave končajo v letu 2009, tako da bo izračunavanje in dodeljevanje ČPZ za leto 2010 potekalo v skupni avkcijski hiši in po novi metodi na podlagi pretokov moči. Na regionalnem trgu Osrednja in Južna Evropa je bila leta 2008 dosežena višja stopnja usklajenosti pri dodeljevanju ČPZ in začela se je razprava o tem, kje in kako bo potekalo skupno, koordinirano dodeljevanje ČPZ, na obeh trgih pa se je izboljšala preglednost. Slovenski udeleženci trga in agencija so bili prisotni tudi v regiji Jugovzhodna Evropa, v kateri pa ni bistvenega napredka, ki bi vplival bodisi na slovenski bodisi na notranji trg z električno energijo v EU. Pri zemeljskem plinu sta bili največji napredek v regiji Južna in Jugovzhodna Evropa izboljšana preglednost in dostopnost vseh podatkov, ki jih zahteva Uredba (ES) 1775/2005. Drugi pomemben razvojni korak v tej regiji so tudi višja stopnja usklajenosti pri obratovanju omrežij (interoperabilnost) in združljiva pravila za delovanje prenosnih sistemov.

3.3.3 Razvoj trga z električno energijo

Popolnoma sproščen trg je sprožil številne aktivnosti vseh subjektov, ki delujejo na trgu električne energije. Povpraševanje po energiji je v prvi polovici leta naraščalo tako v Sloveniji kot tudi na drugih trgih EU. Zaradi naraščajočih cen na evropskih trgih se je povečalo trgovanje v Sloveniji in tudi med regijami v EU. V veliki meri je k temu pripomogel skladno z evropsko Uredbo 1228/2003 dobro urejen in pregleden dostop do čezmejnega trgovanja,.

V začetku leta 2008 je začela delovati regionalna borza SouthPool, ki želi povezovati energetske trge v širši jugovzhodni evropski regiji in ki je z 11. novembrom 2008 prevzela vlogo slovenske borze Borzen. Borza omogoča trgovanje na dnevnom trgu in trgovanje z energenti – električno energijo, plinom in podobnimi energetskega produkti ter s tem na energetske trge vnaša večjo predvidljivost in likvidnost.

Na maloprodajnem trgu so dobavitelji aktivneje pristopali do odjemalcev. Ponudbe dobave električne energije predvsem za gospodinske odjemalce so se začele oblikovati na novih produktih, ki so vključevali tudi progresivne cene glede na količino porabljene energije. Odziv odjemalcev je bil pričakovan, saj se je število menjav dobavitelja povečalo in doseglo najvišjo raven, odkar je trg sproščen. Trendi menjav so se v jesenskih mesecih zmanjšali, saj se je, pretežno kot posledica finančne krize, zmanjšalo tudi povpraševanje po energiji. Cene električne energije so do konca leta nenehno padale in se izravnale na ravni iz sredine leta 2007.

Junija 2008 je Državni zbor RS sprejel spremembe in dopolnitve Energetskega zakona (EZ-C), ki na novo ureja in usklajuje pravni red s predpisi EU pri ureditvi podpor elektrarnam na obnovljive vire energije in elektrarnam s sproizvodnjo toplote in električne energije z visokim izkoristkom skladno s Smernicami za državne pomoči za varstvo okolja (2008/C82/01) ter vzpostavitve stimulativnega investicijskega okolja za nove projekte. Ob tem je EZ-C uredil področje dokazovanja pravic gradnje energetskega objekta državnega pomena in vprašanja pridobivanja nepremičnin za gradnjo energetske infrastrukture ter opredelitev varovalnega pasu.

3.3.4 Razvoj trga z zemeljskim plinom

Vstop novega uvoznika zemeljskega plina, visoke cene zemeljskega plina in prve zamenjave dobaviteljev so najpomembnejše spremembe trga z zemeljskim plinom v letu 2008. S 1. januarjem 2008 je začel v slovensko prenosno omrežje plin dobavljati nov dobavitelj, ki je dobavljal zemeljski plin odjemalcem na prenosnem in distribucijskem omrežju zemeljskega plina. Z novim dobaviteljem je nastala tudi nova bilančna skupina.

Sprejeti podzakonski predpisi in aktivnost udeležencev na trgu zemeljskega plina so spodbudili večje odjemalce k prvim zamenjavam dobaviteljev. Na trgu zemeljskega plina so imeli posamezni dobavitelji zelo aktivno vlogo. Pri dobavi zemeljskega plina za gospodinjstve odjemalce ni bilo zaznati nove konkurence obstoječim dobaviteljem.

Naraščajoče cene zemeljskega plina in zmanjševanje povpraševanja po zemeljskem plinu pri industrijskih odjemalcih so vplivali na zmanjšanje porabe zemeljskega plina pri odjemalcih, priključenih na prenosno omrežje. Predvideno zmanjšanje povpraševanja je vplivalo tudi na spreminjanje pogodbenih razmerij med odjemalci, dobavitelji in sistemskim operaterjem zemeljskega plina.

Vzpostavitev trga s sekundarnimi zmogljivostmi je odjemalcem, ki dostopajo do prenosnega omrežja, omogočila prodajo ali nakup prenosnih zmogljivosti za daljše ali krajše obdobje. Konec leta 2008 sprejeta pravila o postopkih za izvajanje uredbe o pogojih za dostop do prenosnega omrežja zemeljskega plina so poleg pravil delovanja na primarnem in sekundarnem trgu vzpostavila tudi pravila za dostop do kratkoročnih storitev.

3.4 Glavna področja, s katerimi se je ukvarjal regulator

Vloga agencije kot energetskega regulatorja v Sloveniji je predvsem zagotavljati preglednost delovanja trga in regulirati dejavnosti GJS tako, da bodo storitve opravljene kakovostno in po primerni ceni. Agencija določa metodologije za določitev omrežnin, za obračun omrežnin ter za izdelavo drugih aktov sistemskih operaterjev električne energije in zemeljskega plina. Tako regulira ceno uporabe infrastrukture energetskih omrežij, s čimer vpliva na njeno delovanje, izkoriščenost in donos na sredstva, vložena vanjo. Poleg tega je vloga agencije razširjena na zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom in električno energijo. Agencija celovito spremlja delovanje energetskega trga in njegovo konkurenčnost, pri čemer upoštevajoč državno energetske politiko usklajuje interese vseh udeležencev trga. Vloga agencije zajema med drugim dejavnosti pri podpiranju uvajanja tržnih mehanizmov za spodbujanje obnovljive in visokoučinkovite proizvodnje električne energije.

Agencija sodeluje tudi z institucijami EU in drugimi energetske regulatorji v EU, še zlasti v Skupini evropskih regulatorjev za električno energijo in plin (EREG), ki je svetovalni organ Evropske komisije. Skupaj z drugimi regulatorji EU je dejavna pri širitvi energetskega trga na države Jugovzhodne Evrope. Energetski trg EU se postopoma razvija v notranji trg, zaradi fizičnih omejitev na mejah pa energetski regulatorji držav EU spodbujajo delovanje trga na regionalnih ravneh. V tem procesu je slovenski trg z energijo del treh regij za električno energijo in ene regije za zemeljski plin. Agencija ima v sodelovanju z regulatorji v regijah pomembno vlogo zlasti pri usklajevanju pravil in pozneje pri nadziranju dodeljevanja ČPZ.

3.4.1 Regulativni okvir za elektroenergetska omrežja

V letu 2008 je agencija večji del svojih dejavnosti namenila pripravi novih aktov o metodologiji za določitev in obračun omrežnine za elektroenergetska omrežja, pri čemer je upoštevala tedaj veljavne makroekonomske parametre, nižjo projekcijo gospodarskega razvoja ter težnje pri racionalizaciji in učinkoviti rabi energije in substituciji energentov.

Zaradi priprave novega regulativnega obdobja, ki bolj podrobno ureja kakovost oskrbe, je agencija v letu 2008 pripravila dodaten splošni akt, s katerim se določajo metodologija spremljanja, hrambe, obdelave in posredovanja podatkov o kakovosti oskrbe, nabor in potrebne definicije podatkov ter obveznosti reguliranih podjetij pri zagotavljanju nadzora kakovosti oskrbe. V aktu so opredeljeni tudi parametri in kazalniki kakovosti oskrbe z električno energijo, na katerih temeljijo minimalni standardi kakovosti, ki jih agencija uporablja za reguliranje z upoštevanjem kakovosti oskrbe.

3.4.2 Kakovost oskrbe z električno energijo

Leta 2008 je agencija vzpostavila na nacionalni ravni usklajen način mesečnega poročanja o neprekinjenosti napajanja na distribucijskem omrežju. Projekt zajema uvedbo in zagotavljanje razpoložljivosti spletne storitve za vnos in izračunavanje mednarodno primerljivih kazalcev SAIDI in SAIFI ter analitiko nad omenjenimi podatki. Pri spremljanju ravni neprekinjenosti napajanja so sodelovala vsa distribucijska podjetja. S tem je agencija zagotovila izpolnjenost pogojev za uvedbo celovitejšega izvajanja reguliranja z upoštevanjem kakovosti oskrbe z električno energijo. Agencija je v posvetovalno-odločitvenem procesu pripravila ustrezne tehnične podlage za primerljivo spremljanje komercialne kakovosti na ravni EU.

Agencija je pripravila tudi ustrezne tehnične podlage za izvajanje reguliranja z upoštevanjem kakovosti oskrbe z uporabo sistemskih in zajamčenih standardov kakovosti pri neprekinjenem napajanju in komercialne kakovosti.

3.4.3 Obnovljivi viri energije in sproizvodnja toplote in električne energije

Pri pripravi besedila sprememb in dopolnitev EZ je agencija sodelovala s podrobnimi predlogi, ki so se nanašali predvsem na izdajanje proizvodnih deklaracij in potrdil o izvoru ter na celoten mehanizem podpore obnovljivim virom energije in sproizvodnji električne energije in toplote ter na prenos javnih pooblastil za izvajanje nalog sistema operaterja, učinkovito delovanje in ločevanje dejavnosti sistemskih operaterjev.

Zaradi uveljavitve sprememb slovenske energetske zakonodaje pri podpori proizvodnji OVE in SPTE ter prevzemanja novih nalog pri izdajanju proizvodnih deklaracij in potrdil o izvoru ter odločanja o podporah je agencija v drugi polovici leta dejavno sodelovala pri pripravi podzakonskih aktov, ki jih je pripravljalo ministrstvo za gospodarstvo.

Agencija je pripravila predlog novega podzakonskega akta o izdajanju deklaracij za proizvodne naprave in potrdil o izvoru električne energije. Uredba o izdaji deklaracij za proizvodne naprave in potrdil o izvoru električne energije je bila sprejeta v začetku leta 2009. Agencija je s pripombami dejavno sodelovala tudi pri usklajevanju drugih podzakonskih aktov, predvsem uredb o meritvah, o podporah OVE in SPTE in o delovanju Centra za podpore.

Leta 2008 je agencija izdajala potrdila o izvoru električne energije skladno z veljavno Uredbo o izdajanju potrdil o izvoru. Skupaj je bilo izdanih za 1.190.154 MWh potrdil o izvoru.

3.4.4 Obravnava vloge za izvzetje po Uredbi ES št. 1228/2003

V letu 2008 je agencija prejela poziv za obravnavo vloge za odobritev izvzetja novih povezovalnih elektroenergetskih vodov iz reguliranega dostopa do omrežja, kot to omogoča Evropska uredba št. 1228/2003. Več investitorjev je vložilo predlog za gradnjo dveh 110-kV komercialnih povezav na meji z Italijo. Na podlagi študije in podrobne analize predvidenih postopkov pri izdaji mnenja o izvzetju je agencija za vpletene organe organizirala več posvetovalnih sestankov, na katerih je podrobno predstavila poglede na proces odobritve izvzetja. O vlogi še ni dokončno odločeno, saj investitorji skladno z določili evropske zakonodaje pripravljajo elaborat o vplivu novega povezovalnega voda na konkurenco na trgu z električno energijo, kar je temeljno vprašanje tega postopka.

3.4.5 Sprejemanje splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil na področju zemeljskega plina

Na področju zemeljskega plina je agencija pripravila osnutek Akta o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akta o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina. V aktu, ki ureja metodologijo za določitev omrežnine, se pogloblitve spremembe nanašajo na uveljavitev daljšega regulativnega obdobja, v metodologiji, ki ureja obračunavanje omrežnine, pa na ceno za kratkoročne storitve, ceno za prekinljive storitve in ceno za tranzit.

Agencija je v letu 2008 sodelovala pri sprejemanju Pravil za obračun odstopanj prevzema in predaje zemeljskega plina, Pravil za evidentiranje sklenjenih pogodb za oskrbo z zemeljskim plinom in Pravil za delovanje izravnalnega trga z zemeljskim plinom. Navedena pravila bodo podrobneje urejala delovanje trga z zemeljskim plinom pri obračunavanju odstopanj, ponujanju kratkoročnih storitev, delovanju primarnega in sekundarnega trga z zmogljivostmi, evidentiranju sklenjenih pogodb in oblikovanju osnovne cene zemeljskega plina za obračunavanje količinskih odstopanj.

Sistemske operaterje distribucijskih omrežij zemeljskega plina morajo za ureditev razmerij z uporabniki storitev izdati Splošne pogoje za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja. Agencija je leta 2008 sodelovala pri uveljavitvi aktov o splošnih pogojih za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja.

3.4.6 Nadzor na maloprodajnem trgu z električno energijo in zemeljskim plinom

Zaradi napovedi posameznih dobaviteljev električne energije o spremembi obračuna električne energije za gospodinjstve je agencija prejela vprašanja, ki so se nanašala na razlago zakonodaje in varstvo odjemalcev. Med njimi je bilo veliko povpraševanja po izračunih in ocenah vplivov sprememb cen. Agencija je posodobila spletni primerjalnik ponudb, ki je čedalje bolj obiskan, in ga prilagodila novim načinom obračunavanja. Na podlagi zahtevkov odjemalcev, medijev in drugih zainteresiranih javnosti je agencija pripravila več odgovorov ter mnenj o dogajanju na trgu na drobno.

Na trgu z zemeljskim plinom je bilo v začetnih mesecih leta 2008 opaziti kar nekaj dejavnosti, ki so bile povezane s popolnim odprtjem trga z zemeljskim plinom. Tako so se začele prve zamenjave dobaviteljev, ki so prinesle tudi nekatera vprašanja. Odjemalci in drugi udeleženci trga so obveščali agencijo o razmerah na trgu ter zahtevali določena pojasnila ali ukrepe. Dogajanje na trgu je bilo živahnejše tudi zaradi spremenjenega načina obračunavanja zemeljskega plina pri največjih podjetjih za distribucijo zemeljskega plina.

Zaradi uvedbe novega načina obračunavanja porabe zemeljskega plina pri nekaterih podjetjih za distribucijo je agencija odgovarjala na različna vprašanja odjemalcev in drugih javnosti. Na podlagi dostopnih podatkov je opravila analizo cen zemeljskega plina posameznih dobaviteljev v lokalnih skupnostih.

Agencija je prejela več vprašanj odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje zemeljskega plina, ki so se nanašala na možnost zmanjševanja zakupljenih prenosnih zmogljivosti za leto 2009 po sklenitvi dolgoročne pogodbe o dostopu do omrežja.

4 ELEKTRIČNA ENERGIJA

4.1 Splošno

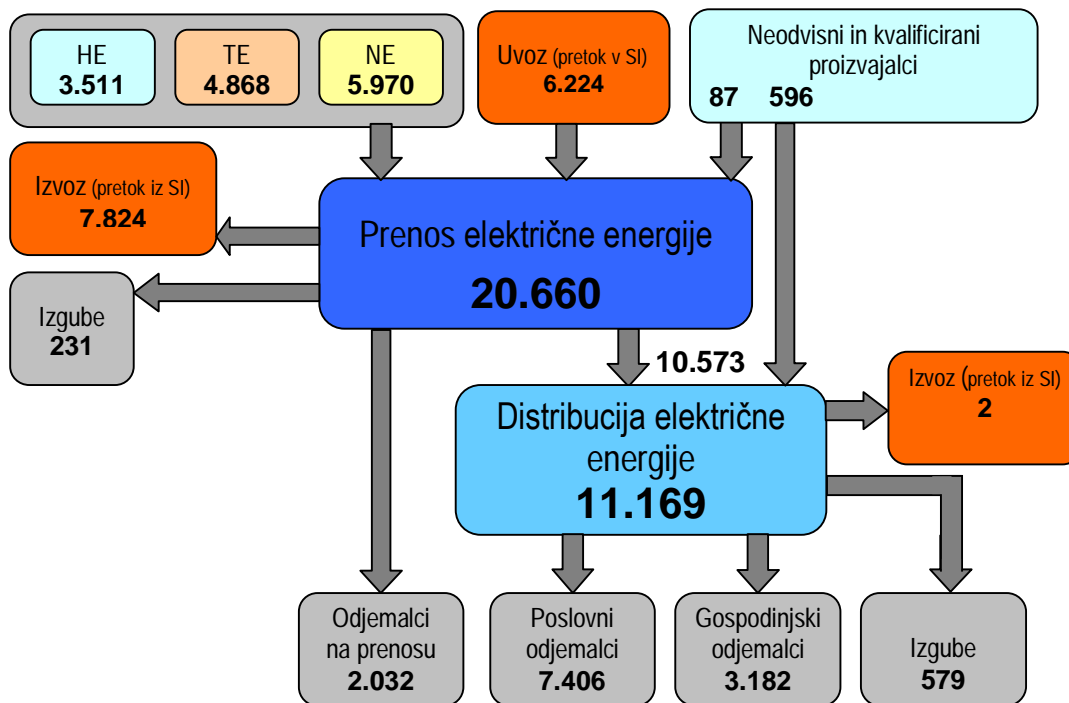
Odjemalci električne energije v Sloveniji so v letu 2008 (izgube na omrežju niso upoštevane) porabili 12.620 GWh električne energije, kar je 378 GWh ali 2,9 odstotka manj, kot je znašala njihova poraba v letu 2007. Poraba pri odjemalcih, priključenih na distribucijska omrežja, je bila za 2,3 odstotka večja kot leta 2007, medtem ko je bila poraba odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje, v primerjavi z letom pred tem za 656 GWh ali 24,4 odstotka manjša. Izgube električne energije v prenosnem in distribucijskem elektroenergetskem omrežju so znašale 810 GWh. Skupne potrebe po električni energiji so znašale 13.430 GWh električne energije.

K zadovoljevanju slovenskih potreb so 12.047 GWh pripomogli proizvajalci, združeni v Holdingu Slovenskih elektrarn, d. o. o., skupina GEN energija in druge elektrarne, priključene na prenosno in distribucijsko omrežje. Za pokritje vseh domačih potreb in izgub v omrežju je bilo treba iz tujine uvoziti še 1385 GWh električne energije, kar je 11 odstotkov celotnih slovenskih potreb.

V Sloveniji je bilo v letu 2008 proizvedene 15.032 GWh električne energije, kar je 1396 GWh ali 10,2 odstotka več kot leta 2007. Zaradi dobrih hidroloških razmer v letu 2008 so hidroelektrarne proizvedle 3511 GWh električne energije, kar je 697 GWh ali 24,8 odstotka več kot leto pred tem. Termoelektrarne so je proizvedle 4868 GWh, kar pomeni povečanje proizvodnje glede na leto 2007 za 60 GWh. Jedrska elektrarna Krško je proizvedla 5970 GWh električne energije oziroma 548 GWh ali 10,1 odstotka več kot leto prej. Mali (kvalificirani) proizvajalci so proizvedli 683 GWh električne energije.

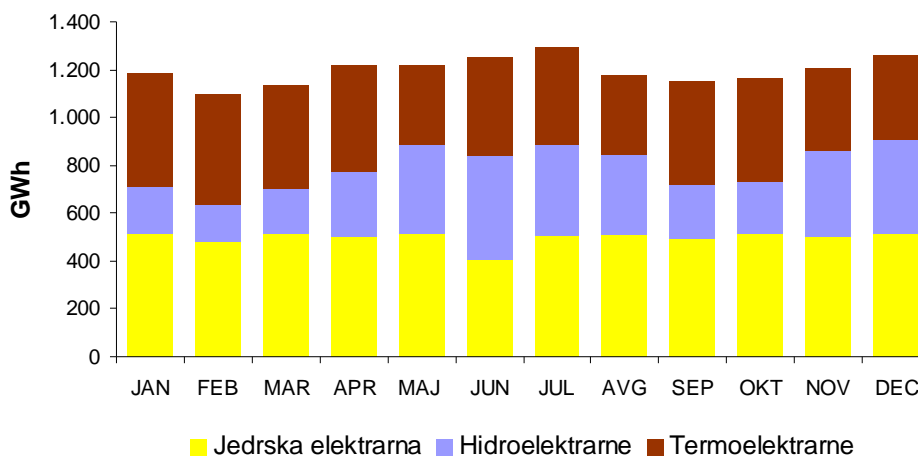
Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji se ni pomembno spremenila. Največji delež k skupni proizvodnji prispeva jedrska elektrarna Krško, okrog 40 odstotkov. Elektrarne na fosilna goriva prispevajo k celotni proizvodnji približno 34 odstotkov, hidroelektrarne in elektrarne na druge obnovljive vire pa 26 odstotkov.

Največja urna obremenitev je bila v januarju 1963 MW, kar je 46 MW ali 2,2 odstotka manj kot leta 2007.

Slika 1: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2008 v GWh

Vir: agencija

Slika 2: Struktura mesečne proizvodnje električne energije

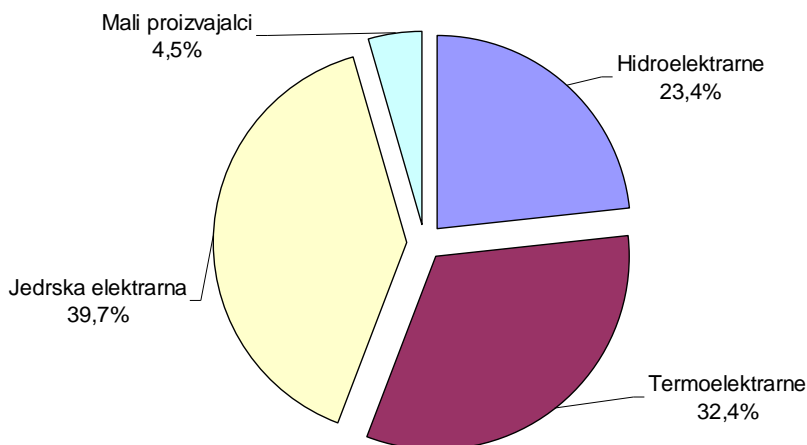
Vir: agencija

	2007	2008	Indeks 2008/2007
Hidroelektrarne	2.814	3.511	124,8
Termoelektrarne	4.817	4.868	101,1
Jedrska elektrarna	5.422	5.970	110,1
Mali (kvalificirani) proizvajalci	583	683	117,1
Skupna proizvodnja v RS	13.636	15.032	110,2
Uvoz – pretoki v Slovenijo	6.106	6.224	101,9
Skupaj	19.742	21.256	107,7

Tabela 1: Primerjava proizvodnje električne energije v letih 2007 in 2008 – v GWh

Vir: agencija

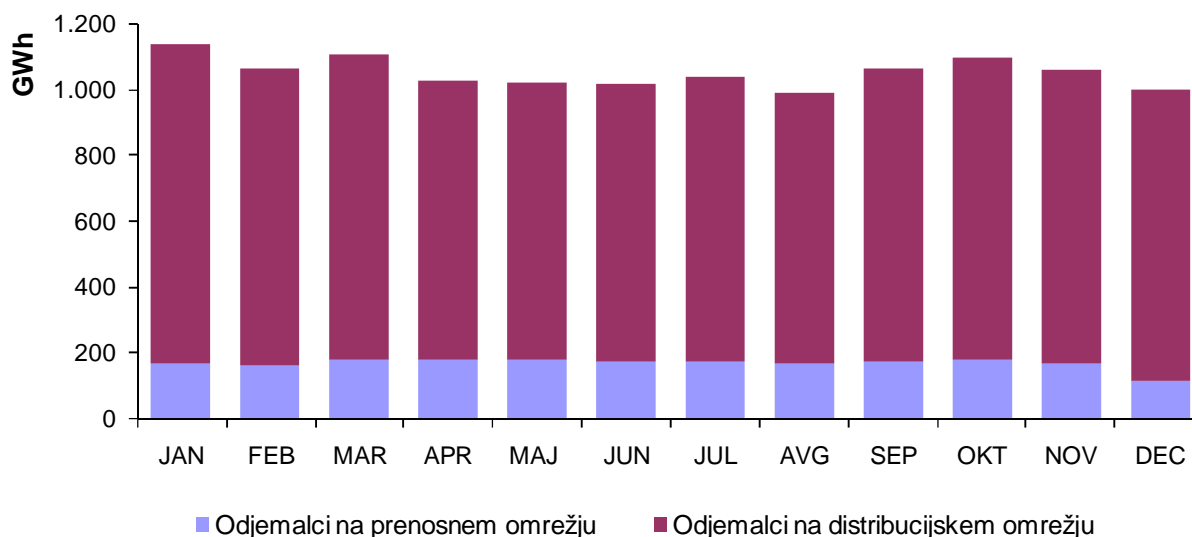
Podatek o proizvodnji (Tabela 1) vsebuje celotno proizvodnjo NEK, tudi polovico, ki se izvozi na Hrvaško.

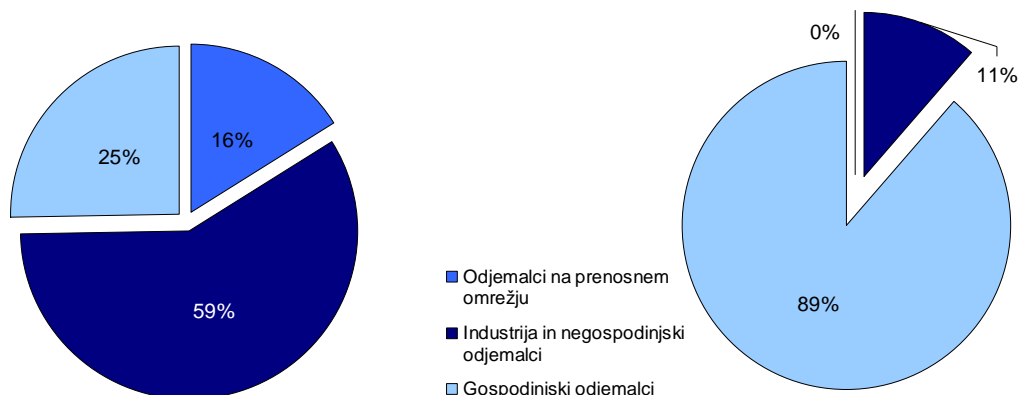
Slika 3: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2008
Vir: agencija

	2007	2008	2008/2007
Odjemalci na prenosnem omrežju	2.688	2.032	95,6
Industrija in negospodinjiski odjemalci na distribucijskem omrežju	7.247	7.406	102,2
Gospodinjiski odjemalci	3.063	3.182	103,9
Skupna poraba v RS	12.998	12.620	97,1
Izvoz	5.878	7.826	133,1
Izgube v omrežju	866	810	93,5
Skupaj	19.742	21.256	107,7

Tabela 2: Primerjava porabe električne energije v letih 2007 in 2008 – v GWh
Vir: agencija

Slika 4: Gibanje porabe električne energije
Vir: agencija

Slika 5: Deleži porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema
Vir: agencija, sistemski operaterji

Ob koncu leta 2008 je bilo na elektroenergetsko omrežje Slovenije priključenih 905.354 odjemalcev električne energije. V primerjavi z letom 2007 se je spremenila struktura porabe med negospodinjki odjemalci, delež porabe gospodinjkih odjemalcev v skupni strukturi pa je ostal nespremenjen.

4.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

4.2.1 Splošno

Reguliranje je proces, pri katerem regulativna institucija z oblikovanjem pravil za določanje ali zamejevanje cen ali prihodkov in z ugotavljanjem upravičenosti stroškov in prihodkov vpliva na regulirana podjetja tako, da dosegajo postavljene poslovne, tehnične in druge cilje v določenem obdobju.

Z reguliranjem se:

- zagotavlja stroškovna učinkovitost izvajalcev reguliranih dejavnosti,
- izboljšuje oziroma ohranja raven kakovosti oskrbe z električno energijo,
- zagotavljajo predvidljive in stabilne razmere za sistemske operaterje in vlagatelje,
- spodbuja razvoj in širitev omrežja,
- zagotavlja preglednost določanja cen za uporabo omrežij,
- spodbujajo uporabniki omrežij k optimalni uporabi omrežij in
- zagotavlja nemoteno poslovanje sistemskih operaterjev z omejenim donosom na sredstva.

Regulirani sta dejavnosti prenosa in distribucije električne energije, ki ob uvedbi tržnih načel v elektroenergetski sistem ostajata naravna monopola.

4.2.2 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

Dejavnosti prenosa in distribucije električne energije sta obvezni republiški gospodarski javni službi (v nadaljevanju GJS), ki ju izvajajo sistemski operaterji

elektroenergetskih omrežij. Način opravljanja GJS je predpisan z uredbo, ki jo izda vlada.

GJS systemskega operaterja prenosnega in distribucijskega omrežja električne energije se financirata iz omrežnine in drugih virov. Omrežnino za uporabo elektroenergetskih omrežij določa agencija.

GJS systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije izvaja kot svojo edino dejavnost Elektro Slovenija, d. o. o., s sedežem na Hajdrihovi 2 v Ljubljani (www.eles.si).

Država je v letu 2007 podelila koncesijo za izvajanje GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije podjetju SODO, d. o. o., s sedežem na Zagrebški cesti 85 v Mariboru (www.sodo.si), ki izvaja samo to dejavnost. Skladno z zakonodajo ima SODO, d. o. o., od nastanka koncesijskega razmerja sklenjeno Pogodbo o najemu elektrodistribucijske infrastrukture in izvajanju storitev za systemskega operaterja distribucijskega omrežja (v nadaljevanju pogodba) z lastniki elektrodistribucijske infrastrukture. Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture, ki so bili izvajalci GJS systemskega operaterja do 1. julija 2007, so:

- Elektro Celje, podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Vrunčeva 2a, 3000 Celje, www.elektro-celje.si,
- Elektro Primorska, podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Erjavčeva 22, 5000 Nova Gorica, www.elektro-primorska.si,
- Elektro Gorenjska, podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Ulica Mirka Vadnova 3a, 4000 Kranj, www.elektro-gorenjska.si,
- Elektro Ljubljana, podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Slovenska cesta 58, 1516 Ljubljana, www.elektro-ljubljana.si,
- Elektro Maribor, podjetje za distribucijo električne energije, d. d., Vetrinjska ulica 2, 2000 Maribor, www.elektro-maribor.si.

S pogodbo so urejena vsa vprašanja v zvezi z obsegom in namenom uporabe elektrodistribucijske infrastrukture, višino najemnine, pogoji in načinom vzdrževanja elektrodistribucijske infrastrukture in druga vprašanja v zvezi z elektrodistribucijsko infrastrukturo ter izvajanjem drugih storitev, ki systemskemu operaterju distribucijskega omrežja omogočajo učinkovito opravljanje nalog.

Systemska operaterja prenosnega in distribucijskega elektroenergetskega omrežja sta v 100-odstotni lasti države.

Prenosno elektroenergetsko omrežje je visokonapetostno električno omrežje od proizvajalca oziroma povezave s sosednjimi prenosnimi omrežji do distribucijskega omrežja ali do uporabnika omrežja. Prenosni elektroenergetski sistem Slovenije je povezan z Avstrijo, Italijo in Hrvaško, med Slovenijo in Madžarsko pa ni daljnovodnih povezav. Leta 2008 je bila skupna systemska dolžina daljnovodov 2572 kilometrov. Lastnik prenosnega elektroenergetskega omrežja je Elektro Slovenija, d. o. o.

Distribucijsko elektroenergetsko omrežje je omrežje od prenosnega elektroenergetskega omrežja do končnega odjemalca. Izvajalec GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja, SODO, d. o. o., ima v najemu distribucijsko elektroenergetsko omrežje v skupni systemski dolžini 62.062 kilometrov pri petih podjetjih za distribucijo električne energije. V lasti odjemalcev je 1146 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja.

4.2.2.1 Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Elektro Slovenija, d. o. o. (v nadaljevanju Eles) je poslovno leto 2008 po nerevidiranih izkazih končal z 1,19 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 17,71 milijona evrov manj kot leta 2007.

V letu 2008 je sistemski operater prenosnega omrežja prihodek pridobival iz omrežnine za prenosno omrežje, omrežnine za sistemske storitve, omrežnine za posebno sistemsko storitev, dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti in drugih prihodkov.

Prihodki iz omrežnine za prenosno omrežje so znašali 59,63 milijona evrov, kar je 1,2 odstotka več, kot je agencija opredelila v regulativnem okviru za leto 2008. Načrtovani prihodek sistemskih storitev je znašal 19,19 milijona evrov, dejanski pa 19,38 milijona evrov. Dejanski prihodek od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti in prihodek iz mehanizma čezmejnih poravnjav med sistemskimi operaterji sta znašala 41,54 milijona evrov, kar je 44,3 odstotka ali 12,75 milijona evrov prihodka več kot v letu 2007.

Konec leta 2008 je bilo v Elesu 556 zaposlenih, kar je v primerjavi z letom 2007 8,4-odstotno povečanje števila zaposlenih.

4.2.2.2 Poslovanje sistemskega operaterja distribucijskega omrežja

SODO, d.o.o., je poslovno leto 2008 (po nerevidiranih izkazih) končal z 0,20 milijona evrov čistega poslovnega izida.

Dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja so do 30. junija 2007 izvajali lastniki elektrodistribucijskega omrežja. Od 1. julija 2007 se je dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja izvajala v podjetju SODO, d. o. o. Čisti poslovni izid za dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije je bil v primerjavi z letom 2007, ko je dejavnost opravljalo več izvajalcev, za 50 odstotkov manjši.

Sistemski operater distribucijskega omrežja je v letu 2008 pridobival prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje, omrežnine za posebno sistemsko storitev, povprečnih stroškov priključevanja in drugih prihodkov. Prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje je leta 2008 znašal 226,70 milijona evrov in je presegal načrtovani prihodek iz regulativnega okvira za 6,0 odstotka ali za 12,87 milijona evrov. Prihodek je bil višji od načrtovanega predvsem zato, ker je bila poraba električne energije za 2,3 odstotka večja od načrtovane v regulativnem okviru.

Konec leta 2008 je bilo v podjetju 15 zaposlenih, kar je 6 zaposlenih več kot leta 2007.

4.2.2.3 Poslovanje lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so v letu 2008 pridobivali prihodek s prodajo električne energije in storitev na trgu, iz najemnine za elektrodistribucijsko omrežje, izvajanja storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja in drugih virov.

V mio EUR

		Elektro Celje, d. d.	Elektro Primorska, d. d.	Elektro Gorenjska, d. d.	Elektro Ljubljana, d. d.	Elektro Maribor, d. d.	Skupaj podjetja
Januar–junij 2007	SODO	-0,99	-0,37	0,97	0,26	0,47	0,34
	DTO	-1,70	-1,32	-1,01	-3,10	-0,13	-7,26
	Tržne dejavnosti	2,01	2,12	1,05	4,43	1,65	11,26
	Podjetje	-0,68	0,43	1,01	1,59	1,99	4,34
Julij– december 2007	Najem in storitve	-0,58	0,11	0,62	1,60	-1,67	0,08
	Tržne dejavnosti	1,65	0,68	-0,24	-2,08	1,83	1,84
	Podjetje	1,07	0,79	0,38	-0,48	0,16	1,92
Skupaj 2007	Podjetje	0,39	1,22	1,39	1,11	2,15	6,26
Januar– december 2008	Najem in storitve	2,63	0,50	1,69	3,71	0,40	8,93
	Tržne dejavnosti	-1,13	0,94	-1,10	-3,55	1,06	-3,78
	Podjetje	1,50	1,44	0,59	0,16	1,46	5,15
Indeks 2008/2007	Podjetje	384,6	118,0	42,4	14,4	67,9	82,3

Tabela 3: Čisti poslovni izid poslovanja po dejavnostih

Viri: podatki podjetij (nerevidirani izkazi podjetij za leto 2008)

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so ustvarili 5,15 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 17,7 odstotka manj kot v letu 2007. V dejavnosti najem in storitve, ki vključuje pravne posle, ki jih izvajajo za systemskega operaterja distribucijskega omrežja, so ustvarili 8,93 milijona evrov čistega poslovnega izida.

Konec leta 2008 so lastniki elektrodistribucijskih omrežij skupaj zaposlovali 3419 delavcev, kar je 0,8-odstotno povečanje števila zaposlenih v primerjavi z letom 2007. V dejavnosti najem in storitve je bilo 2469 zaposlenih.

4.2.2.4 Naložbe v elektroenergetska omrežja

Eles je za naložbe v prenosno omrežje namenil 43,1 milijona evrov, kar je 41 odstotkov več kot v letu 2007. Letne izvedene naložbe niso dosegle ovrednotenega razvojnega načrta za obdobje 2007–2016, kjer so bile predvidene naložbe v skupni vrednosti 96,5 milijona evrov. Realizacija naložb se je približala okviru, ki ga je agencija predvidela za leto 2008 v regulativnem obdobju 2006–2008.

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture (distribucijska podjetja) so na podlagi pogodbe s SODO, d. o. o., v letu 2008 za gradnjo nove in posodobitev obstoječe elektroenergetske infrastrukture za distribucijo električne energije in za druge poslovno potrebne naložbe namenili 142,8 milijona evrov, kar je 14 odstotkov več kot v letu 2007 in 14,1 milijona evrov več, kot je bilo za leto 2008 načrtovano v ovrednotenih razvojnih načrtih distribucijskih omrežij za obdobje 2007–2016. Realizacija je za 37 odstotkov preseгла vrednost naložb, ki jo je agencija za lastnike elektrodistribucijske infrastrukture predvidela v regulativnem obdobju 2006–2008 za leto 2008. Vzrok za izrazito odstopanje je intenziven cikel investiranja v razvoj in obnovo distribucijskega omrežja zaradi visoke gospodarske rasti in razvojnih načrtov distribucijskih omrežij, predvidenih do leta 2010.

Skupna vrednost naložb podjetij, ki izvajajo distribucijo in prenos električne energije, je bila 185,9 milijona evrov, kar je 19 odstotkov več kot v letu 2007.

V mio EUR

	2007	2008		INDEKS			
	Realizacija	Regulativni okvir	Razvojni načrt (2007-2016)	Realizacija	Realizacija 08/07	Realizacija/Regulativni okvir	Realizacija/Razvojni načrt
Elektro Celje, d. d.	26,1	20,2	26,7	33,4	128	165	125
Elektro Gorenjska, d. d.	16,3	13,5	14,8	16,2	99	120	109
Elektro Ljubljana, d. d.	40,9	30,4	41,7	44,0	108	145	105
Elektro Maribor, d. d.	26,0	22,5	28,7	31,4	121	140	110
Elektro Primorska, d. d.	16,1	17,8	16,8	17,8	111	100	106
SKUPAJ DISTRIBUCIJA	125,5	104,5	128,7	142,8	114	137	111
Elektro Slovenija, d. o. o.	30,4	44,6	96,5	43,1	141	97	78
SKUPAJ	155,9	149,0	225,2	185,9	119	125	101

Tabela 4: Vrednost realiziranih naložb v letih 2007 in 2008

Viri: podatki podjetij, agencija

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so za naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo za distribucijo električne energije namenili 129,3 milijona evrov, od tega 83,8 milijona evrov oziroma 59 odstotkov vseh sredstev za nove elektroenergetske objekte in 45,5 milijona evrov oziroma 32 odstotkov sredstev za obnovo in posodobitev obstoječih elektroenergetskih objektov. Za preostale poslovno potrebne investicije so namenili 13,5 milijona evrov oziroma 9 odstotkov vseh vloženih sredstev. Najobsežnejši del naložb je bil izveden na srednjenapetostnem omrežju, predvsem na investicijskih skupinah SN vodi in transformatorske postaje SN/0,4 kV ter na nizkonapetostnem omrežju v okviru gradnje NN vodov.

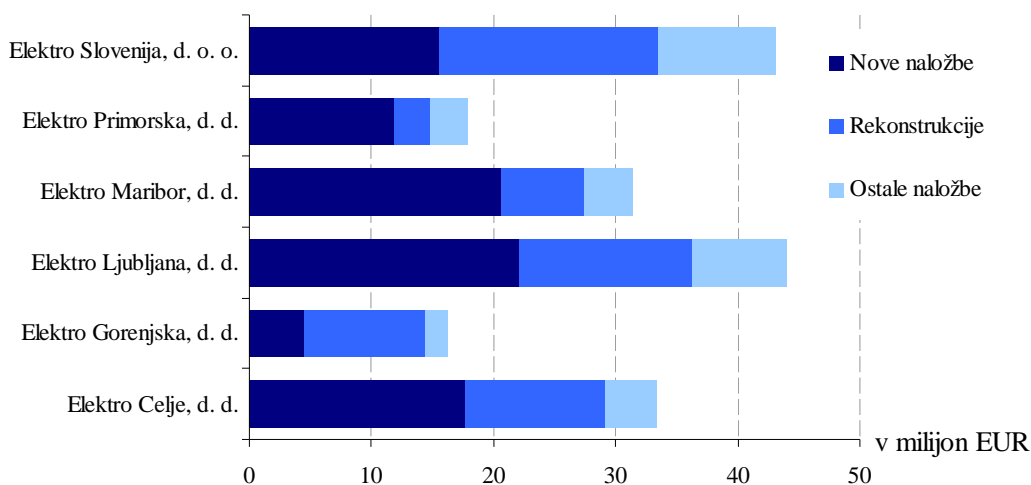
Sistemeski operater prenosnega omrežja je v elektroenergetsko infrastrukturo za prenos električne energije vložil 33,5 milijona evrov, od tega 15,5 milijona evrov oziroma 36 odstotkov vseh sredstev za nove elektroenergetske objekte in 17,9 milijona evrov oziroma 42 odstotkov sredstev za obnovo in posodobitev obstoječih elektroenergetskih objektov. Za preostale poslovno potrebne naložbe je namenil 9,6 milijona evrov oziroma 22 odstotkov vseh vloženih sredstev.

Težave sistemskega operaterja pri umeščanju elektroenergetskih objektov za prenos električne energije v prostor so se nadaljevale tudi v letu 2008. To je bil tudi glavni razlog, da sisteskemu operaterju ni uspelo izvesti naložb v takšnem obsegu, kot je v razvojnem načrtu prenosnega omrežja za obdobje 2007–2016 predviden za leto 2008. V okviru naložb v nove elektroenergetske objekte je vložena sredstva namenil predvsem pridobivanju dokumentacije in služnosti za gradnjo nove elektroenergetske infrastrukture za prenos električne energije.

V mio EUR

	Nove naložbe	Rekonstrukcije	Druge naložbe	Skupaj
Elektro Celje, d. d.	18,9	11,4	3,1	33,4
Elektro Gorenjska, d. d.	4,7	9,9	1,6	16,2
Elektro Ljubljana, d. d.	26,3	14,2	3,5	44,0
Elektro Maribor, d. d.	21,4	6,8	3,2	31,4
Elektro Primorska, d. d.	12,5	3,2	2,1	17,8
SKUPAJ DISTRIBUCIJA	83,8	45,5	13,5	142,8
Elektro Slovenija, d. o. o.	15,6	17,9	9,6	43,1
SKUPAJ	99,4	63,4	23,1	185,9

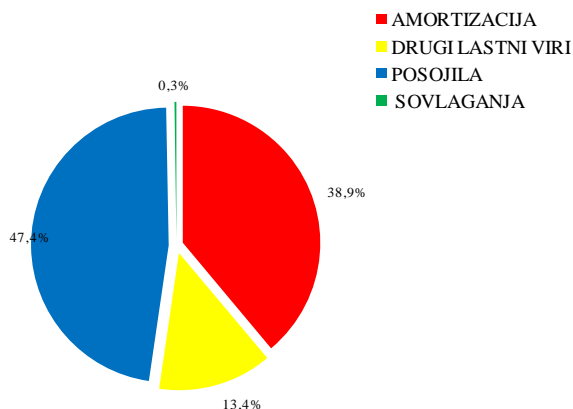
Tabela 5: Nove naložbe in rekonstrukcije v elektroenergetsko infrastrukturo
Viri: podatki podjetij

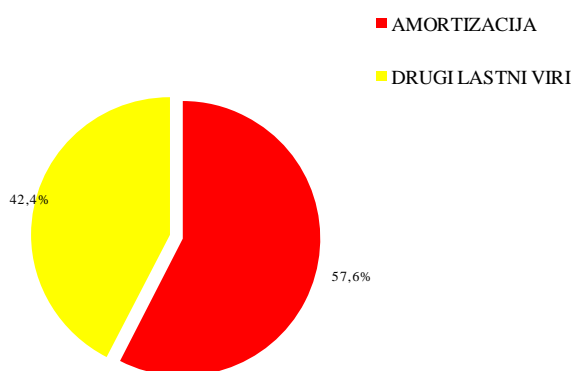
Slika 6: Vrednost naložb in rekonstrukcij v elektroenergetsko infrastrukturo
Viri: podatki podjetij, agencija

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so naložbe financirali z amortizacijo v skupni vrednosti 55,5 milijona evrov, kar je 38,9 odstotka vseh investiranih sredstev. Preostale viře so pridobili s porabo drugih lastnih sredstev v skupni vrednosti 19,2 milijona evrov, z najetjem posojil pri poslovnih bankah v skupnem znesku 67,8 milijona evrov in s sovlaganji uporabnikov omrežja v vrednosti 0,4 milijona evrov.

Sistemeski operater prenosnega omrežja je 58 odstotkov naložb financiral z amortizacijo v vrednosti 24,8 milijona evrov, 42,4 odstotka oziroma 18,3 milijona evrov pa z drugimi lastnimi sredstvi.

Slika 7: Viri financiranja investicij lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture
 Viri: podatki podjetij

Slika 8: Viri financiranja investicij sistemskega operaterja prenosnega omrežja
 Vir: Eles

4.2.2.5 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja

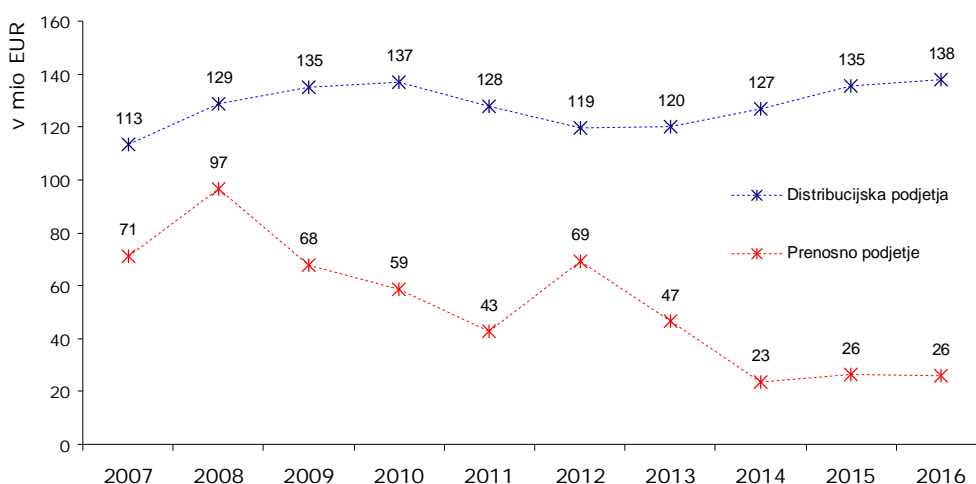
Sistemski operaterji prenosnega in distribucijskega omrežja morajo skladno z EZ vsaki dve leti pripraviti načrte razvoja elektroenergetskega omrežja za deset let, ovrednoti pa jih in k njim da soglasje ministrstvo, pristojno za energijo.

Zadnja prenova načrtov razvoja prenosnega in distribucijskega omrežja je bila izvedena za obdobje 2007–2016. V načrtih so upoštevane strateške usmeritve nacionalne energetike in so načrti tudi med seboj razvojno usklajeni. Pri načrtovanju so sistemski operaterji uporabili enotno metodologijo, ki upošteva dolgoročne napovedi porabe, analize pričakovanih obratovalnih stanj, stopnjo zanesljivosti napajanja porabnikov in ekonomske analize. Upoštevane so tudi morebitne lokacije novih večjih proizvodnih virov. S tem je opredeljen načrtovani fizični in vrednostni obseg naložb v nove objekte in v obnovo obstoječih objektov elektroenergetske infrastrukture, tako na prenosnem kot na distribucijskem omrežju.

V razvojnih načrtih za obdobje 2007–2016 so za načrtovane naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo za prenos in distribucijo električne energije predvidena vlaganja v vrednosti 1799 milijonov evrov, od tega za prenosno omrežje 527,5 milijona evrov in za distribucijsko omrežje 1271,5 milijona evrov.

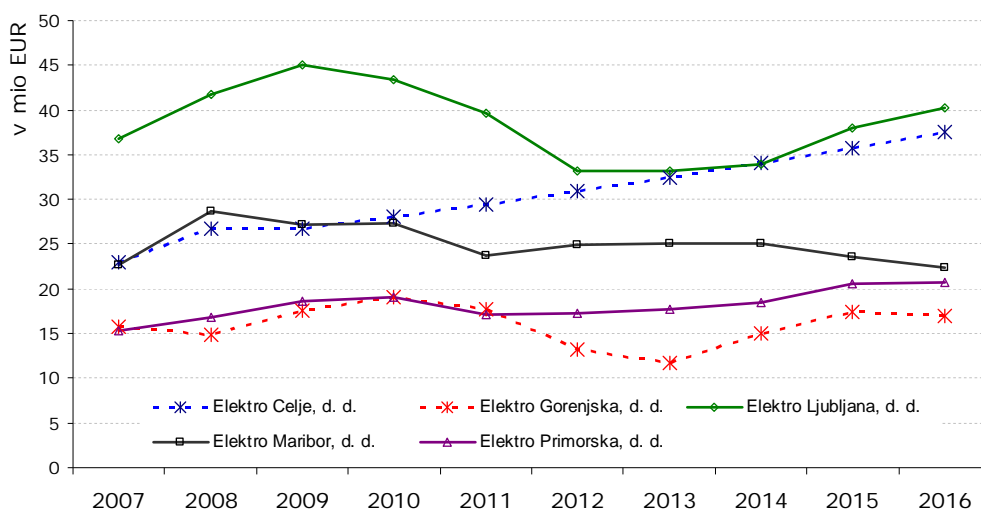
Na prenosnem omrežju so predvidena predvsem vlaganja v okrepitev notranjega omrežja, in sicer v 400-kV povezave: Beričevo–Krško, Podlog–Šoštanj, Beričevo–Trbovlje, Divača–Beričevo–Podlog ter naložbe v mednarodne povezave z Italijo (Okroglo–Videm) in z Madžarsko (Cirkovce–Hevitz). Za zagotavljanje stabilnosti delovanja elektroenergetskega sistema je načrtovana vgradnja prečnih transformatorjev v Divači in Okroglem. Za vse naložbe, predvsem pa za 400-kV povezave, je značilno, da se rok gradnje z vsako novelacijo razvojnih načrtov podaljša za nekaj let, predvsem zaradi težav pri umeščanju linijskih objektov v prostor. Večji del sredstev je predviden za naložbe v rekonstrukcije obstoječih razdelilno-transformatorskih postaj in daljnovodov.

Zaradi potreb po povečanju prenosnih zmogljivosti, ki so posledica priključevanja novih uporabnikov ter zahtev odjemalcev po izboljšanju kakovosti napetosti ter zanesljivosti oskrbe z električno energijo, zahteva distribucijsko omrežje vlaganja v razvoj in obnovo sredjenapetostnega in nizkonapetostnega omrežja.

Slika 9: Načrtovane naložbe prenosnega podjetja in distribucijskih podjetij skupaj v letih 2007–2016

Viri: podatki podjetij

Slika 10: Načrtovane naložbe posameznih distribucijskih podjetij v letih 2007–2016

Viri: podatki podjetij

4.2.2.6 Poslovanje organizatorja trga

Družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d. o. o., je gospodarska družba v 100-odstotni lasti Republike Slovenije. Ena osnovnih dejavnosti podjetja ostaja organiziranje trga z električno energijo v Sloveniji, vodenje bilančne sheme, evidentiranje pogodb o članstvu v bilančni shemi, zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi, izdelava okvirnega obratovalnega voznega reda prenosnega in distribucijskega omrežja ter bilančni obračun. Borzen že peto leto zapored opravlja aktivnosti, povezane z obračunom odstopanj realizacije oddaje in odjema električne energije od tržnih načrtov.

Z uveljavitvijo novele Energetskega zakona je bil pri organizatorju trga z električno energijo spremenjen obseg dejavnosti gospodarske javne službe. Dejavnosti energetske borze in poravnava borznih poslov sta bili izločeni z namenom, da se ti dve aktivnosti preneseta na novo podjetje. Sočasno je organizator trga z električno energijo pridobil nove naloge v okviru dejavnosti Centra za podpore kot operativnega izvajalca podporne sheme za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov in visokoučinkovite soproizvodnje toplote in električne energije, poleg tega pa opravlja tudi naloge, povezane z zagotavljanjem zanesljive oskrbe z uporabo domačih virov energije, z zagotavljanjem zadostnih proizvodnih zmogljivosti in z učinkovito rabo električne energije.

Družba je v letu 2008 ustvarila 2,55 milijona evrov prihodkov, ki so glede na prihodke leta 2007 za 7,5 odstotka večji. Odhodki so znašali 2,46 milijona evrov in so glede na preteklo leto za 8,4 odstotka večji. Čisti dobiček je znašal 0,06 milijona evrov. V družbi je bilo konec leta 22 zaposlenih.

4.2.3 Ločitev dejavnosti

Energetski zakon predpisuje, da morajo pravne osebe, ki:

- opravljajo več kot eno energetske dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo,
- poleg dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo opravljajo še drugo dejavnost (energetske ali drugo tržno dejavnost),

zagotoviti ločeno računovodsko spremljanje vsake energetske dejavnosti skladno s Slovenskimi računovodskimi standardi. Izkaze morajo javno objaviti ter poročati agenciji. Za potrebe ločenega računovodskega spremljanja morajo pravne osebe izdelati pravila, skladno s katerimi so na posamezne energetske dejavnosti razporejena sredstva, obveznosti do virov sredstev, prihodki in odhodki. Pravila je mogoče spreminjati le izjemoma in zaradi utemeljenih razlogov. K pravilom mora dati soglasje agencija, njihovo izvajanje mora biti revidirano in razkrito v letnem poročilu družbe.

Eles izvaja samo dejavnost GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja na celotnem območju Republike Slovenije, zato ne pripravlja ločenih računovodskih izkazov.

Prav tako SODO ne pripravlja ločenih računovodskih izkazov, ker na podlagi podeljene koncesije izvaja GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja kot svojo edino dejavnost na celotnem območju Republike Slovenije.

Zahteve energetske zakonodaje glede ločenega računovodskega spremljanja je treba zagotoviti tudi za pravne osebe, ki jih je sistemski operater distribucijskega

omrežja oddal tretjim osebam, ki opravljajo energetske dejavnosti pri oskrbi z električno energijo.

V letu 2008 je sistemski operater distribucijskega omrežja skladno s pogodbo zagotovil, da so lastniki elektrodistribucijske infrastrukture za pravne posle, ki so predmet pogodbe, pripravili ločene računovodske izkaze.

Za leto 2008 so agenciji do priprave tega poročila revidirano letno poročilo posredovali vsi lastniki elektrodistribucijske infrastrukture, in sicer Elektro Celje, d. d., Elektro Primorska, d. d., Elektro Gorenjska, d. d., Elektro Ljubljana, d. d., in Elektro Maribor, d. d., nerevidirano poročilo pa sistemski operater distribucijskega omrežja SODO, d. o. o.

Energetski zakon predvideva sankcioniranje podjetij z globo, če ne zagotovijo ločenega računovodskega spremljanja in revizije ali če ne objavijo ločenih računovodskih izkazov za posamezne energetske dejavnosti.

4.2.4 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja

4.2.4.1 Način določanja omrežnin za prenosno in distribucijska omrežja

Agencija določa omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij ločeno za prenosno in distribucijsko omrežje. Leto 2008 je zadnje leto drugega triletnega regulativnega obdobja, ki je opredeljeno v Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine in metodologije za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetska omrežja. Sestavni del akta je priloga, ki določa izhodišča in parametre za določitev omrežnine za elektroenergetska omrežja v regulativnem obdobju 2006–2008.

Skladno z določili navedenega akta je agencija za leto 2008 v primerjavi z letom 2007 zvišala:

- prenosno omrežnino za 3,5 odstotka,
- distribucijsko omrežnino za 6,7 odstotka in
- omrežnino za sistemske storitve za 7,1 odstotka.

Pri zvišanju so bili upoštevani 3,5-odstotni dvig zaradi upoštevanja letnega koeficienta sprememb cen življenjskih potrebščin ter izhodišča za določitev omrežnine.

Agencija je skladno s 84. členom akta upoštevala del presežka realiziranih prihodkov sistema operaterja prenosnega omrežja nad upravičenimi prihodki za prvo leto regulativnega obdobja 2006–2008 kot vir za pokrivanje stroškov sistemskih storitev v letu 2008. Zato agencija za leto 2008 ni zvišala omrežnine za sistemske storitve na raven leta 2006 in nato izvedla zvišanja skladno z regulativnim okvirom, temveč je zvišala (v letu 2007 znižane omrežnine za sistemske storitve v višini 37,61 odstotka) omrežnine za sistemske storitve skladno z veljavnim regulativnim okvirom.

Sklep o določitvi omrežnine za uporabo elektroenergetskih omrežij in korekcijskih faktorjev za izravnavo prihodka iz omrežnin, ki določa tarifne postavke omrežnine za leto 2008 za:

- prenosno omrežje,
- distribucijsko omrežje,
- sistemske storitve,

- posebno sistemsko storitev,
  - uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti povezovalnih vodov in
  - povprečni strošek priključevanja in
  - korekcijske faktorje za izravnavo prihodka iz omrežnin,
- je bil 5. decembra 2007 objavljen v Uradnem listu RS, št. 111.

4.2.4.1.1 Obračunavanje omrežnine

Za določanje obračunavanja omrežnine agencija uporablja netransiakcijsko metodo poštne znamke, kar pomeni sistem enotnih tarifnih postavk in povprečnega stroška priključevanja za obračunavanje omrežnine na celotnem območju Republike Slovenije v okviru posamezne odjemne skupine. Metoda velja za vse napetostne nivoje in za vse končne odjemalce, razvrščene v isto odjemno skupino. Za razdelitev stroškov po napetostnih nivojih je določen bruto pristop za obračun omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje. Ta upošteva stroške, nastale pri prenosu in distribuciji električne energije glede na prevzemno-predajno mesto končnega odjemalca. Končni odjemalec, priključen na SN, in končni odjemalec, priključen na NN, pokrije sorazmeren delež stroškov uporabe omrežja višjih napetostnih nivojev.

4.2.4.1.2 Določitev omrežnine

Metodologija za določitev omrežnine temelji na uporabi metode zamejene cene z upoštevanjem predpostavke, da je zagotovljen zadosten prihodek za pokrivanje upravičenih stroškov za nemoteno opravljanje dejavnosti sistemskega operaterja. Meja dovoljenega zvišanja cen je izražena v razmerju do upravičenega prihodka.

Upravičeni prihodek se ugotavlja z upoštevanjem:

- nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja,
- nenadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja,
- stroškov izgub električne energije v omrežju,
- amortizacije,
- donosa na sredstva,
- stroškov sistemskih storitev sistemskega operaterja prenosnega omrežja,
- stroškov poravnalnega sklada sistemskih operaterjev prenosnega omrežja.

Del stroškov se pokrije s prihodki iz zaračunavanja povprečnih stroškov priključevanja, odškodninami, prejetimi od zavarovalnic za povračilo škode, prihodki od telekomunikacijskih storitev, prihodki iz naslova nadomestila za uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti povezovalnih vodov in z drugimi prihodki, ki izvirajo iz opravljanja regulirane dejavnosti.

Upravičeni prihodek se ugotavlja ločeno za omrežnino za prenosno omrežje, omrežnino za distribucijsko omrežje in omrežnino za sistemske storitve.

Upravičenost stroškov se presoja ločeno za:

- stroške, povezane z naložbami v sredstva, potrebna za izvajanje dejavnosti GJS sistemskega operaterja;
- stroške delovanja in vzdrževanja, ki zajemajo stroške materiala, storitev in dela, ter stroške najema sredstev za izvajanje dejavnosti, če sistemski operater ni lastnik sredstev za izvajanje dejavnosti, zmanjšane za prihodke, ki jih regulirane dejavnosti ustvarjajo poleg prihodkov iz omrežnine;
- stroške nakupa električne energije za pokrivanje izgub v omrežju.

Tarifne postavke za omrežnino so določene na podlagi upoštevanja upravičenega prihodka sistemskih operaterjev in napovedane količinske porabe električne energije v regulativnem obdobju. Napoved porabe po posameznih odjemnih skupinah končnih odjemalcev je določena na podlagi pričakovane rasti porabe električne energije.

Za določitev upravičenih stroškov v regulativnem okviru 2006–2008 je agencija podrobno analizirala računovodske izkaze reguliranih podjetij po posameznih dejavnostih in na podlagi dodatno zahtevanih podrobnejših podatkov o poslovanju pripravila primerjalne analize. Posebej so se ugotavljali upravičeni nadzorovani stroški delovanja in vzdrževanja, ki vključujejo stroške materiala, storitev, dela in najemnin ter druge stroške v zvezi z delovanjem sistema operaterja, pri katerih je bila zahtevana povečana učinkovitost. Na podlagi kombinacije lastnih ocen učinkovitosti in rezultatov primerjave s tujimi primerljivimi podjetji je agencija določila zahtevano letno stopnjo povečanja učinkovitosti za tri do pet odstotkov.

4.2.4.2 Kakovost oskrbe

Zaradi zmanjševanja stroškov v monopolnih dejavnostih, kot sta prenos in distribucija, se lahko poslabša kakovost oskrbe z električno energijo, še posebno če podjetja niso regulirana na podlagi dosežene ravni kakovosti oskrbe. Kakovost oskrbe z električno energijo nadzorujejo podjetja in agencija na podlagi minimalnih standardov kakovosti. Pri tem izraz kakovost oskrbe z električno energijo zajema:

- komercialno kakovost oziroma kakovost storitev, ki jih podjetje ponuja uporabnikom omrežja,
- neprekinjeno napajanje in
- kakovost napetosti.

Spremljanje kakovosti oskrbe z električno energijo in poročanje je določeno v EZ, Splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije in v Pogodbi o najemu elektrodistribucijske infrastrukture in izvajanju storitev za sistema operaterja distribucijskega omrežja.

Agencija je v letu 2008 nadaljevala uvajanje reguliranja s kakovostjo oskrbe z električno energijo. Uvedla je enoten nadzor kakovosti oskrbe na ravni Slovenije in določila minimalne standarde kakovosti oskrbe z električno energijo. Agencija je izvajala najpreprostejši način reguliranja z javno objavo podatkov, z objavo kazalnikov kakovosti posameznih storitev (komercialna kakovost), objavo indeksov povprečnega trajanja in frekvence prekinitev v sistemu ter z objavo števila pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti. Reguliranje s funkcijsko povezavo nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja z ravnijo neprekinjenosti napajanja bo agencija uvedla v prihodnjem regulativnem obdobju, ko bodo izpolnjeni potrebni pogoji.

4.2.4.2.1 Komercialna kakovost

Komercialna kakovost se po formulaciji CEER (Council of European Energy Regulators) pojmuje kot zbir netehničnih storitev, ki nastopajo pri izvajanju oskrbe z električno energijo, in se deli na sistemske standarde in zajamčene standarde komercialne kakovosti. Če zajamčeni standardi komercialne kakovosti niso zagotovljeni, ima lahko izvajalec posamezne storitve finančne posledice v obliki plačila kompenzacije posameznemu odjemalcu. Na podlagi sistemskih standardov lahko odjemalec sklepa o pričakovani kakovosti, saj odražajo povprečno raven kakovosti storitev v sistemu oziroma delež vseh uporabnikov omrežja, ki jim je storitev zagotovljena.

Iz podatkov lastnikov distribucijskih omrežij agencija ugotavlja, da se raven komercialne kakovosti v večji meri zgolj ocenjuje in le redko meri.

4.2.4.2.2 Neprekinjenost napajanja

Za nadzor neprekinjenosti napajanja sta bila v 2008 uporabljena naslednja standardizirana kazalnika:

- SAIDI (ang. System Average Interruption Duration Index): indeks povprečnega trajanja prekinitev v sistemu in
- SAIFI (ang. System Average Interruption Frequency Index): indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu.

Iz definicije IEC izhaja, da so to prekinitve, ki trajajo dlje kot tri minute. Nadzorovane so dolgotrajne prekinitve na SN-omrežju, ki so naprej razvrščene v načrtovane in nenačrtovane, slednje pa se ločujejo po vzroku na lastne in tuje ter višjo silo. Podjetja so izračunavala parametra SAIDI in SAIFI glede na različne nivoje opazovanja, ki so: SN-izvod RTP/RP, tip SN-izvoda (mestni, mešani, podeželski) in za celotno podjetje. Na podlagi prejetih podatkov je agencija izračunala oba parametra za raven celotne države.

4.2.4.2.3 Kakovost napetosti

Tehnični standard SIST EN 50160:2001 (Značilnosti napetosti v javnih razdelilnih omrežjih) določa minimalne standarde za kakovost napetosti. Podjetja morajo skladno z zakonodajo izvajati stalni monitoring na meji med prenosnim in distribucijskim omrežjem ter na prevzemno-predajnih mestih večjih proizvajalcev in odjemalcev. Občasni monitoring se izvaja po vnaprej določenem načrtu. Pri obravnavi vsake pritožbe se izvede monitoring kakovosti napetosti, ki traja najmanj teden dni.

4.2.4.2.4 Kakovost oskrbe na distribucijski ravni

Lastniki distribucijskih omrežij za SODO, d. o. o., vsako leto pripravijo poročila o kakovosti napetosti, neprekinjenosti napajanja in komercialni kakovosti, kot je zahtevano v 29. členu Uredbe o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in gospodarske javne službe dobava električne energije tarifnim odjemalcem (Uradni list RS, št. 117/04).

Neprekinjenost napajanja

Priprave na enotno metodologijo poročanja o neprekinjenosti napajanja, ki se bo uporabljala za reguliranje s kakovostjo oskrbe z električno energijo, so se začele v letu 2007 s posvetovalno-odločitvenim postopkom, v katerem so sodelovali lastniki distribucijskih omrežij, SODO, SOPO, predstavniki strokovnih institucij in fakultet ter odjemalci. Po izdelani tehnični dokumentaciji, ki določa poenoteno metodologijo nadzora kakovosti v distribucijskih podjetjih, in poskusnem delovanju spletne aplikacije se je z letom 2008 začelo poročanje o neprekinjenosti napajanja z uporabo spletnih storitev agencije. Vrednosti kazalnikov SAIDI za nenačrtovane prekinitve, ki so posledica lastnih vzrokov, od leta 2005 do leta 2008 so zbrani v tabeli 6.

Ime podjetja	2005	2006	2007	2008
Elektro Maribor, d. d.	95	119	46	38
Elektro Primorska, d. d.	111	95	129	89*
Elektro Gorenjska, d. d.	-	83	24	17
Elektro Ljubljana, d. d.	-	-	-	61
Elektro Celje, d. d.	-	-	-	39

*Podatki za leto 2008 niso popolnoma primerljivi z letom 2007 zaradi uvedbe enotne metodologije nadzora neprekinjenosti napajanja, ki jo je uvedla agencija.

Tabela 6: SAIDI po letih – nenačrtovane prekinitve, ki so posledica lastnih vzrokov
 Viri: podatki podjetij

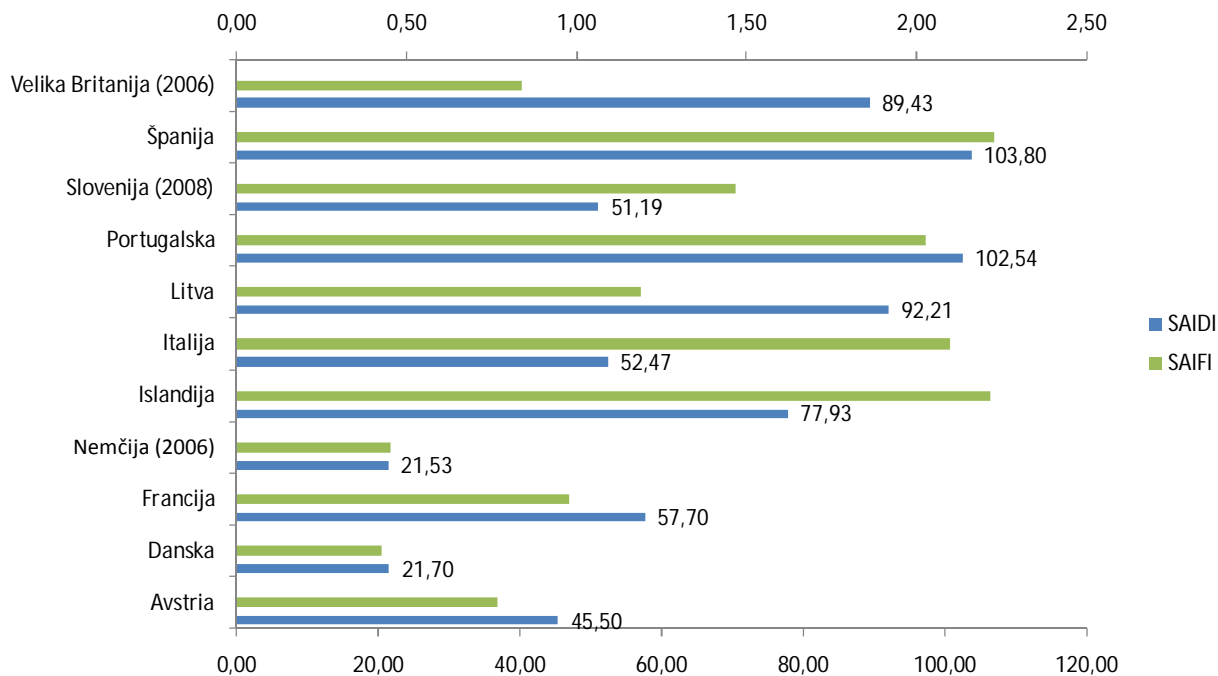
Iz kazalnikov SAIDI in SAIFI posameznih lastnikov omrežij je agencija za leto 2008, ker so bili zagotovljeni vsi potrebni podatki, prvič izračunala navedene kazalnike na državni ravni. V tabeli 7 so prikazani tudi podatki o kazalnikih SAIFI in SAIFI, ki zajemajo vse prekinitve: to je raven neprekinjenosti napajanja, ki velja za povprečnega odjemalca, saj zajema poleg prekinitvev, ki so posledica lastnih vzrokov, tudi prekinitve zaradi tujih vzrokov in višje sile ter vse načrtovane prekinitve.

	Nenačrtovane prekinitve		Nenačrtovane in načrtovane prekinitve
	Lastni vzroki	Vsi vzroki	Skupaj
SAIFI – državna raven (št. prekinitvev na odjemalca)	1,47	2,71	3,80
SAIDI – državna raven (minute na odjemalca)	51,19	115,59	253,85

Tabela 7: SAIDI in SAIFI na državni ravni za leto 2008
 Viri: agencija

Na sliki 11 so prikazani dosegljivi podatki o neprekinjenosti napajanja v nekaterih državah EU v letu 2007 z izjemo Velike Britanije (2006), Nemčije (2006) in Slovenije, za katero so prikazani kazalniki za leto 2008. Primerjava nivojev neprekinjenosti napajanja v Sloveniji v letu 2008 s parametri SAIDI in SAIFI s slike 11 daje uvrstitev Slovenije skupaj z Italijo, Francijo in Avstrijo v srednji evropski razred neprekinjenosti.

Kazalnik SAIDI, ki vsebuje vse prekinitve, ki jih občuti odjemalec, opredeljuje 99,95-odstotno razpoložljivost napajanja v Sloveniji.

Slika 11: Povprečno trajanje nenačrtovanih prekinitev oskrbe z električno energijo na odjemalca v letu 2007 (brez upoštevanja višje sile in tujih vzrokov)

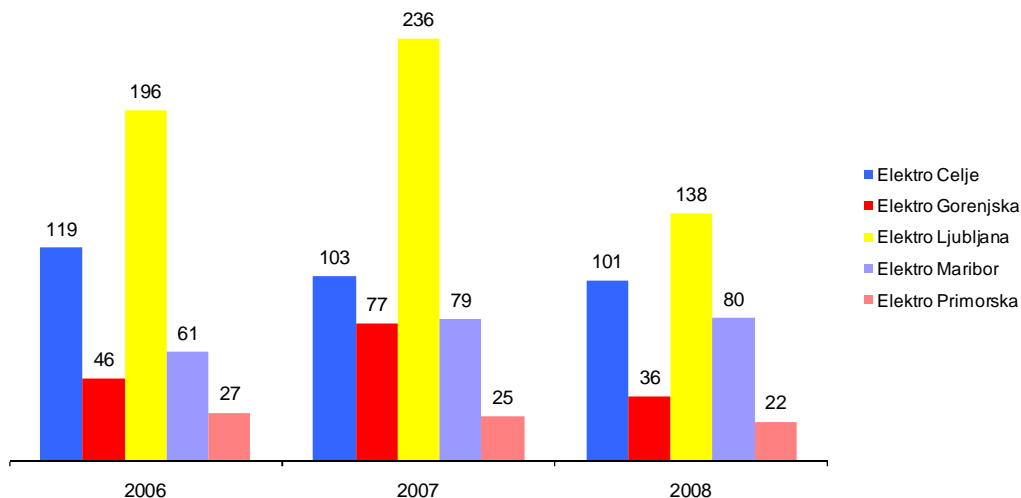
Vir: Četrto primerjalno poročilo o kakovosti oskrbe z električno energijo v letu 2008, CEER, december 2008

Komercialna kakovost

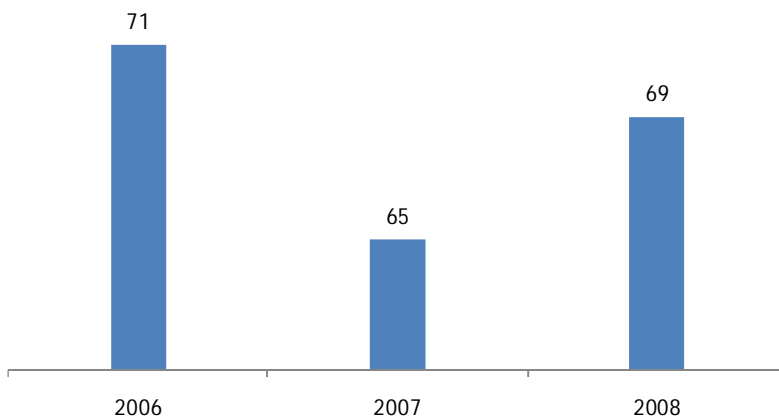
Iz poročil o ravni komercialne kakovosti lastnikov distribucijskih omrežij je razvidno, da ne spremljajo parametrov komercialne kakovosti, saj se te v večini primerov podajajo z vrednostmi zahtevanih minimalnih standardov.

Kakovost napetosti

Podatke za kakovost napetosti lastniki distribucijskih omrežij zajemajo iz merilnih mest stalnega in občasnega monitoringa. Vrednosti odstopanj velikosti napetosti in frekvence, oblike vala ter simetrije trifaznega sistema merijo pri vseh odjemalcih, ki so se pritožili. Trend povečevanja skupnega števila pritožb in zmanjševanja deleža upravičenih pritožb se je v 2008 prekinil. Leta 2008 se je zmanjšalo skupno število pritožb, število upravičenih pritožb pa je ostalo približno na isti ravni. Skupno število pritožb, število in delež upravičenih pritožb pri posameznih lastnikih distribucijskih omrežij so razvidni s slik 12 in 13 ter iz tabele 8.

Slika 12: Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo v obdobju 2006–2008 po podjetjih
Viri: podatki podjetij

Slika 13: Skupni delež upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo v obdobju 2006–2008
Viri: podatki podjetij

Podjetje	2006			2007			2008		
	Skupaj	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb (%)	Skupaj	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb (%)	Skupaj	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb (%)
Elektro Celje, d. d.	119	91	76	103	66	64	101	61	60
Elektro Gorenjska, d. d.	46	41	89	77	59	77	36	22	61
Elektro Ljubljana, d. d.	196	107	55	236	120	51	138	86	62
Elektro Maribor, d. d.	61	57	93	79	67	85	80	72	90
Elektro Primorska, d. d.	27	25	93	25	24	96	22	19	86
Skupaj	449	321	71	520	336	65	377	260	69

Tabela 8: Število in deleži upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2006–2008
Viri: podatki podjetij

4.2.4.2.5 Kakovost napetosti v prenosnem omrežju

Po Uredbi o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije (Uradni list RS, št. 117/2002) je Eles zavezan k izvajanju vseh potrebnih dejavnosti za zagotavljanje kakovosti storitev systemskega operaterja prenosnega omrežja. Poleg kazalnikov, ki se uporabljajo za nadzor neprekinjenosti napajanja na distribucijskem omrežju (SAIDI, SAIFI, MAIFI), se na prenosnem omrežju spremljajo še kazalniki, ki temeljijo na količini nedobavljene energije. Nadzor kakovosti napetosti se na prenosnem omrežju izvaja s stalnim monitoringom kakovosti napetosti na stičnih mestih med prenosnim in distribucijskim omrežjem, proizvodnjo ter velikimi odjemalci.

Iz podatkov stalnega monitoringa kakovosti električne napetosti je bilo ugotovljeno, da so parametri v navedenih stičnih točkah skladni z zahtevami standarda SIST EN 50160, razen flikerja. Prevelika vrednost flikerja na območjih velikih odjemalcev z elektroobločnimi pečmi nastane zaradi neenakomernega induktivnega toka, ki povzroča veliko nihanje napetosti v prenosnem omrežju. Nihanje se prenaša v distribucijska omrežja in se v obliki migetanja svetlobe žarnic z žarilno nitko in slike na TV-zaslonih in računalniških monitorjih zaznava s človeškim očesom. Največji vpliv na fliker izvira iz Jeklarnе na Jesenicah in je zaznaven po vsej Gorenjski in v določenih ljubljanskih vozliščih. Jeklarna v Štorah je na območju, kjer TE Šoštanj duši pojav flikerja, zato ta preseže mejno vrednost v manj vozliščnih točkah. V bližini Železarnе Ravne še ni stalnega monitoringa, vendar podatki iz občasnega monitoringa kažejo na prekoračitve mejnih vrednosti. Zaradi prekoračenih mejnih vrednosti flikerja ponekod distribucijska podjetja dobivajo občasne pritožbe odjemalcev. V pritožbah so omenjeni pojavi flikerja v večernih urah in ponoči, kar sovpada z obratovanjem obločnih pečī.

Drugi parametri kakovosti napetosti so v mejah zahtev, ki jih predpisujejo standardi.

V letu 2008 Eles ni prejel nobene pritožbe zaradi slabe kakovosti napetosti.

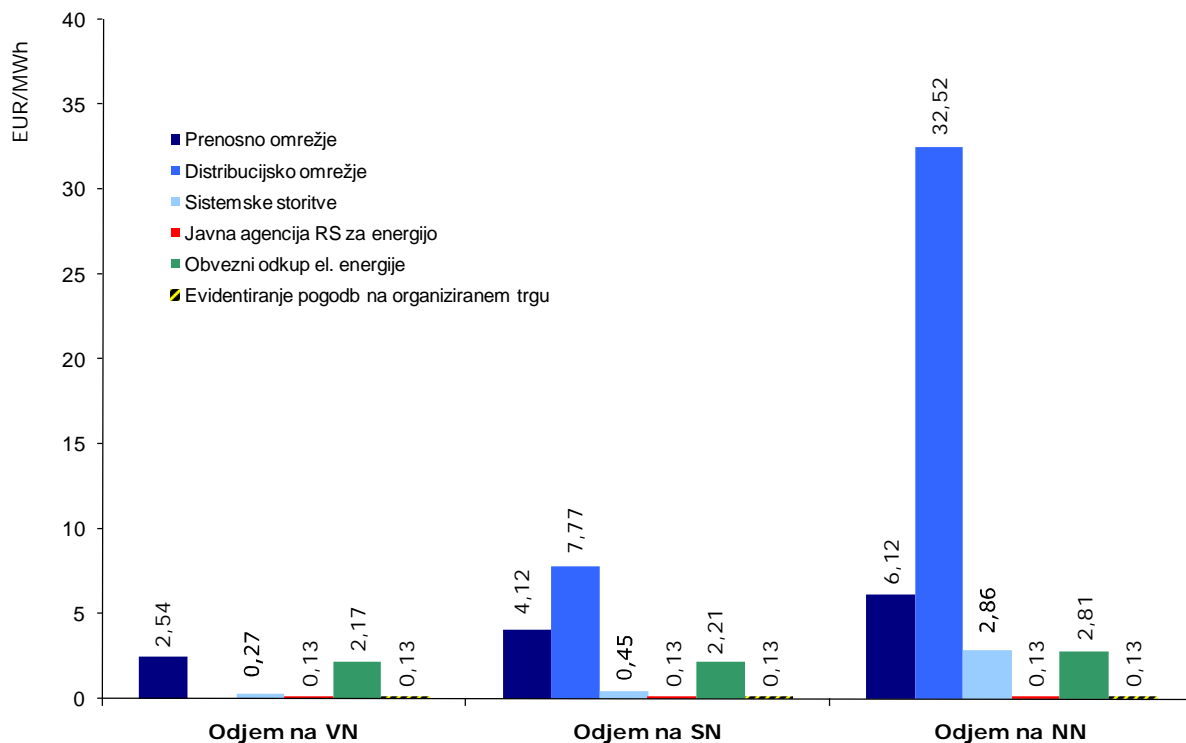
4.2.4.3 Cene za uporabo elektroenergetskih omrežij

Skupna oziroma končna cena dobavljene energije vključuje ceno energije, ceno za uporabo omrežij, trošarino in davek na dodano vrednost. Ceno za uporabo omrežij odjemalci električne energije plačujejo systemskemu operaterju omrežja glede na uvrstitev odjemalca v odjemno skupino in glede na porabljeno električno energijo. Cena za uporabo elektroenergetskega omrežja je sestavljena iz omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje ter dodatkov, namenjenih za delovanje elektroenergetskega sistema. Dodatki k omrežnini so namenjeni za pokrivanje stroškov delovanja agencije, obveznega odkupa električne energije od prednostnih proizvajalcev in evidentiranja sklenjenih pogodb za oskrbo z električno energijo.

Omrežnino, ki je namenjena za pokrivanje upravičenih stroškov delovanja elektroenergetskih omrežij in investicije v infrastrukturo dejavnosti prenosa in distribucije električne energije, ter ceno za systemske storitve določa agencija, dodatke v ceni za uporabo omrežij pa določa vlada.

Odjemalci so plačevali različne cene za uporabo omrežij. Povprečna cena za uporabo omrežja v Sloveniji, ki upošteva vse odjemalce po odjemnih skupinah, je znašala 25,05 EUR/MWh. Odjemalci, priključeni na nizkonapetostno omrežje, so za uporabo omrežja plačevali povprečno 44,18 EUR/MWh, industrijski odjemalci,

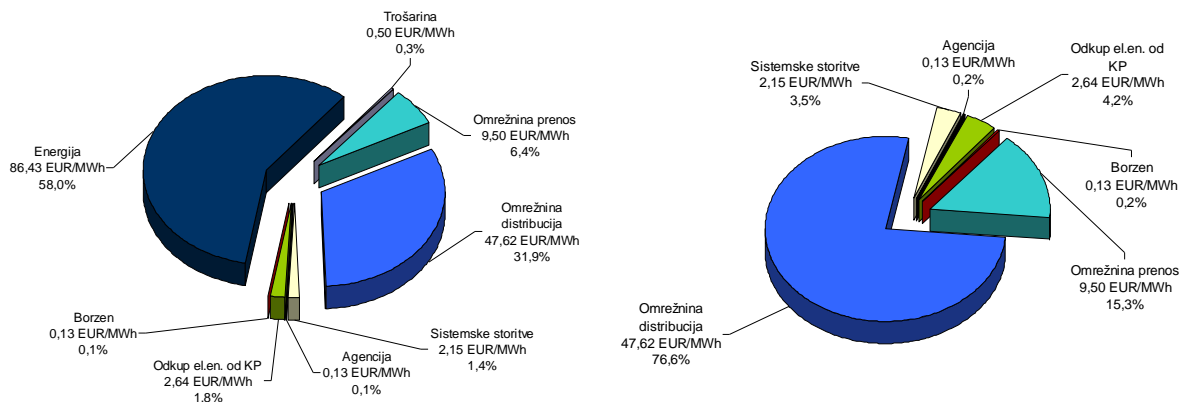
priključeni na srednjenapetostno omrežje, 14,35 EUR/MWh in odjemalci, priključeni na visokonapetostno omrežje, 5,30 EUR/MWh.

Slika 14: Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih
Vir: agencija

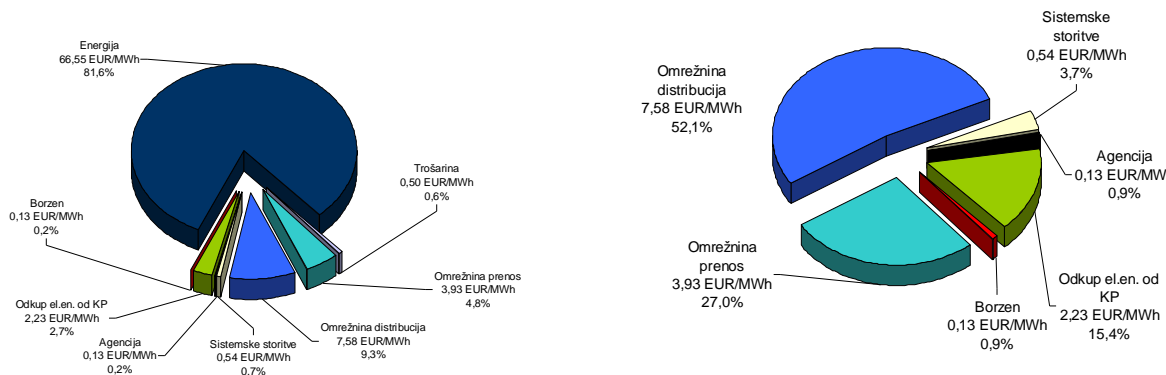
V končni ceni dobavljene energije je delež cene za uporabo omrežja odvisen predvsem od cene električne energije, ki jo dosežejo posamezne skupine odjemalcev. Po podatkih dobaviteljev električne energije je cena električne energije za odjemalce, ki se oblikuje na trgu, odvisna od količine porabljene energije in od profila porabe odjemalca. Cena električne energije z večanjem količin porabljene električne energije in profilom pasovnega odjema pada v primerjavi z manjšo količino porabljene električne energije in volatilnim dnevnim oziroma mesečnim odjemom.

Razmerja elementov cen in deležev elementov cen za uporabo omrežij za značilne industrijske odjemalce prikazujejo slike 15, 16 in 17.

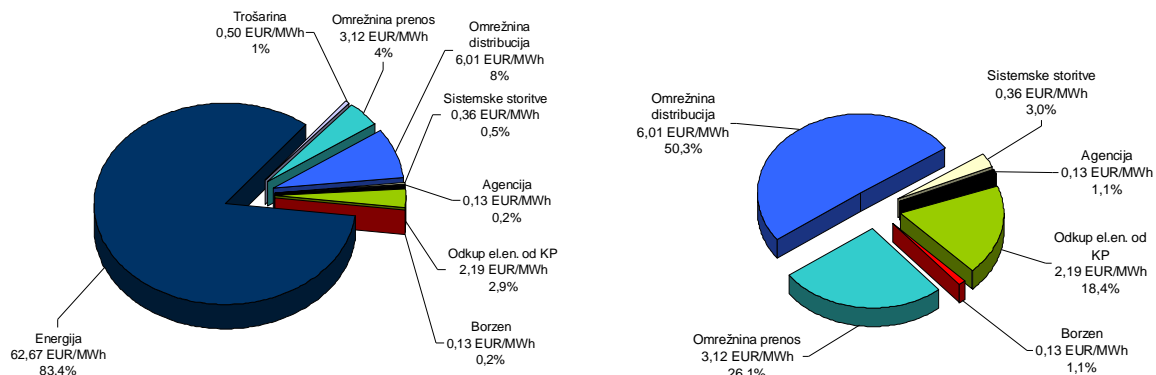

Slika 15: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca ($I_b = 50$ kW, 50 MWh) brez DDV
Vir: agencija

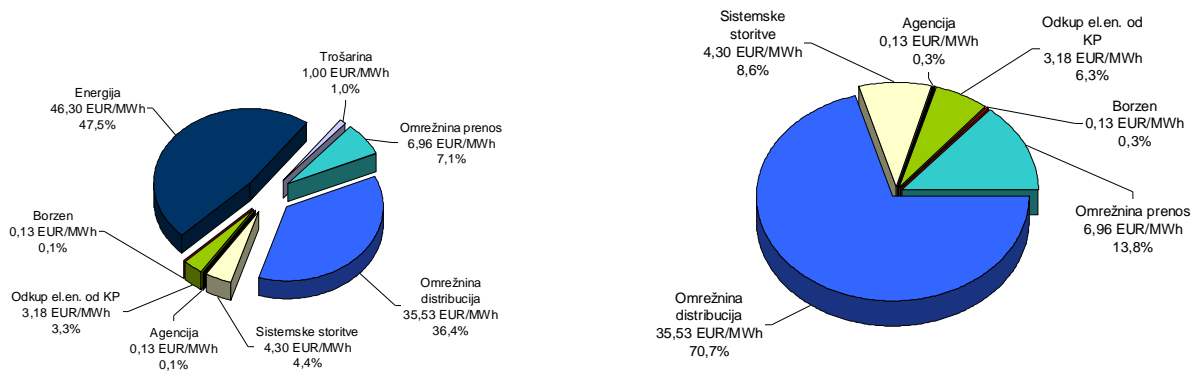

Slika 16: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca (I e – 500 kW, 2 GWh) brez DDV
Vir: agencija

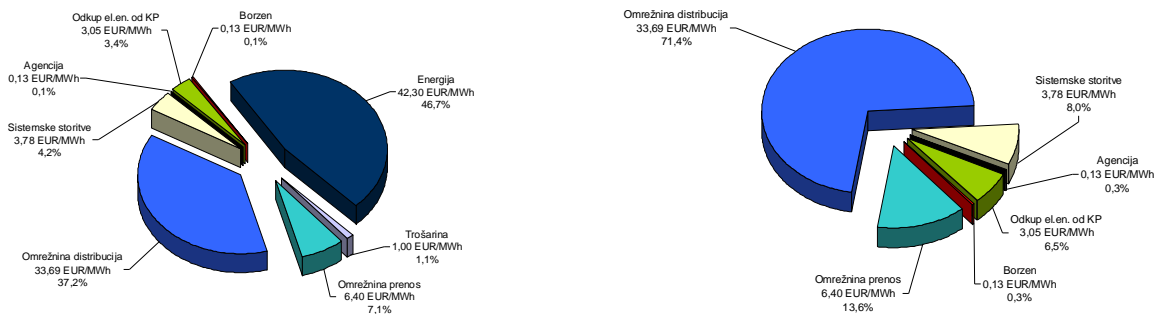
Slika 17: Delež elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca (I g – 4 MW, 24 GWh) brez DDV
Vir: agencija

Cena za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca I_b je bila 2008. leta 62,17 EUR/MWh, za značilnega odjemalca I_e 14,55 EUR/MWh, za značilnega odjemalca I_g pa 11,93 EUR/MWh. V strukturi cene za električno energijo za industrijske odjemalce je prevladovala cena energije.

Slika 18: Delež elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega gospodinjstkega odjemalca (Dc – 3500 kWh na leto) brez DDV
Vir: agencija

Slika 19: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za gospodinjstva s povprečno porabo 3973 kWh v letu 2008 brez DDV
Vir: agencija

Cena za uporabo omrežij za značilnega gospodinjstva Dc je v letu 2008 znašala 49,75 EUR/MWh, za gospodinjstva s povprečno letno porabo 3973 kWh pa 47,14 EUR/MWh, kar je 55 odstotkov končne cene gospodinjstva brez upoštevanja davka na dodano vrednost.

4.2.5 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

Dodeljevanje in uporabo ČPZ v EU ureja Uredba o pogojih za dostop do omrežja za čezmejno izmenjavo električne energije (uredba 1228/2003). Za to področje je v vsaki državi odgovoren sistemski operater prenosnega omrežja (v nadaljevanju SOPO). Uredba 1228/2003 predpisuje temeljna načela v zvezi z obvladovanjem prezasedenosti, kamor spadata dodeljevanje pravic uporabe ČPZ in izvajanje operativnih ukrepov obvladovanja prezasedenosti. Uredba med drugim zahteva obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja pravice uporabe prostih ČPZ. Kadar pa kljub pravilno izvedenemu postopku dodeljevanja pravic uporabe razpoložljivih ČPZ pride v sistemu do obratovalnih stanj, ki bi lahko ogrozila zanesljivo in varno obratovanje, sistemski operater poseže po operativnih postopkih reševanja prezasedenosti, med katerimi sta najpomembnejša prerazporejanje angažiranja proizvodnih objektov (angl. redispatching) in trgovanje v nasprotni smeri (angl. counter trading).

Sistemski operater prenosnega omrežja je vse leto 2008 izvajal dražbe na slovensko-italijanski meji v smeri Italije, na slovensko-avstrijski meji v smeri Avstrije in na slovensko-hrvaški meji v obeh smereh. V nasprotni smeri na slovensko-italijanski meji je dražbe izvajal italijanski sistemski operater prenosnega omrežja Terna, na slovensko-avstrijski meji pa avstrijski sistemski operater APG. S tem je Slovenija na obeh mejah proti državama članicama EU uvedla osnovno raven izvajanja koordiniranih dražb, saj je v celoti nadomestila prejšnji način, ko je vsaka od držav na posamezni meji izvajala dražbe v obeh smereh prenosa v obsegu 50 odstotkov celotnih razpoložljivih ČPZ. Na omenjenih mejah si udeležena sistemska operaterja na posamezni meji prihodke od dražbe delita v razmerju 50 : 50.

Na slovensko-italijanski meji je SOPO izvajal letne, mesečne in dnevne dražbe. Enake dražbe je za nasprotno smer prenosa izvajal tudi italijanski sistemski operater. Letni dražbi za leto 2008 sta sistemska operaterja izvedla že v decembru 2007. Enake dražbe sta slovenski in avstrijski SOPO izvajala tudi na slovensko-avstrijski meji. Letni dražbi za leto 2008 sta izvedla že v novembru 2007. Na

slovensko-hrvaški meji je SOPO izvajal le dnevne dražbe za obe smeri prenosa za 50 odstotkov celotnih razpoložljivih ČPZ za posamezno smer prenosa.

Dražbe na slovenskih mejah za leto 2008 so se izvajale na podlagi treh predpisov, pri čemer je vsak veljal za mejo proti eni sosednji državi. Na slovensko-italijanski meji so bile dražbe organizirane skladno s Pravilnikom o načinu in pogojih dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-italijanski meji (Uradni list RS, št. 103/07), na slovensko-avstrijski meji skladno s Pravilnikom o načinu in pogojih dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti na slovensko-avstrijski meji (Uradni list RS, št. 105/07), na slovensko-hrvaški meji pa s Pravilnikom o načinu in pogojih dodeljevanja čezmejnih prenosnih zmogljivosti (Uradni list RS, št. 50/07, 72/07, 103/07). Različni pravilniki za posamezne meje so posledica izvajanja skupnih dražb na posameznih mejah, zato je pravilnik za vsako mejo izdelan skupaj s sosednjim sistemskim operaterjem in velja za obe smeri prenosa.

Na vseh slovenskih mejah so se v letu 2008 izvajale eksplicitne dražbe, na katerih so sistemski operaterji udeležencem ponudili razpoložljive prenosne zmogljivosti. Dodeljevanje je potekalo z uporabo metode, ki jo je pred časom razvilo Evropsko združenje sistemskih operaterjev prenosnega omrežja (ETSO) in ki temelji na določanju neto prenosnih zmogljivosti NTC (angl. Net Transfer Capacity) in dodeljevanju razpoložljivih prenosnih zmogljivosti ATC (angl. Available Transfer Capacity). Kljub zahtevi iz uredbe 1228/2003, ki zahteva javno objavo načina določanja NTC in ATC, skupaj z uporabljenimi varnostnimi standardi, je določanje teh vrednosti tudi v letu 2008 potekalo na podlagi dogovorov med posameznimi udeleženi sistemskimi operaterji prenosnega omrežja.

Na vseh dražbah, na katerih so sistemski operaterji dodeljevali ČPZ na slovenskih mejah, je v letu 2008 sodelovalo skupaj 40 trgovskih podjetij iz Slovenije in tujine. Na dražbah, ki jih je organiziral Eles, je sodelovalo 27 podjetij, na dražbah, ki jih je organizirala Terna, 17, na dražbah, ki jih je organiziral APG, pa 18 udeležencev. Največ posamičnih udeležencev je sodelovalo na dražbah za dodeljevanje ČPZ za prenosno smer iz Slovenije v Italijo (20), najmanj pa na dražbah za prenosno smer iz Slovenije na Hrvaško (9). Le štirje udeleženci so sodelovali na dražbah na vseh slovenskih mejah in v vseh smereh prenosa. Tabela 9 prikazuje pregled dodeljenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti po posameznih mejah in smereh prenosa, znesek prihodkov od dražb in doseženo povprečno ceno zmogljivosti. Dodeljene zmogljivosti so izražene v največji količini energije, ki jo je mogoče prenašati čez posamezno mejo.

Meja	Dodeljeno (MWh)	Prihodek (EUR)	Cena dodeljene ČPZ (EUR/MWh)
SI-IT	3.259.675	20.409.938	6,26
IT-SI	3.213.931	807.687	0,25
SI-AT	8.022.918	869.269	0,11
AT-SI	4.167.159	41.083.716	9,86
SI-HR	3.206.476	2.184	0,00
HR-SI	3.568.798	956.966	0,27

Tabela 9: Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah
Vir: Eles

Iz tabele je razvidno, da so SOPO iz Slovenije, Italije in Avstrije v letu 2008 dodelili ČPZ v obsegu, ki omogoča veliko večje pretoke, kot so bili dejansko doseženi. To je posledica uporabe pravila "uporabi ČPZ ali jo izgubiš". Po tem pravilu se vse ČPZ,

dodeljene na dražbi za daljše obdobje, katerih uporabe njihovi nosilci ne napovedo (nominirajo) do roka, ponovno dodeljujejo na dražbi za krajše obdobje. Tako del zmogljivosti večkrat pride na dražbo. Iz tabele je prav tako razvidno, da je imela v letu 2008 prenosna smer Avstrija–Slovenija največji prihodek. Od preostalih smeri prenosa je imela veliko prihodka le še smer prenosa iz Slovenije v Italijo, in sicer približno dve tretjini vrednosti prenosne smeri iz Avstrije v Slovenijo. Omenjeni smeri sta udeleženi sistemski operaterjem prenosnega omrežja prinesli veliko večino vseh prihodkov od dodeljevanja ČPZ na slovenskih mejah. V zvezi z navedenimi prihodki v tabeli je treba poudariti, da se vsi prihodki na mejah z Avstrijo in Italijo delijo na polovico, tako da slovenskemu SOPO pripada polovica prihodkov, druga polovica pa avstrijskemu oz. italijanskemu. Prihodki od dodeljevanja na hrvaški meji v obeh smereh prenosa v celoti pripadajo slovenskemu SOPO.

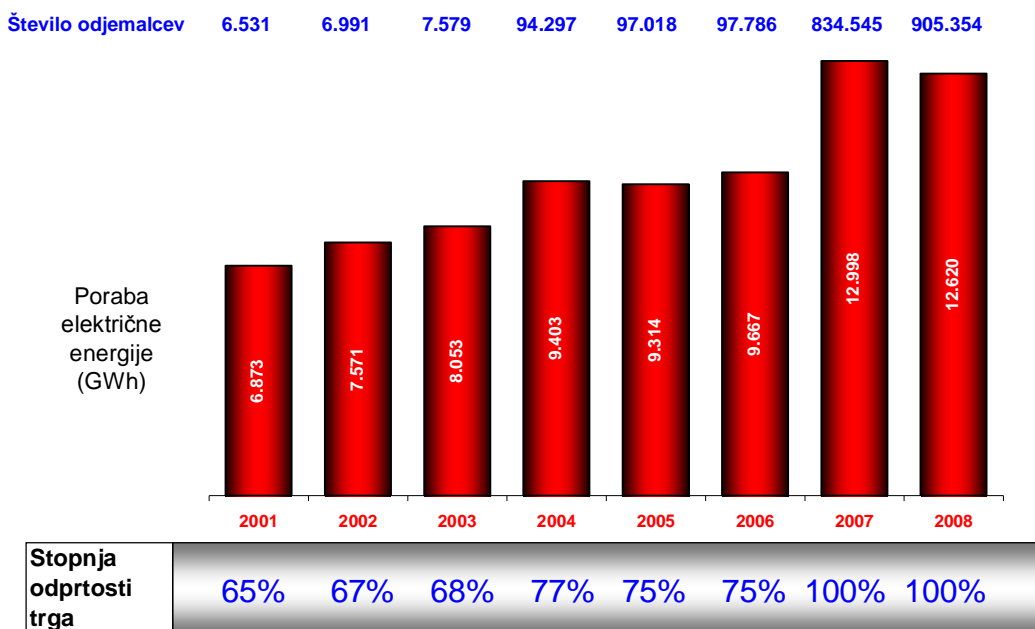
Že od leta 2006 Slovenija sodeluje tudi v regionalni pobudi Skupine evropskih regulatorjev za električno energijo in zemeljski plin (v nadaljevanju ERGEG). Glede na svojo zemljepisno lego je vključena v dva regionalna trga z električno energijo – Srednja vzhodna in Srednja južna Evropa. Sodelovanje v teh dveh regijah pri obvladovanju prezasedenosti je predvideno tudi v Smernicah za obvladovanje prezasedenosti, ki so sestavni del uredbe 1228/2003. Smernice med drugim predvidevajo, da je treba v vsaki od navedenih regij uvesti koordinirano dodeljevanje ČPZ. Junija 2008 je bila formalno ustanovljena osma regija – Jugovzhodna Evropa, v katero je z mejo s Hrvaško vključena tudi Slovenija. Z ustanovitvijo te regije so se spremenile tudi smernice, ki zahtevajo koordinirano delovanje ČPZ tudi v tej regiji. Podrobnosti o dogajanju v posameznih regijah so podane v poglavju 4.3.1.8 – Stopnja integracije trga z električno energijo s sosednjimi državami.

Kot del priprav za dodeljevanje ČPZ v letu 2009 je slovenski SOPO pripravil nove pravilnike za dodeljevanje na vseh treh mejah za leto 2009. Pravilnik za dodeljevanje ČPZ na slovensko-italijanski meji je dejansko slovenski prevod dela avkcijskih pravil za regijo Srednja južna Evropa. Pravilnik za to mejo je začel veljati 13. decembra 2008. Pravilnik za dodeljevanje ČPZ na slovensko-avstrijski meji je nastal na podlagi dogovora med slovenskim in avstrijskim sistemskim operaterjem prenosnega omrežja. Ta pravilnik je začel veljati 26. novembra 2008. Ker v osmi regiji (Jugovzhodna Evropa) še niso prešli na koordinirano dodeljevanje ČPZ, velja za mejo s Hrvaško splošni pravilnik za dodeljevanje ČPZ, ki načeloma velja za meje, za katere ni bil sprejet poseben pravilnik. Ta pravilnik za leto 2008 je začel veljati 15. novembra 2008. Vsi pravilniki so pridobili tudi soglasje sveta agencije.

Leta 2008 v slovenskem elektroenergetskem sistemu ni bilo notranje prezasedenosti prenosnega omrežja. Na to kaže tudi dejstvo, da sistemski operater prenosnega omrežja v tem letu ni opravljal nikakršnega prerazporejanja. Tako so bile prezasedenosti v omrežju dejansko le na čezmejnih prenosnih povezavah.

4.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

Slovenija je v EZ prevzela zavezo za postopno liberalizacijo elektroenergetskega trga skladno z zakonodajo EU. Od 15. aprila 2001 do 1. julija 2007 je potekal postopek odpiranja trga najprej za večje, nato pa še za vse manjše odjemalce. Na trgu z električno energijo ima vseh 905.354 odjemalcev možnost izbrati dobavitelja. Dobavitelji so na slovenskem trgu lahko sklepali pogodbe za 12.620 GWh električne energije, pri čemer so lahko prodajali električno energijo, proizvedeno v Sloveniji ali kupljeno na drugih trgih EU.

Slika 20: Dinamika odpiranja trga z električno energijo v Sloveniji

Viri: agencija, podatki podjetij

4.3.1 Proizvodnja in veleprodajni trg

Vsa podjetja za proizvodnjo električne energije od začetka odpiranja trga neodvisno od sistemskih operaterjev prosto trgujejo na slovenskem trgu, od leta 2003 pa tudi na trgih drugih evropskih držav. Proizvodna podjetja praviloma nastopajo na veleprodajnem trgu, na katerem razen njih nastopajo še trgovci in dobavitelji električne energije. Na slovenskem veleprodajnem trgu so dejavni tudi tuji trgovci z električno energijo, prek slovenskega trga pa na tuje trge dostopajo tudi domači trgovci in proizvajalci električne energije.

4.3.1.1 Proizvodnja električne energije

V letu 2008 so na proizvodnem trgu električne energije delovala podjetja, ki imajo velike objekte z močjo nad 10 MW:

- Dravske elektrarne Maribor, d. o. o. (DEM),
- Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o. (SEL),
- Hidroelektrarne na spodnji Savi, d.o.o. (HESS),
- Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o. (SENG),
- Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o. (NEK),
- Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o. (TEŠ),
- Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o. (TET),
- Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o. (TE-TOL),

- Termoelektrarna Brestanica, d. o. o. (TEB).

Podjetja DEM, SEL, HESS in SENG pridobivajo električno energijo v hidroelektrarnah, NEK v jedrski elektrarni, TEŠ in TET v termoelektrarnah na premog, TEB iz tekočih in plinastih goriv, TE-TOL pa pridobiva toploto in električno energijo v soproizvodnji na premog.

V letu 2008 so bile ponovno preoblikovane povezave proizvodnih podjetij. Podjetja DEM, SENG, TEŠ in TET so delovala v okviru skupine Holding Slovenskih elektrarn, d. o. o. (HSE). Prav tako je bila v bilančni skupini HSE do 1. julija 2008 tudi HE Boštanj (HESS), ki je pozneje prešla pod bilančno skupino GEN energija, d. o. o. HSE je z omenjenimi proizvodnimi zmogljivostmi tvoril prvi energetski steber na veleprodajnem trgu. V okviru bilančne skupine GEN energija, d. o. o., ki tvori drugi energetski steber na veleprodajnem trgu, so delovala proizvodna podjetja NEK, TEB, SEL in HESS, pri čemer je proizvodna enota HE Boštanj vključena v omenjeno bilančno skupino od 1. julija 2008.

Razen proizvodnje v velikih elektrarnah, ki so priključene na prenosno omrežje, so v slovenskem elektroenergetskem sistemu na distribucijsko omrežje priključeni tudi proizvodni objekti razpršene proizvodnje. V Sloveniji sta z vidika razpršenih virov pomembni predvsem proizvodnja v malih hidroelektrarnah in proizvodnja v industrijskih objektih za soproizvodnjo toplote in električne energije. V zadnjih letih se opazno povečuje število malih sončnih elektrarn, in to predvsem zaradi padca cen fotonapetostnih modulov in zaradi relativno ugodnih odkupnih cen ter obratovalnih podpor za električno energijo iz malih sončnih elektrarn. Kljub številnim novim sončnim elektrarnam njihova skupna moč ob koncu leta 2008 ni presegala enega odstotka skupne inštalirane moči elektrarn v Sloveniji. V slovenskem elektroenergetskem sistemu tudi v letu 2008 ni obratovala nobena vetrna elektrarna.

PROIZVAJALEC	Inštalirana moč na pragu (MW)	Delež – vsi proizvajalci v RS (%)	Delež na prenosnem omrežju (%)
HSE	1.617	58,5 %	62,6 %
Hidroelektrarne	762	27,6 %	29,5 %
Termoelektrarne	855	30,9 %	33,1 %
GEN energija	823	29,8 %	31,9 %
Hidroelektrarne	163		
Termoelektrarne	312		
Nuklearna elektrarna*	348		
TE-TOL	115	4,2 %	4,4 %
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	28	1,0 %	1,1 %
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	181	6,6 %	-
Male hidroelektrarne	94	3,4 %	-
Kogeneracije	27	1,0 %	-
Drugo	60	2,2 %	-
Skupaj v Sloveniji	2.764	100 %	-
– na prenosnem omrežju	2.582	-	100 %

Tabela 10: Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem trgu

* Upoštevana je razdelitev 50-odstotnega deleža inštalirane moči NEK.

Vir: agencija

Skladno z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško polovica proizvodnje NEK pripada Hrvaški, kar zmanjšuje delež NEK v dejanski slovenski proizvodnji električne energije. Tako so leta 2008 slovenske elektrarne sicer proizvedle skupaj 15.032 GWh električne energije, dejanska slovenska proizvodnja električne energije pa je bila manjša in je znašala 12.047 GWh.

K proizvodnji električne energije na območju Slovenije, ki dejansko pripada slovenskim porabnikom električne energije (upoštevaje polovico proizvodnje NEK), so v letu 2008 največji delež prispevale termoelektrarne, v katerih je bilo proizvedene okrog 40 odstotkov vse električne energije. Termoelektrarnam sledijo hidroelektrarne in jedrska elektrarna s po približno četrtnim deležem proizvodnje. V primerjavi z letom 2007 opazamo sorazmerno povečan delež proizvodnje iz hidroelektrarn ob nekoliko zmanjšanem deležu proizvodnje iz termoelektrarn. Preostalo energijo so proizvedle manjše enote, priključene na prenosno omrežje in distribucijsko omrežje, delež slednjih pa se je v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 nekoliko povečal.

Vrsta proizvodnje	Proizvodnja (GWh)	Delež (%)	Proizvodnja – 50 % NEK (GWh)	Delež (%)
Jedrska elektrarna	5.970	39,7 %	2.985	24,8 %
Termoelektrarne	4.868	32,4 %	4.868	40,4 %
Hidroelektrarne	3.511	23,4 %	3.511	29,1 %
Druge elektrarne na prenosnem omrežju	87	0,6 %	87	0,7 %
Elektrarne na distribucijskem omrežju	596	4,0 %	596	4,9 %
Skupaj	15.032	100,0 %	12.047	100,0 %

Tabela 11: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji

Viri: podatki podjetij

V letu 2008 je bilo na slovensko elektroenergetsko omrežje priključenih za dobrih 96 MW novih proizvodnih zmogljivosti. Hkrati je bilo zaustavljenih za dobrih 25 MW obstoječih proizvodnih zmogljivosti. Največje spremembe tako pri novih zmogljivostih kot pri zaustavitvah so nastale v Termoelektrarni Šoštanj. Na novo sta začela obratovati dva 42-MW plinska bloka, hkrati pa je prenehal obratovati eden od 25-MW starih parnih blokov. V praksi to pomeni, da je Termoelektrarna Šoštanj povečala razpoložljivo moč na pragu elektrarne za 59 MW. V letu 2008 je prišlo tudi do večjega povečanja razpoložljive moči proizvodnih objektov na plin iz čistilnih naprav in na odlagališčni plin in tudi v napravah za soproizvodnjo toplote in električne energije. Pri številu novih proizvodnih objektov je bilo največje povečanje pri sončnih elektrarnah, katerih skupna razpoložljiva moč se je povečala za 1,25 MW, kar je več kot potrojitev skupne razpoložljive moči slovenskih fotonapetostnih elektrarn, priključenih na javno omrežje. Ob koncu leta 2007 je namreč skupna moč teh elektrarn znašala le nekaj več kot 0,5 MW.

	Vrsta elektrarne – proizvodni vir						
	Premog, zemelj. plin	Voda	Sonce	Sopro- izvodnja	Plin iz čistilnih naprav	Bioplin	Skupaj
Inštalirana moč novih elektrarn (MW)	84,00	1,21	1,25	2,81	2,08	5,08	96,43
Inštalirana moč zaustavljenih elektrarn (MW)	25,77	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	25,80

 Tabela 12: Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti na ozemlju
Republike Slovenije v letu 2008

Viri: podatki podjetij

4.3.1.2 Poslovanje proizvodnih podjetij

Podjetja za proizvodnjo električne energije so (po nerevidiranih izkazih) leto 2008 končala s 54,72 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 20,6 odstotka manj kot v letu 2007. Nobeno podjetje ni poslovalo z izgubo. V letu 2008 je najboljši rezultat, ki v skupni strukturi pomeni 33,0 odstotka, dosegla Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.

	Čisti poslovni izid (v mio EUR)		Indeks
	2007	2008	08/07
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.	49,45	15,44	31,2
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.	-1,16	1,73	
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.	3,88	10,08	259,8
Hidroelektrarne na spodnji Savi, d.o.o.		0,94	
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.	1,45	2,54	175,2
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.	10,39	18,04	173,6
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.	0,29	2,17	748,3
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	4,58	3,78	82,5
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.	0,07	0,00	0,0
Skupaj	68,95	54,72	79,4

Tabela 13: Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije

Viri: podatki podjetij (nerevidirani izkazi podjetij za leto 2008)

Podjetja za proizvodnjo električne energije so konec leta 2008 imela 2263 zaposlenih, od tega v hidroelektrarnah 526, v termoelektrarnah 1149 in v Nuklearni elektrarni Krško 588. Število zaposlenih v termoelektrarnah se je v primerjavi z letom 2007 zmanjšalo za 17 ali za 1,5 odstotka. V Nuklearni elektrarni Krško se je število zaposlenih povečalo za 15 ali za 2,6 odstotka, število zaposlenih v hidroelektrarnah pa je ostalo na ravni leta 2007.

	2007	2008	Indeks 08/07
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.	277	279	100,7
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.	123	121	98,4
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.	125	126	100,8
Hidroelektrarne na spodnji Savi, d.o.o.		0	
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.	131	135	103,1

Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.	508	490	96,5
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.	225	220	97,8
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	302	304	100,7
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.	573	588	102,6
Skupaj	2.264	2.263	100,0

Tabela 14: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije
Viri: podatki podjetij

Država je neposredno ali posredno (prek lastništva HSE in GEN energije) večinska lastnica vseh podjetij za proizvodnjo električne energije, razen Nuklearne elektrarne Krško, d. o. o., kjer ima 50-odstotni lastniški delež. HSE in GEN energija sta v 100-odstotni lasti države.

	Republika Slovenija	HSE, d. o. o.	GEN energija, d. o. o.	Mestna občina Ljubljana	Drugi delničarji	Dravske elektrarne, d. o. o.	Hrvatska elektroprivreda, d. d.
Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.		100,0 %					
Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.			86,2 %		13,8 %		
Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.		100,0 %					
Hidroelektrarne na Spodnji Savi, d. o. o.		51,0 %	12,6 %		5,6 %	30,8 %	
Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.			100,0 %				
Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.		100,0 %					
Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.		81,3 %			18,7 %		
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.	64,6 %			35,4 %			
Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.			50,0 %				50,0 %

Tabela 15: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije
Viri: podatki podjetij

4.3.1.3 Električna energija iz obnovljivih virov in sproizvodnje ter sistem podpor

Za podporo proizvodnji električne energije, ki v razmerah prostega trga ne bi bila konkurenčna, mora država zagotoviti ustrezen sistem podpor. Podporo potrebujejo predvsem objekti za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov in objekti sproizvodnje manjših moči. V evropskih državah imamo več različnih sistemov podpore. Slovenski sistem spada med tako imenovane sisteme "feed-in", pri katerih pristojni organ od proizvajalcev, upravičenih do prejemanja podpor, odkupi vso električno energijo po določenih cenah ali jim izplača določeno obratovalno podporo, pri čemer proizvajalci samostojno prodajajo električno energijo na trgu po tržnih cenah.

V letu 2008 je bila sprejeta novela EZ, ki je prinesla spremembo sistema podpor. Po starem je veljal tako imenovani sistem prednostnega dispečiranja. Za odkup električne energije in izplačevanje obratovalnih podpor (premijs) so bili odgovorni sistemski operaterji omrežja, na katero je bil priključen posamezni proizvajalec. Ustrezna sredstva za izvajanje podporne sheme so sistemski operaterji prejeli iz dodatka k ceni za uporabo omrežja za prednostno dispečiranje, ki ga je določila Vlada RS. Vlada RS je prav tako s sklepom določala odkupne cene in premije. Osnovni pogoj za prejemanje podpor je bil status kvalificiranega proizvajalca, ki ga je podeljevalo ministrstvo, pristojno za energijo.

Tudi po spremembi smo v Sloveniji ohranili sistem "feed-in". Spremenili pa so se način financiranja sistema in pogoji za pridobitev podpor. Za izvajanje zagotavljenega odkupa in izplačevanje podpor je odgovoren na novo ustanovljeni Center za podpore, ki deluje v okviru organizatorja trga – Borzena. Delovanje samega Centra za podpore in sredstva za izplačevanje podpor se bodo financirali iz posebnega prispevka za zagotavljanje podpor. Ta prispevek določi vlada z ustreznim sklepom, plačujejo pa ga vsi odjemalci. Znesek prispevka, ki ga plačuje posamezni odjemalec, je odvisen od moči in napetostnega nivoja prevzemno-predajnega mesta, kategorije odjemalca in namena uporabe električne energije. Z novelo EZ je bil v celoti odpravljen status kvalificiranega proizvajalca. Nadomestila ga je deklaracija za proizvodno napravo, ki jo izdaja agencija. Ta deklaracija je osnovni pogoj, ki ga mora izpolniti proizvajalec, ki želi prejemati podpore. Po prejetju deklaracije lahko proizvajalec vstopi v sistem potrdil o izvoru električne energije, ki je prav tako potreben za prejemanje podpor, saj mora vsak proizvajalec, ki želi prejemati podpore, za vso svojo proizvodnjo prejeti ustrezno količino potrdil o izvoru in jih prenesti na Center za podpore. Tretji pogoj je pridobitev odločbe o dodelitvi podpore, ki jo na zahtevo proizvajalca izda agencija. Agencija pri upravičenosti do podpore upošteva vrsto proizvodnje, starost proizvodne naprave in morebitne že prejete podpore, kot so na primer investicijske podpore. Morebitne predhodno prejete podpore znižajo znesek prejetih odkupnih cen in obratovalnih podpor. Prejemanje podpore je omejeno na 10 let pri objektih soproizvodnje z visokim izkoristkom in na 15 let pri proizvodnih objektih, ki izkoriščajo obnovljive vire energije. Proizvajalci, ki zaradi starosti proizvodne naprave ne bodo upravičeni do podpor po novi shemi, bodo upravičeni do zneskov podpor po stari shemi do konca leta 2011, vendar morajo tudi ti pridobiti deklaracijo za proizvodno napravo, vstopiti v sistem potrdil o izvoru in vsa potrdila o izvoru prenesti na Center za podpore.

Novi sistem podpor v letu 2008 še ni zaživel, saj do konca leta niso bili izdani vsi potrebni podzakonski predpisi. Tako so slovenski proizvajalci vse leto prejeli podpore še po starem sistemu. Skupaj je bilo v letu 2008 v Sloveniji 599 proizvodnih objektov, ki so prejeli kakršno koli obliko podpore.

V letu 2008 je vlada trikrat izdala Sklep o cenah in premijah za odkup električne energije od kvalificiranih proizvajalcev električne energije (Uradni list RS, št. 65/08, 98/08 in 105/08). S prvim sklepom je določila nove cene za vse vrste proizvajalcev, upravičenih do podpore po stari shemi. Z drugo spremembo je spremenila enotne letne premije za dve vrsti nekdanjih kvalificiranih proizvajalcev, s tretjo pa je izplačevanje podpore nekaterim vrstam nekdanjih kvalificiranih proizvajalcev za leto 2008 prekinila.

4.3.1.4 Emisijski kuponi

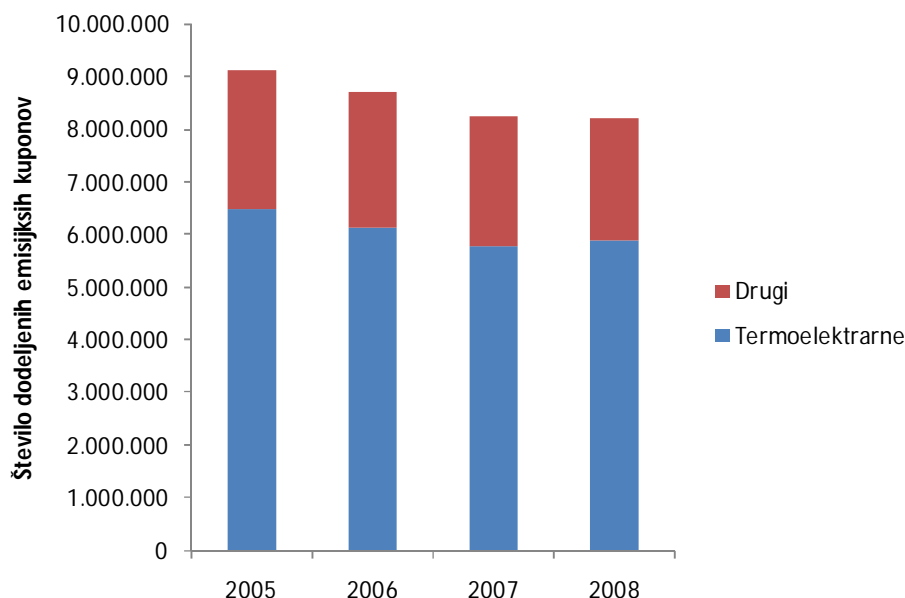
EU kot kolektivna podpisnica Kjotskega protokola in države članice so se zavezale, da bodo znatno zmanjšale emisije toplogrednih plinov. Slovenija se je z ratifikacijo Kjotskega protokola zavezala, da bo skupne izpuste toplogrednih plinov do leta 2012 zmanjšala za osem odstotkov glede na izhodiščno leto 1986. Trgovanje z emisijskimi kuponi je eden od instrumentov za doseganje tega cilja.

V sistem trgovanja z emisijskimi kuponi so vključene naprave z vhodno toplotno močjo 20 MW in dodatno iz dejavnosti energetike še naprave z vhodno toplotno močjo med 15 in 20 MW.

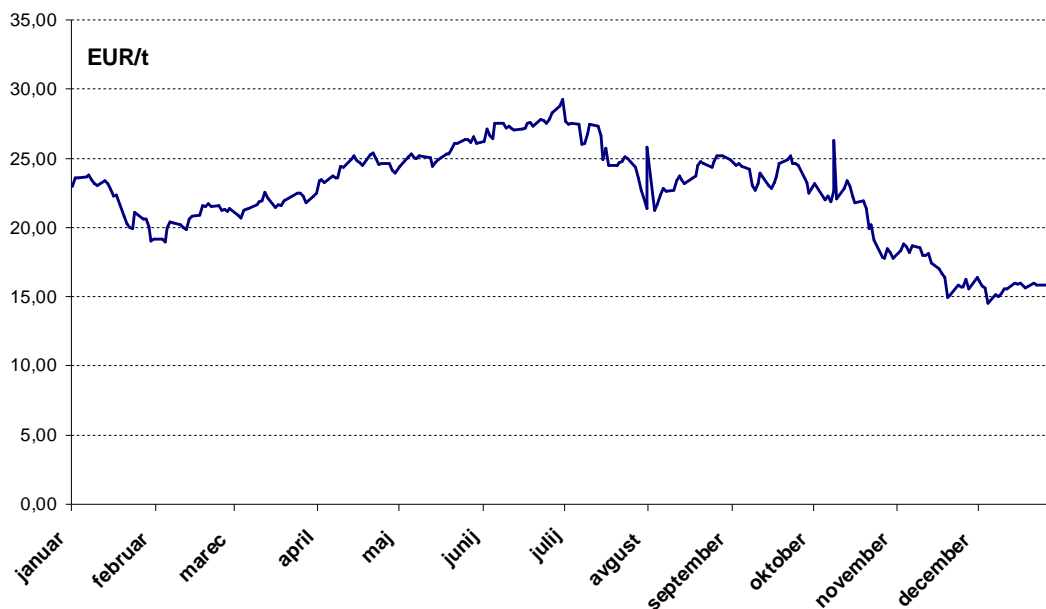
Skladno z Zakonom o varstvu okolja je bil v Sloveniji pripravljen Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012. Ta določa število emisijskih kuponov, ki jih brezplačno razdeli država. En emisijski kupon pomeni tono CO₂. Za vsako tekoče leto morajo podjetja oziroma upravljavci naprav predati število emisijskih kuponov, ki ustrezajo njihovim emisijam CO₂. Če emisije presegajo količino dodeljenih emisijskih kuponov, morajo preostale emisijske kupone kupiti na trgu, če pa imajo zaradi manjše količine emisij presežek kuponov, jih lahko prodajo.

Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012 (drugo trgovalno obdobje) velja od 1. januarja 2008 do vključno 31. decembra 2012. Skupna količina emisijskih kuponov, ki jih bo ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, podelilo upravljavcem naprav od leta 2008 do leta 2012, znaša 41.494.687. Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012 predvideva 41,6 odstotka vseh emisij toplogrednih plinov v Sloveniji (po podatkih za leto 2004). Pri določitvi skupne količine emisijskih kuponov za posamezen sektor so bile upoštevane ciljne emisije za te sektorje iz Operativnega programa zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. V drugem trgovalnem obdobju je za obstoječe proizvodne naprave v sektorju termoenergetike predvidena razdelitev 5.817.000 emisijskih kuponov, kar je več kot 70 odstotkov vseh emisijskih kuponov, ki jih za razdelitev predvideva državni načrt. Pri določitvi skupne količine emisijskih kuponov, ki se podelijo posameznemu upravljavcu za njegovo napravo za celotno obdobje, je bila ob upoštevanju izhodiščnih emisij uporabljena kombinacija metode podedovanih emisij in metode primerjanja.

Termoenergetika je leta 2008 prejela 5.899.858 kuponov, kar je več kot 70 odstotkov vseh v Sloveniji razdeljenih kuponov. V primerjavi z letom 2007 je količina prejetih emisijskih kuponov v termoenergetiki za 1,7 odstotka večja. Glede na dejanske emisije in cene emisijskih kuponov na trgu lahko sklepamo, da cena emisijskih kuponov ni pomembno vplivala na ceno električne energije, proizvedene v Sloveniji.

Slika 21: Število dodeljenih emisijskih kuponov v obdobju 2005–2008
Vira: Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov, Agencija RS za okolje

Slika 22: Gibanje cene emisijskih kuponov drugega trgovalnega obdobja v letu 2008

Vir: EEX

Cena emisijskih kuponov se je v letu 2008 gibala med 20 in 30 in ob koncu leta padla na 15 evrov za tono CO₂.

4.3.1.5 Potrdila o izvoru električne energije in certifikati RECS

Agencija izdaja potrdila o izvoru električne energije za proizvajalce električne energije iz obnovljivih virov in iz soproizvodnje z visokim izkoristkom v Sloveniji. Prav tako izdaja tržne zelene certifikate sistema RECS. Agencija je dejavno sodelovala v Mednarodnem združenju izdajateljev certifikatov (Association of Issuing Bodies, AIB). Člani združenja prihajajo iz 15 držav EU ter Norveške in Švice. AIB si prizadeva za harmonizacijo evropskih certifikacijskih sistemov. Pomembna naloga je tudi uvedba vseevropskega elektronskega trgovanja s certifikati, kar vključuje tudi elektronsko trgovanje s potrdili o izvoru.

Leta 2008 je agencija izdala potrdila o izvoru za 1.221.723.725 kWh električne energije, proizvedene iz obnovljivih virov. Ta potrdila so bila v glavnem izdana za dokazovanje porekla energije pri izvozu električne energije na tuje trge. V Sloveniji so se potrdila o izvoru uporabljala le za dokazovanje sestave proizvodnih virov električne energije dobaviteljev in blagovne znamke električne energije.

Leta 2008 je agencija izdala tudi 31.570 certifikatov RECS (Renewable Energy Certification System), ki so bili v istem letu tudi unovčeni za dokazovanje porekla katere izmed blagovnih znamk električne energije, ki se je dobavljala odjemalcem v Sloveniji. En certifikat RECS dokazuje poreklo 1 MWh električne energije, proizvedene v elektrarni iz obnovljivih virov energije.

4.3.1.6 Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij

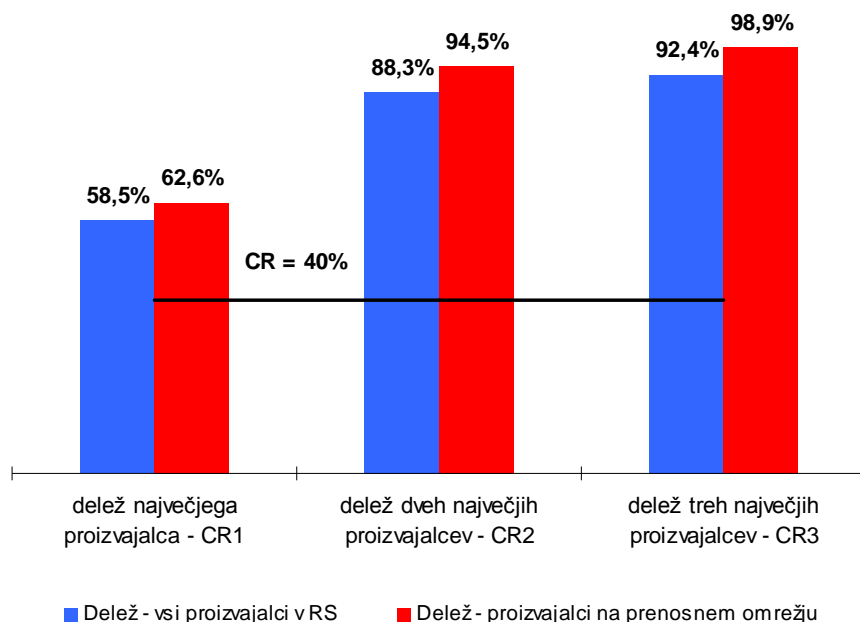
Koncentracija v panogi je pomemben kazalnik tržne strukture. S stopnjo koncentracije se označuje skupni tržni delež največjih podjetij v panogi in se meri stopnja tržne dominacije oziroma oligopola. Nanjo vplivata predvsem dva dejavnika – število podjetij na trgu in njihova relativna velikost. Ker je stopnja koncentracije

vsota tržnih deležev izbranega števila (n) največjih podjetij na trgu, razporeditve tržne moči ne pojasnjuje v celoti. Stopnja koncentracije se za izbrano število največjih podjetij označi s CR_n .

V Sloveniji je na podlagi Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence udeleženec v prevladujočem položaju na trgu, če njegov tržni delež preseže 40 odstotkov. Na trgu z električno energijo je izjemno pomembna koncentracija proizvodnje.

Na slikah 23 in 24 so prikazani trije različni kazalniki stopnje koncentracije, in sicer tržni delež največjega proizvajalca (CR_1), tržni delež dveh največjih proizvajalcev (CR_2) in tržni delež treh največjih proizvajalcev (CR_3) v Sloveniji.

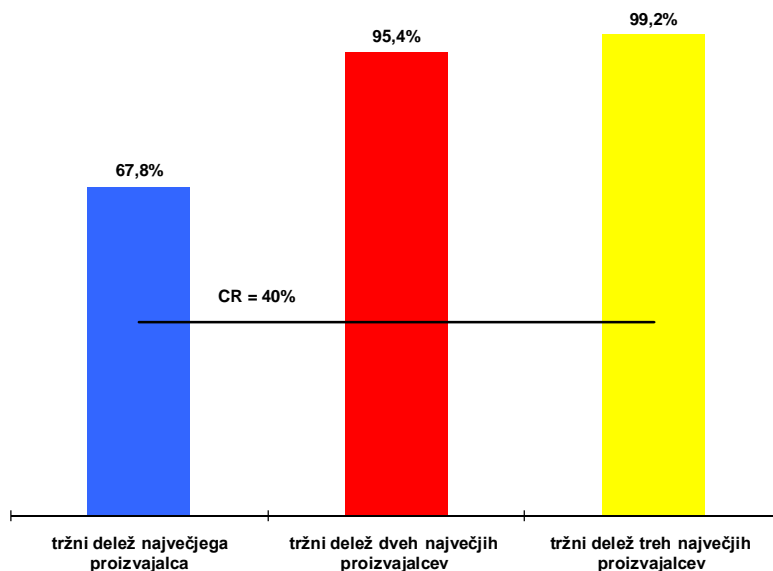
Slika 23 prikazuje kazalnike CR glede na inštalirano moč ter ločeno za vse proizvajalce v Sloveniji in za proizvajalce na prenosnem omrežju (upoštevane je 50 odstotkov inštalirane moči NEK).

Slika 23: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na inštalirano moč (50 odstotkov proizvodnje NEK)

Viri: podatki podjetij

Slika 24 prikazuje kazalnike CR glede na proizvedeno električno energijo (upoštevane je 50 odstotkov energije iz NEK).

Slika 24: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na proizvodnjo električne energije (50 odstotkov proizvodnje NEK)

Viri: podatki podjetij

V letu 2008 zaznavamo učinke sprememb v tržni strukturi zaradi lastniškega in operativnega preoblikovanja proizvodnih podjetij zaradi oblikovanja dveh energetskega stebrov na veleprodajnem trgu. HSE, katerega tržni delež kljub preoblikovanju še vedno močno presega 40 odstotkov (CR_1), je bil tudi v letu 2008 prevladujoče podjetje. Ker je GEN energija razpolagala z vso proizvodnjo iz NEK, se je sicer tržni delež HSE zmanjšal za približno 20 odstotkov glede na leto 2007. Delež treh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju (CR_3) pa je presegal 99 odstotkov, torej je to skrajno tesen oligopol, kar seveda izkazuje stanje na veleprodajnem trgu, kjer imamo vzpostavljena le dva energetska stebra.

Herfindahl-Hirshmannov indeks (HHI) upošteva število vseh podjetij na trgu in njihovo relativno velikost. Podjetja z manjšim tržnim deležem imajo manjšo utež. Če je vrednost HHI manjša od 1000, kaže nizko koncentracijo, vrednost med 1000 in 1800 srednjo, nad 1800 pa visoko koncentracijo trga. Visoka koncentracija pomeni majhno število udeležencev trga z velikimi tržnimi deleži. Indeksi HHI so izračunani na podlagi skupne inštalirane moči, inštalirane moči na prenosnem omrežju in na podlagi proizvedene električne energije ob upoštevanju 50 odstotkov proizvodnje NEK. Stanje prikazujeta tabeli 16 in 17.

Proizvajalec	HHI po inštalirani moči – skupaj Slovenija	HHI po inštalirani moči – na prenosnem omrežju
HSE, d. o. o.	3.421	3.918
GEN energija, d. o. o.	886	1.015
TE-TOL, d. o. o.	17	20
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	1	1
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	43	
Skupaj v Sloveniji	4.369	
Na prenosnem omrežju		4.955

Tabela 16: Indeks HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, udeleženih na slovenskem trgu

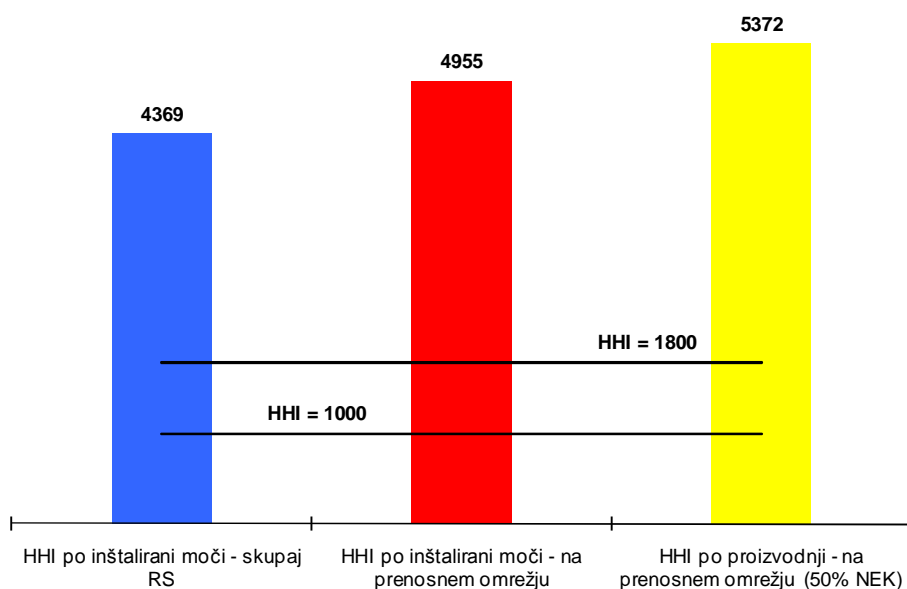
Viri: podatki podjetij

Proizvajalec	HHI po proizvodnji – na prenosnem omrežju (50 odstotkov proizvodnje NEK)
HSE, d. o. o.	4.592
GEN energija, d. o. o.	764
TE-TOL, d. o. o.	14
Drugi manjši proizvajalci	1
Skupaj	5.372

Tabela 17: Indeks HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev na prenosnem omrežju
Viri: podatki podjetij

V letu 2008 so se tudi indeksi HHI zaradi okrepitve proizvajalcev, združenih v bilančno skupino GEN energija, glede na leto prej močno zmanjšali. Indeksi HHI sicer še vedno močno presegajo zgornjo mejo srednje koncentracije (HHI = 1800) in kažejo na prevladujoči položaj proizvajalcev, združenih v HSE, pri proizvodnji električne energije.

Iz vrednosti obeh tipov indeksov in primerjave z letom 2007 je razvidno, da se na proizvodnem trgu v Sloveniji počasi vzpostavlja šibka konkurenca, saj je GEN energija začela razpolagati s celotnim slovenskim deležem zmogljivosti NEK, SEL in TEB, hkrati pa od 1. julija 2007 razpolaga tudi z zmogljivostmi HESS, ki se bodo do leta 2015 povečale in predvidoma pokrivalo 6 odstotkov skupne porabe električne energije v državi.

Slika 25: Indeks HHI proizvodnih podjetij električne energije
Viri: podatki podjetij

4.3.1.7 Zagotavljanje sistemskih storitev

Sistemske storitve so storitve, ki jih mora zagotavljati sistemski operater prenosnega omrežja, da zagotovi normalno obratovanje omrežja. Sistemske storitve na ravni slovenskega elektroenergetskega sistema zagotavlja SOPO, v posameznih delih distribucijskega omrežja pa tudi sistemski operater distribucijskega omrežja. Skladno s Sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosno omrežje električne energije (Uradni list RS, št. 49/2007) SOPO pri zagotavljanju

sigurnega obratovanja elektroenergetskega sistema uporablja naslednje sistemske storitve:

- regulacijo frekvence in moči (primarno, sekundarno in terciarno),
- regulacijo napetosti,
- pokrivanje odstopanj dejanskih izmenjav regulacijskega območja od načrtovanih vrednosti,
- zagon agregata brez zunanega napajanja,
- pokrivanje tehničnih izgub, ki nastanejo v prenosnem omrežju,
- razbremenjevanje omrežja.

Ponudniki sistemskih storitev so praviloma proizvajalci električne energije oziroma v njihovem imenu trgovci. Le sistemsko storitev zagotavljanja rezerve za terciarno regulacijo lahko ponudijo tudi odjemalci električne energije, saj je to storitev mogoče izvajati tudi z zmanjšanjem odjema električne energije. Ponudniki sistemskih storitev primarne in sekundarne regulacije frekvence in moči, zagotavljanja napetostne regulacije in zagotavljanja zagona brez zunanega napajanja so bila leta 2008 podjetja s proizvodnimi viri na območju Slovenije. Zagotavljanje terciarne regulacije frekvence in moči ter pokrivanja izgub v prenosnem omrežju so ponujali tudi ponudniki iz tujine. Večji odjemalci niso samostojno nastopali na razpisu za zagotavljanje rezerve za terciarno regulacijo, saj je bila ta rezerva vključena v ponudbe, ki so jih poslali njihovi dobavitelji, in so zajemale tako rezervo v proizvodnih objektih kot možnosti za začasno zmanjšanje odjema pri odjemalcih. Sistemske storitve razbremenjevanja omrežja s prerazporejanjem angažiranja proizvodnih virov SOPO v letu 2008 ni izvajal.

Za zakup sistemskih storitev za leto 2008 sta bila uporabljena dva postopka. Prvi način je bil uporabljen za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, drugi pa za tiste, ki jih zagotavljajo tuji. Za sistemske storitve, ki jih zagotavljajo domači ponudniki, je SOPO objavil povpraševanje. To se je nanašalo na zagotavljanje rezerve za sekundarno regulacijo, 60 odstotkov potrebne rezerve za terciarno regulacijo, zagotavljanje regulacije napetosti in zagona brez prisotnosti zunanega napajanja. Na podlagi potrebnih in prejetih ponudb je SOPO z domačimi dobavitelji sklenil pogodbe o zagotavljanju sistemskih storitev. Tuji ponudniki sistemskih storitev za zagotavljanje 40 odstotkov potrebne rezerve za terciarno regulacijo (skupaj 145 MW) so bili izbrani na podlagi dražbe. SOPO je zainteresirane ponudnike povabil k oddaji ponudbe. Dražbo za nakup terciarne rezerve je SOPO izvedel 28. decembra 2007. Tabela 18 prikazuje končne rezultate nakupa rezervne moči za zagotavljanje sistemskih storitev v letu 2008.

Izbrani ponudnik	Terciarna rezerva (MW)	Sekundarna rezerva (MW)
HSE, d. o. o.	29	77
GEN Energija, d. o. o.	156	-
TE-TOL, d. o. o.	10	3
EFT	145	-
Skupaj	340	80

Tabela 18: Količinski pregled zakupljene rezervne moči

Vir: Eles

4.3.1.8 Trgovanje na organiziranem trgu

V bilančno shemo so bile v letu 2008 na novo vključene tri bilančne skupine in pet bilančnih podskupin. Skupaj je bilo registriranih 33 bilančnih skupin (19 tujih in 14 slovenskih podjetij) in 16 bilančnih podskupin (šest tujih in 10 slovenskih podjetij).

Glede na leto 2007 je bila rast števila bilančnih skupin precej manjša, saj se je v letu 2007 spremenila zakonodaja, s katero je bila tujim trgovcem, ki v Sloveniji niso imeli registrirane podružnice, omogočena ustanovitev lastne bilančne skupine in tako vstop na slovenski veleprodajni trg.

Skupaj je bilo v letu 2008 evidentiranih 60.633 zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi v okviru odprtih pogodb v skupni količini 53,523.683 MWh. V letu 2008 je bilo v primerjavi z letom pred tem število evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi za 19,6 odstotka večje, skupna količina pa je bila v primerjavi z lanskim letom za 5,6 odstotka večja.

4.3.1.8.1 Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije

Borzen, d. o. o., je izvajal dejavnost borze z električno energijo med 1. januarjem 2008 in 11. novembrom 2008, po tem datumu pa se je izvajanje te dejavnosti preneslo v novo podjetje BSP Regionalna energetska borza, d. o. o., s katero se vzpostavlja širša regionalna borza.

Med delovanjem slovenskega borznega trga so udeleženci trgovali z električno energijo za dobavo v naslednjem dnevu. Na podlagi takrat veljavnih pravil je trgovanje na dnevnem trgu potekalo vsak delavnik od 6.00 do 10.30. Udeleženci trgovanja so imeli možnost sodelovati pri sprotnem trgovanju in pri avkcijskem trgovanju. Na sprotnem trgu so udeleženci trgovali s petimi standardiziranimi produkti, in sicer s pasovno, trapezno, evrotrapezno, nočno in evronočno energijo, pri avkcijskem trgovanju pa s produkti urne energije.

Celotni obseg trgovanja je do sredine novembra znašal 80 MWh. V zadnjem četrtletju 2008 so v povezavi z borznimi dejavnostmi potekali procesi prenosa trgovanja in članstva na novo trgovalno platformo v okviru BSP Regionalna energetska borza.

Povprečni indeks SLOeX je od 1. januarja 2008 do 11. novembra 2008 znašal 53,62 indeksne točke in se je v primerjavi z letom 2007 zvišal za 12,34 odstotka. Vrednosti indeksa SLOeX izražajo gibanje povprečnih cen na dnevnem trgu in so izračunane kot tehtana aritmetična sredina cen in količin vseh poslov, ki so na Borzenu izpeljani na določen dan. Na gibanje indeksa torej močno vplivajo deleži posameznih produktov v okviru celotnega obsega trgovanja. Če na določen dan ni sklenjenih poslov, se na delovni dan prevzame vrednost indeksa prejšnjega delovnega dne, v soboto od prejšnje sobote, v nedeljo ali na praznik pa od prejšnje nedelje.

4.3.1.9 Stopnja integracije trga z električno energijo s sosednjimi državami

Slovenski trg z električno energijo je vpet med tri različne regionalne trge z zelo različnimi cenami energije. To so trgi Srednje vzhodne Evrope (Nemčija, Avstrija, Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska), italijanski trg in trg Jugovzhodne Evrope. Na trgu Jugovzhodne Evrope je tudi v letu 2008 prihajalo do primanjkljajev električne energije, zato so bile tudi cene električne energije v tej regiji visoke. Po drugi strani se je rast cen na italijanskem trgu, na katerem je v preteklih letih primanjkovalo za več tisoč MW proizvodnih zmogljivosti, nekoliko upočasnila, predvsem zaradi intenzivne gradnje novih proizvodnih zmogljivosti v tej državi. Na trgu Srednje vzhodne Evrope so še vedno določeni presežki proizvodnih zmogljivosti (Poljska in Češka), zato je bila električna energija cenejša kot v Italiji in na trgih Jugovzhodne Evrope. Na trgu Srednje vzhodne Evrope deluje tudi nemška borza električne energije EEX s sedežem v Leipzigu, ki je zaradi svoje

likvidnosti in razpoložljivih prenosnih zmogljivosti med Slovenijo in Nemčijo zanimiva tudi za slovenske udeležence trga.

Na slovenskem trgu z električno energijo nastopajo tako trgovci, ki električno energijo dobavljajo slovenskim končnim odjemalcem, kot tudi trgovci, ki zgolj kupujejo električno energijo in jo prodajajo drugim trgovcem oz. dobaviteljem. Večina v Sloveniji delujočih trgovcev je trgovala tudi na sosednjih trgih. Manjkajoče količine za Slovenijo potrebne električne energije so kupovali na trgih Srednje vzhodne Evrope, v primerih občasnih presežkov pa tudi na trgih Jugovzhodne Evrope. Energijo so v okviru omejenih razpoložljivih ČPZ tudi izvažali na italijanski trg, ko so bile cene visoke na nemško-avstrijskem trgu, pa še na to območje. Slovenski trgovci so električno energijo občasno uvažali tudi iz Italije. Tako je 20 od 33 trgovcev s svojo bilančno skupino v Sloveniji v letu 2008 sodelovalo na dražbah za dodeljevanje prostih ČPZ, kar pomeni, da so bili dejavni tudi na trgih sosednjih držav.

Celoten izvoz iz Slovenije je leta 2008 znašal 7824 GWh električne energije. V celotnem izvozu je zajet tudi izvoz polovice električne energije, ki jo je proizvedla jedrska elektrarna v Krškem in ki po meddržavni pogodbi pripada Republiki Hrvaški. Dejanski izvoz električne energije je leta 2008 znašal 4840 GWh. V istem obdobju je Slovenija uvozila skupaj 6225 GWh električne energije. Razlika med uvoženimi in izvoženimi količinami pomeni količino električne energije, ki so jo slovenski dobavitelji v letu 2008 morali uvoziti za zadovoljevanje domačih potreb – to je 1385 GWh ali 11,0 odstotka celotne slovenske porabe električne energije. Potrebe po uvozu električne energije so se v letu 2008 v primerjavi z letom prej bistveno zmanjšale, saj je bilo treba v letu 2007 uvoziti 2939 GWh električne energije. Večina uvožene električne energije je v Slovenijo prišla iz Avstrije (3067 GWh), izvažala pa se je večinoma v Italijo (3068 GWh). Cene električne energije na slovenskem veleprodajnem trgu so v veliki meri sledile cenam, doseženim na nemški borzi EEX, med drugim tudi zato, ker v drugih državah v regiji ni likvidne borze z električno energijo.

V letu 2008 je agencija sodelovala pri delu v treh regijah – Srednji vzhodni Evropi, Srednji južni Evropi in Jugovzhodni Evropi (glej tudi poglavje 4.2.5).

V regiji Srednja vzhodna Evropa so v letu 2008 potekale intenzivne priprave na vzpostavitev avkcijske hiše v Brižinu (Freisingu) v Nemčiji, ki bo v prihodnje koordinirano dodeljevala ČPZ na vseh mejah v regiji, prav tako pa bo tudi določala razpoložljive ČPZ. Pri tem ne bo uporabljala dosedanje metode na podlagi NTC in ATC, temveč povsem nov pristop na podlagi dejanskega pretoka moči. Pri dosedanjem pristopu se pri prenosu čez mejo upošteva tako imenovani pogodbeni tok prenosa, medtem ko se bodo pri novem upoštevali dejanski pretoki v omrežju, pri čemer se bodo upoštevali tudi tako imenovani zančni tokovi zunaj smeri pogodbenega toka. V letu 2008 je bila skupna avkcijska hiša v Brižinu (Freisingu) formalno ustanovljena, potekale pa so priprave v obliki nabave informacijske opreme in dokončne priprave pravil in postopkov, ki naj bi bili uporabljeni pri skupnem določanju in dodeljevanju ČPZ. Začetek izvajanja skupnih dražb v avkcijski hiši je predviden za drugo polovico leta 2009. V tej regiji je bilo v letu 2008 sprejeto tudi poročilo o preglednosti, s katerim je urejena javna objava podatkov v zvezi s stanjem v omrežju, kar je zelo pomembno za vse udeležence na trgu in ne le za tiste, ki so udeleženi pri čezmejnem trgovanju.

V regiji Srednja južna Evropa je bila večina dela v letu 2008 posvečena pripravi na dodeljevanje ČPZ v letu 2008. V tej regiji dodeljevanje že od leta 2007 poteka na

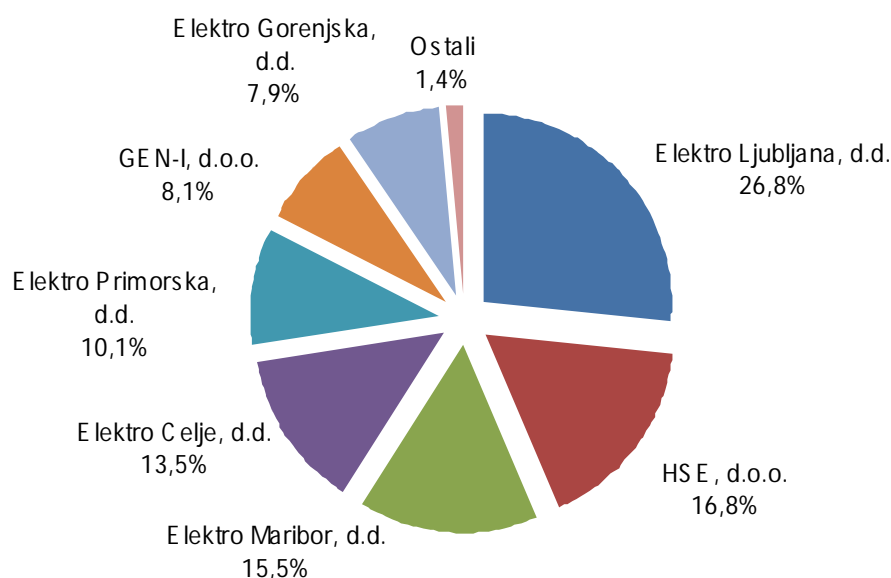
podlagi skupnih avkcijskih pravil, ki veljajo za celotno regijo. Del teh skupnih pravil je tudi že omenjeni pravilnik, po katerem je v letu 2008 potekalo dodeljevanje ČPZ na slovensko-italijanski meji. Avkcijska pravila regije so zasnovana tako, da je skupni del, ki zajema vse meje, v osnovnem dokumentu, posebnosti vsake meje pa so določene v prilogah. V letu 2008 je bilo glavno delo v regiji usmerjeno v povečanje vsebine osnovnega dokumenta in zmanjševanje obsega priloge. To v praksi pomeni, da se pravila dodeljevanja v celotni regiji počasi usklajujejo in postajajo čedalje bolj enaka za vse meje. Hkrati s tem so se tudi v tej regiji začele pripravice na ustanovitev skupne avkcijske hiše. Opravljene so bile temeljne pravne in organizacijske študije ustanovitve take hiše, vendar do konca leta 2008 še ni bilo doseženo soglasje o njeni pravni obliki in lokaciji. Prav tako so potekale tudi pripravice na morebitno združevanje trgov v regiji in uvedbo implicitnih dražb.

V novi, osmi regiji Jugovzhodna Evropa so v letu 2008 potekale podobne dejavnosti kot v preostalih dveh, pri katerih je sodelovala Slovenija. Tudi tam so potekale intenzivne pripravice na ustanovitev skupne avkcijske hiše. Ker večino te regije sestavljajo države podpisnice pogodbe o Energetski skupnosti, v katerih se je liberalizacija trga z električno energijo začela pozneje kot v članicah EU in še vedno poteka, se ta regija v precej razlikuje od preostalih. Velika ovira na poti do napredka v tej regiji so tudi nerešena politična in pravna vprašanja med posameznimi državami in območji v regiji.

4.3.2 Dobava in maloprodajni trg

4.3.2.1 Dobavitelji na maloprodajnem trgu

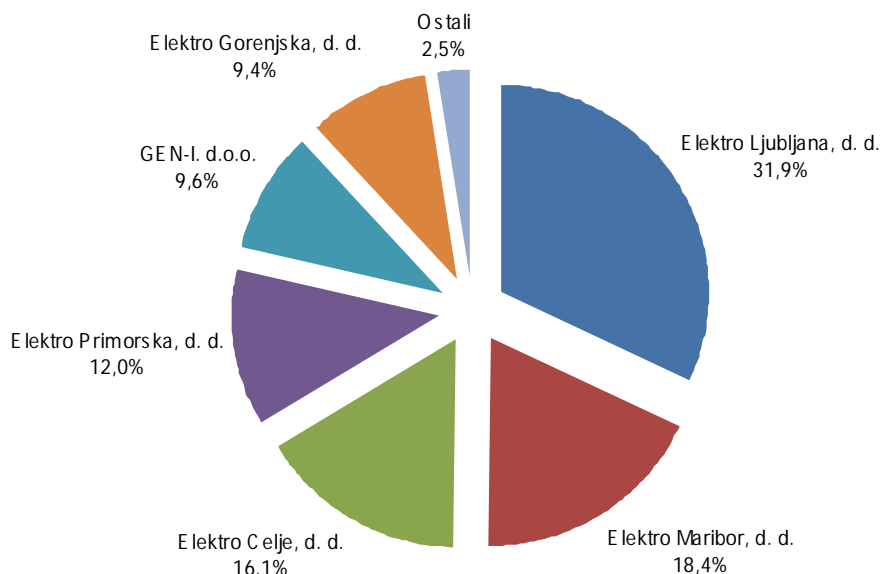
Na maloprodajnem trgu se število dobaviteljev v primerjavi z letom 2007 ni spremenilo. Dejavnih je bilo štirinajst dobaviteljev električne energije, ki so na podlagi pogodb dobavljali električno energijo sedmim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, in 905.347 odjemalcem, priključenim na distribucijsko omrežje. Električno energijo je bilo mogoče kupovati tudi na borzah z električno energijo, v Sloveniji na Borzenu, na tujih borzah pa ob upoštevanju zmogljivosti oziroma zasedenosti čezmejnih prenosnih poti.

Slika 26: Tržni deleži dobaviteljev električne energije ob koncu leta 2008

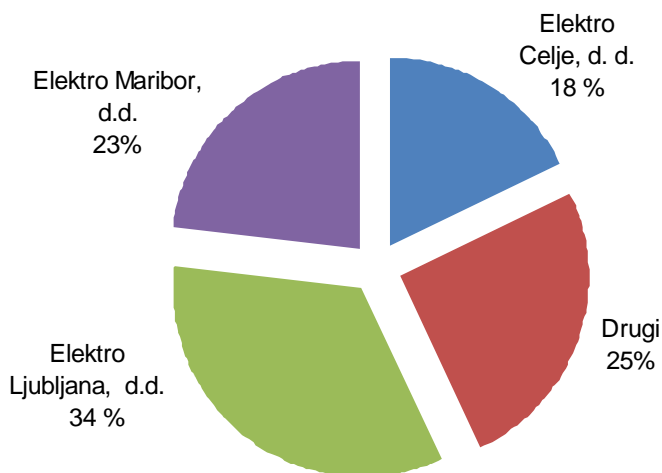
Viri: podatki podjetij

Leta 2008 je bilo odjemalcem v Sloveniji dobavljene 12,6 TWh električne energije. Največji tržni delež pri prodaji električne energije je imelo podjetje Elektro Ljubljana, d. d., sledi HSE d. o. o., kateremu se je tržni delež v primerjavi z letom 2007 zmanjšal za 5 odstotkov. Za približno toliko se je povečal tržni delež podjetja GEN-I, d. o. o.

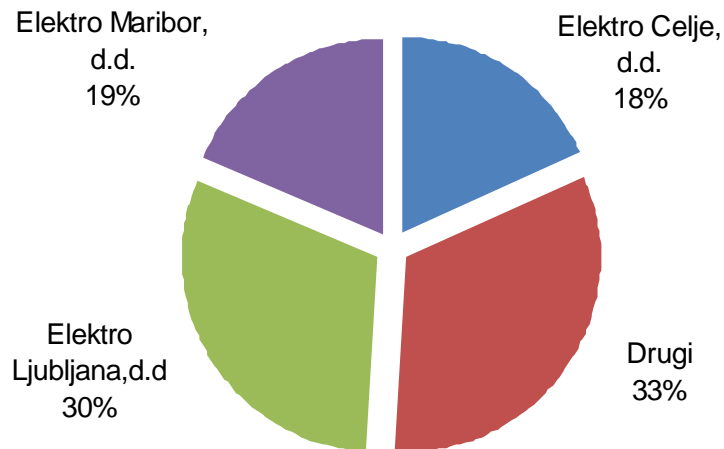
Slika 27: Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2008
Viri: podatki podjetij

V tržnem deležu dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju je bilo vodilno podjetje Elektro Ljubljana s tretjinskim deležem. Relativno velik tržni delež dobave distribucijskim odjemalcem je pripadal tudi podjetju GEN-I, d. o. o.

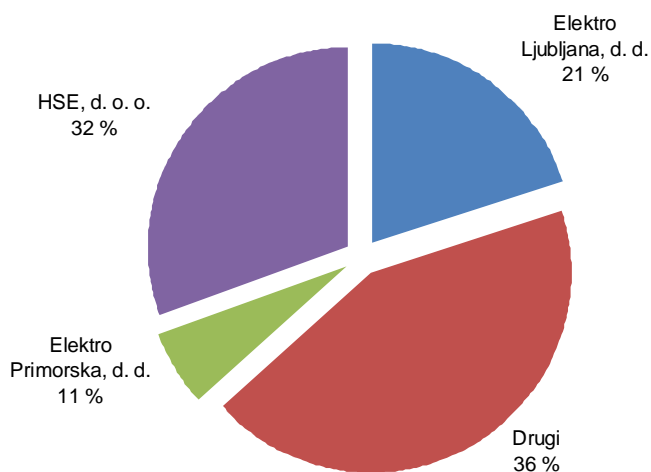
Slika 28: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo do 50 MWh (vključeni so gospodinjiski odjemalci)
Viri: podatki podjetij

Pri dobavi odjemalcem z letno porabo do 50 MWh so vodilni trije ohranili svoje tržne deleže iz leta pred tem.

Slika 29: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh
 Viri: podatki podjetij

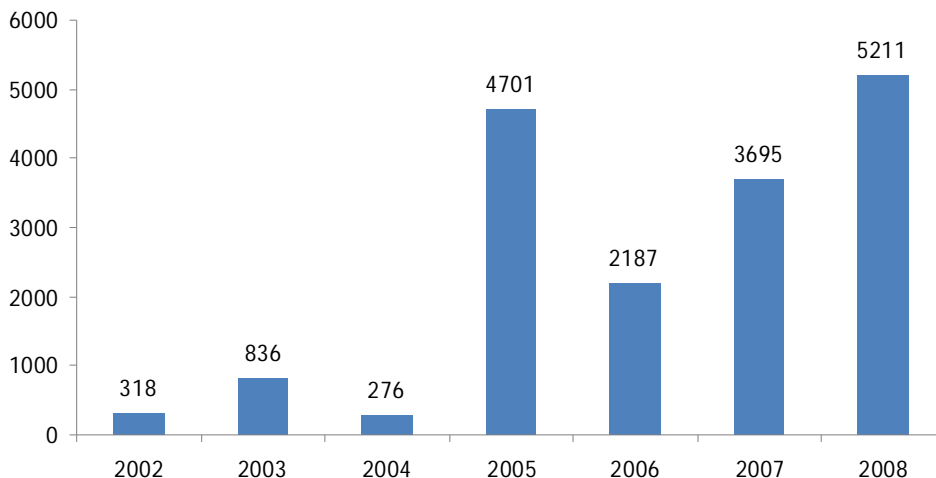
V segmentu odjemalcev z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh v primerjavi z letom pred tem izstopa predvsem upad tržnega deleža podjetja Elektro Ljubljana, d. d., vidna pa je rast deležev preostalih dobaviteljev.

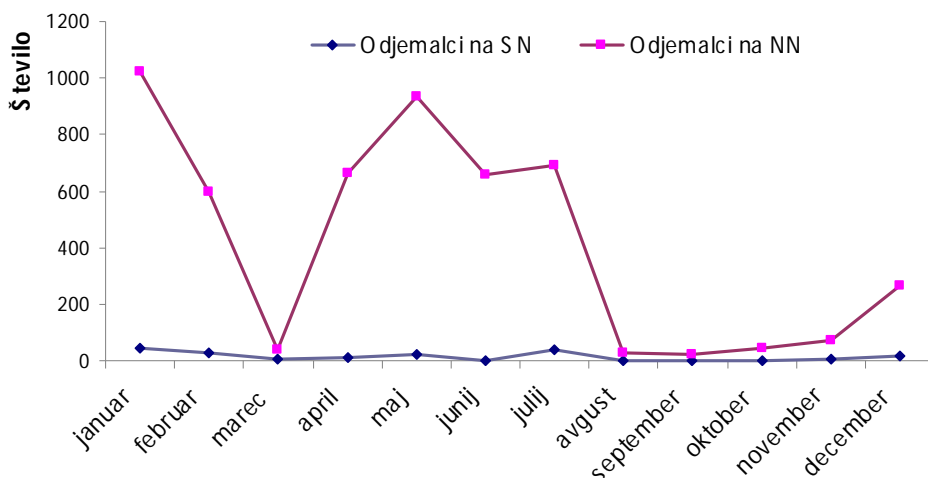
Slika 30: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo nad 2 GWh
 Viri: podatki podjetij

Pri dobavi električne energije odjemalcem z največjo porabo ima največji tržni delež še vedno HSE, d. o. o. Tudi razmerja med preostalimi dobavitelji so ostala nespremenjena.

Dobavitelja je v letu 2008 zamenjalo 5211 odjemalcev, kar je največje letno število zamenjav od začetka odpiranja slovenskega trga z električno energijo.

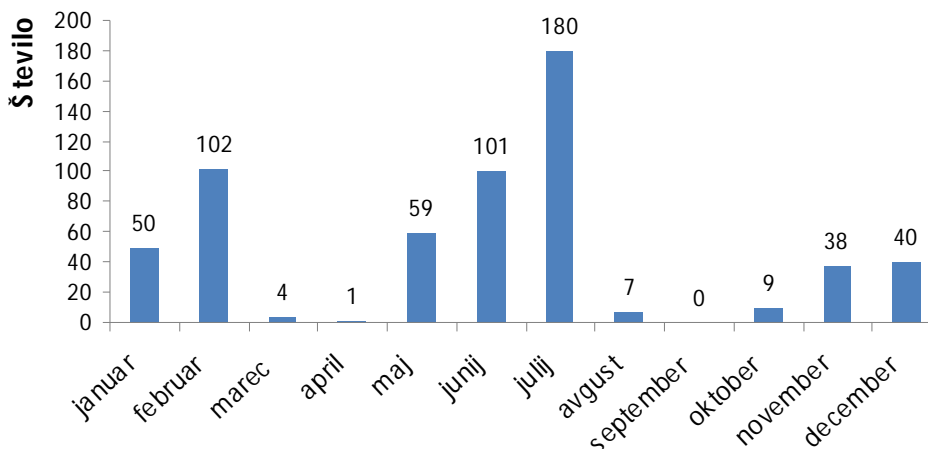

Slika 31: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2008
Vira: sistemska operaterja

Slika 32: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2008 glede na število odjemalcev
Vira: sistemska operaterja

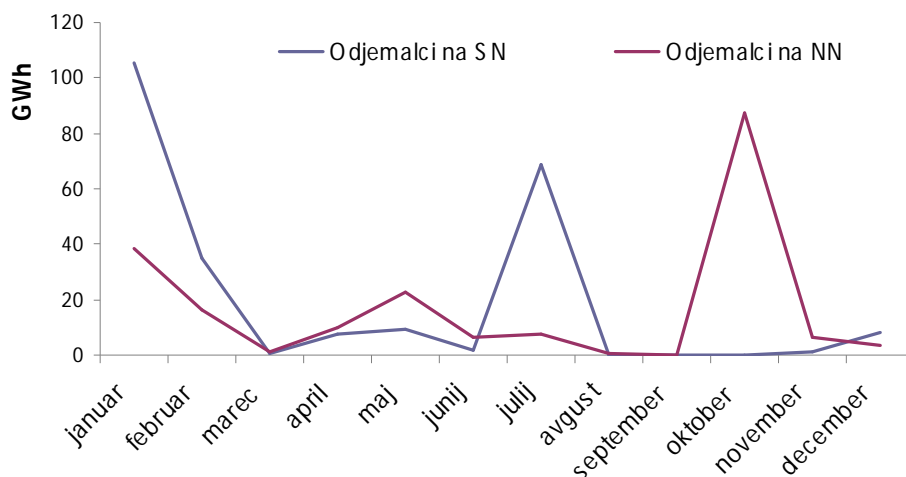
Večina SN-odjemalcev se je za zamenjavo dobavitelja odločila na začetku leta, ker pogodbe o dobavi ponavadi potečejo ob koncu leta.

Slika 33: Dinamika števila zamenjav dobavitelja med gospodinjstvi
Vir: SODO

Leta 2008 se je za zamenjavo dobavitelja odločilo 591 gospodinjstevskih odjemalcev. Število zamenjav po posameznih mesecih je zelo nihalo, kar lahko pripišemo dogajanju na trgu oziroma spremembam cen. Rast števila zamenjav v primerjavi z letom pred tem je bila spodbudna.

Slika 34: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2008 glede na količino energije
Vira: sistemska operaterja

4.3.2.2 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu

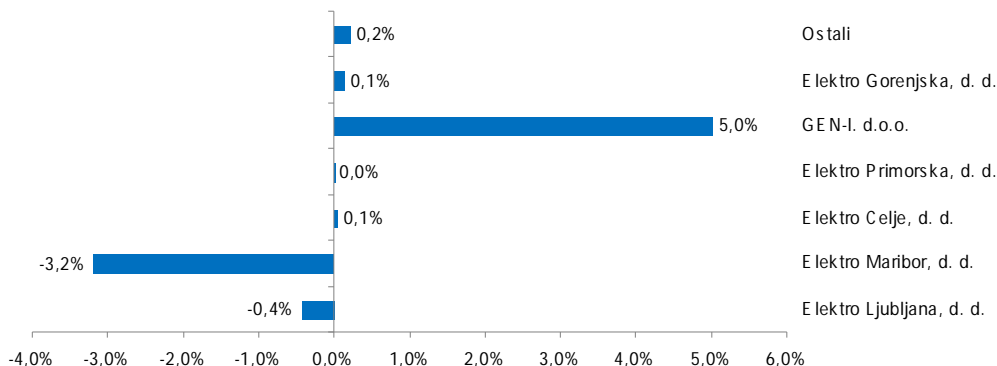
Tržne deleže dobaviteljev na maloprodajnem trgu odjemalcev, ki so priključeni na distribucijska omrežja, prikazuje tabela 19.

Dobavitelj	Dobavljena energija (GWh)	Tržni deleži	HHI
Elektro Ljubljana, d. d.	3.379,9	31,9 %	1019
Elektro Maribor, d. d.	1.950,2	18,4 %	339
Elektro Celje, d. d.	1.705,0	16,1 %	259
Elektro Primorska, d. d.	1.275,1	12,0 %	145
GEN-I. d. o. o.	1.016,8	9,6 %	92
Elektro Gorenjska, d. d.	996,8	9,4 %	89
Drugi	264,4	2,5 %	6
Skupaj	10.588,1	100 %	1.950

Tabela 19: Tržni deleži dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju
Viri: podatki podjetij, agencija

Nobeno od podjetij na tem trgu ni imelo prevladujočega položaja, saj njihovi tržni deleži niso presegali 40 odstotkov. Kljub razpršenosti oskrbe je bila koncentracija še vedno visoka, saj vrednost indeksa HHI presega vrednost 1800. Prav tako je razvidno, da je tržni delež dobavitelja Elektro Ljubljana relativno velik, njegov indeks HHI že presega zgornjo mejo nizke koncentracije. S stališča lastništva je bila stopnja koncentracije veliko večja, saj so slovenska distribucijska podjetja v večinski državni lasti.

Ob povsem primerljivi skupni količini dobavljene energije na tem trgu v letih 2007 in 2008 je največ pridobil dobavitelj GEN-I, d. o. o., največjo izgubo tržnega deleža pa izkazuje Elektro Maribor, d. d.

Slika 35: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2008 glede na leto 2007
Vir: agencija

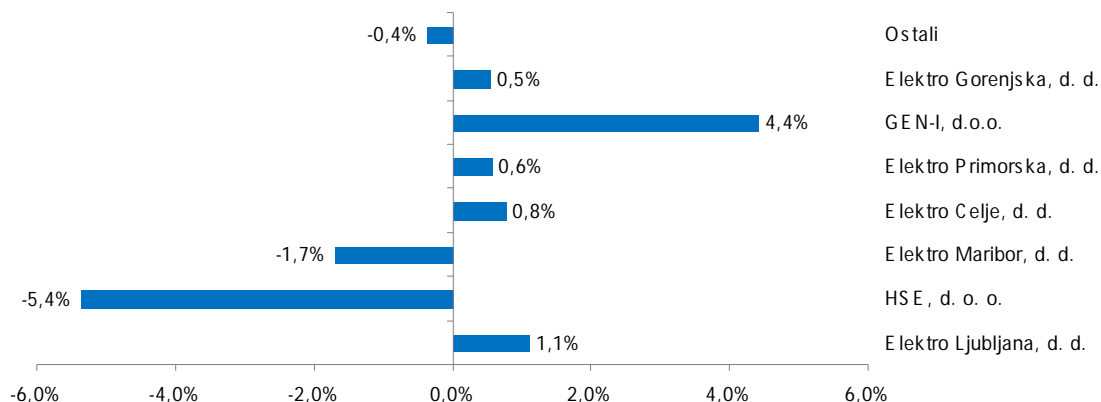
Celoten maloprodajni trg sestavlja še trg večjih upravičenih odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje.

DOBAVITELJ	Dobavljena energija (GWh)	Tržni deleži	HHI
Elektro Ljubljana, d. d.	3.379,9	26,8%	717
HSE, d. o. o.	2.115,1	16,8%	281
Elektro Maribor, d. d.	1.950,2	15,5%	239
Elektro Celje, d. d.	1.705,0	13,5%	183
Elektro Primorska, d. d.	1.275,1	10,1%	102
GEN-I, d. o. o.	1.016,8	8,1%	65
Elektro Gorenjska, d. d.	996,8	7,9%	62
Drugi	181,6	1,4%	2
Skupaj	12.620,4	100%	1.651

Tabela 20: Tržni deleži dobaviteljev vsem odjemalcem
Viri: podatki podjetij

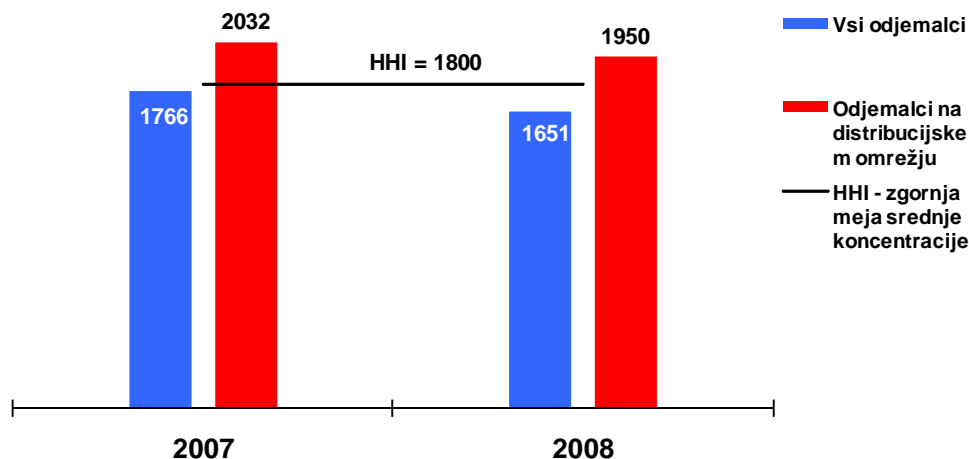
Pogled na celoten segment trga, ki vključuje tudi odjemalce na prenosnem omrežju, pa izkazuje dodatno zmanjšanje tržne koncentracije glede na leto 2007 in je srednje stopnje, saj je skupni indeks HHI pod zgornjo mejo 1800.

Ob povsem primerljivi skupni količini dobavljene energije na tem trgu v letih 2007 in 2008 je tudi v tem segmentu največ pridobil dobavitelj GEN-I, d. o. o., največjo izgubo tržnega deleža pa izkazuje HSE, d. o. o.

Slika 36: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem v letu 2008 v primerjavi z letom 2007
Vir: agencija

Indeksi HHI so se na obeh trgih v primerjavi z indeksi v letu 2007 znižali, predvsem zaradi večanja tržnega deleža dobavitelja GEN-I, d. o. o., kar kaže tudi spodnja slika.

Slika 37: Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v letih 2007 in 2008

Viri: podatki podjetij

4.3.2.3 Cene električne energije

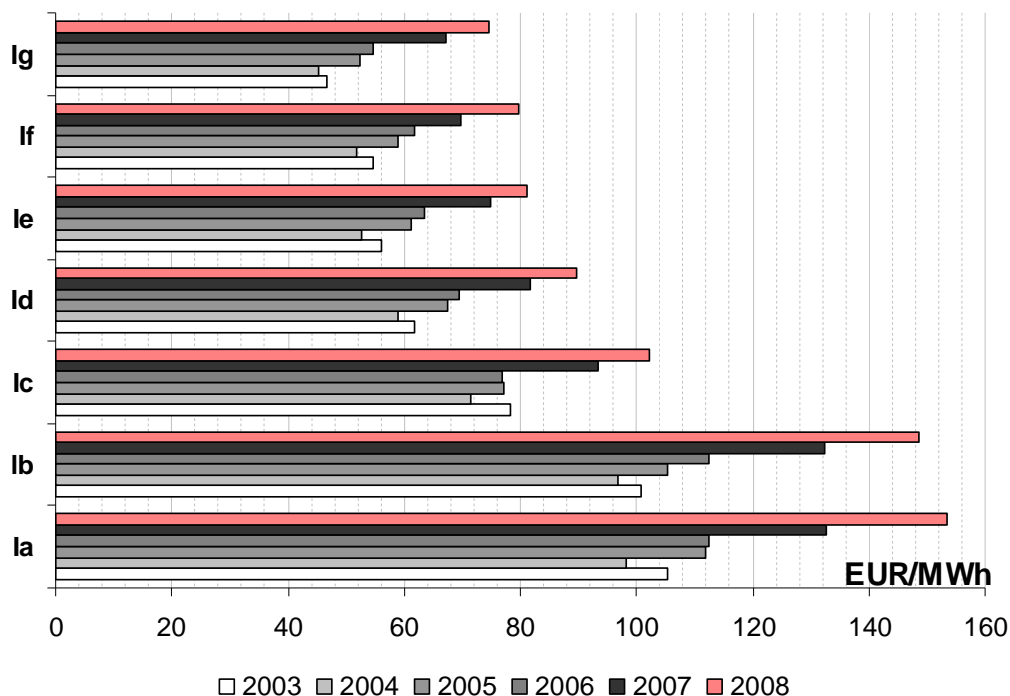
4.3.2.3.1 Cene električne energije za industrijske odjemalce

Vsem odjemalcem je bila električna energija dobavljena na podlagi razmer na odprtem trgu z električno energijo. Cena je odvisna od napovedane količinske porabe in časovne dinamike porabe odjemalca ter razmerij na veleprodajnem trgu.

Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2003–2008 kaže na vztrajno rast pri vseh vrstah odjemalcev, kar je bilo posledica rasti cen na veleprodajnem trgu doma in v EU.

Standardne porabniške skupine, prikazane na sliki 38, so:

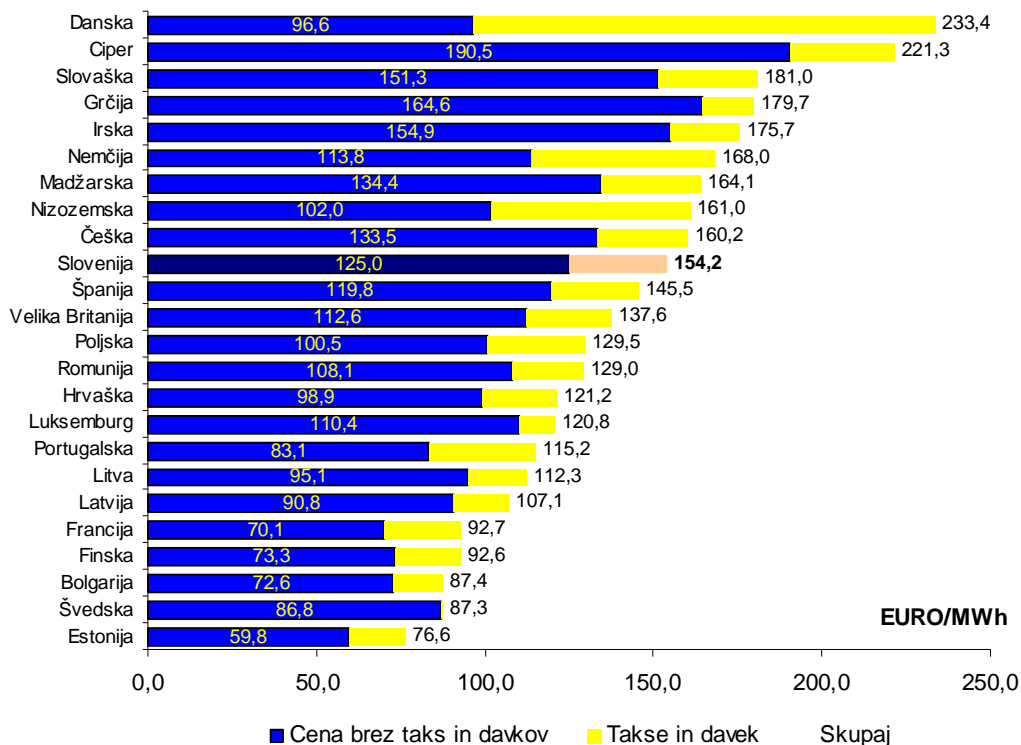
- I_a – letna poraba 30 MWh, moč 30 kW
- I_b – letna poraba 50 MWh, moč 50 kW
- I_c – letna poraba 160 MWh, moč 100 kW
- I_d – letna poraba 1250 MWh, moč 500 kW
- I_e – letna poraba 2000 MWh, moč 500 kW
- I_f – letna poraba 10000 MWh, moč 2500 kW
- I_g – letna poraba 24000 MWh, moč 4000 kW
- I_h – letna poraba 50000 MWh, moč 10000 kW
- I_i – letna poraba 70000 MWh, moč 10000 kW

Slika 38: Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2003–2008

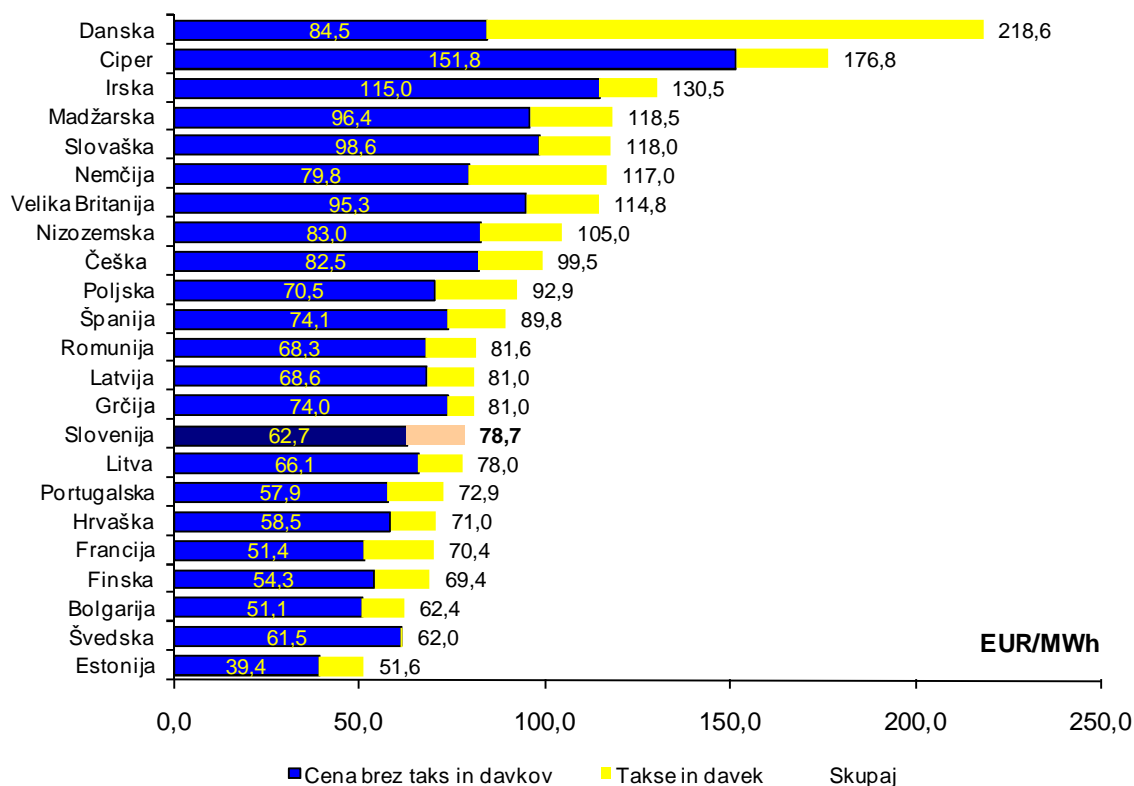
Vir: SURS

V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije v državah EU za drugo polovico leta 2008 za dva značilna odjemalca v industriji, izbrana po novi metodologiji Eurostata. Prikazane so končne cene električne energije, v katere so vključeni cena za uporabo elektroenergetskih omrežij, trošarina in davek na dodano vrednost.

Slika 39: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2008

Vir: Eurostat

Slika 40: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2008

Vir: Eurostat

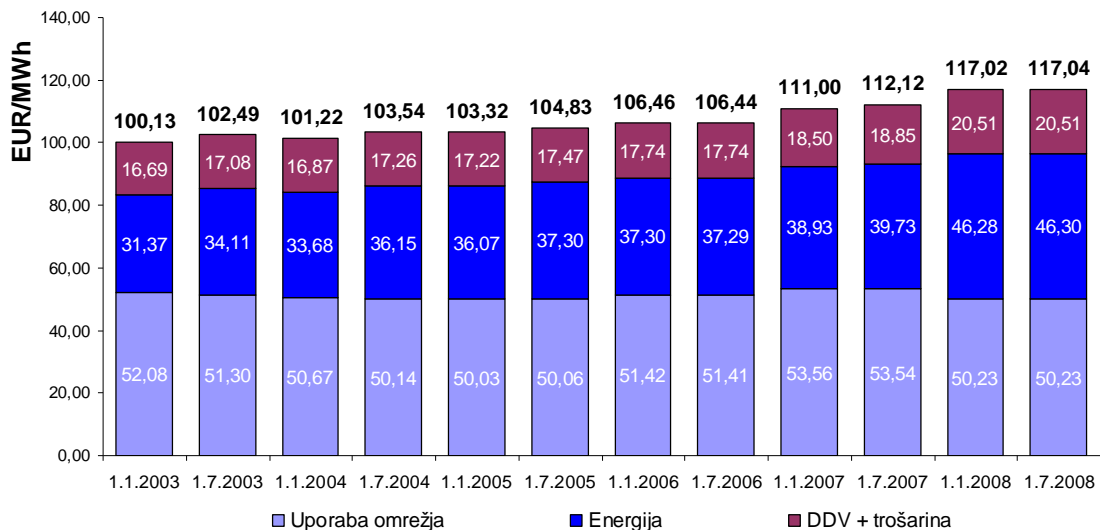
4.3.2.3.2 Cene električne energije za gospodinjske odjemalce

Od 1. julija 2007 lahko v Sloveniji tudi gospodinjski odjemalci prosto izbirajo svojega dobavitelja električne energije. Dotedanji dobavitelji tarifnim odjemalcem so začeli ponujati različne cene že pred začetkom leta 2008, vendar so bile razlike minimalne, kar ni spodbudilo odjemalcev k številnejšim menjavam dobavitelja. Ponudbe so dobavitelji oblikovali v obliki različnih paketov, ki so ob ceni za električno energijo vsebovali še:

- ceno za uporabo elektroenergetskih omrežij,
- ceno, ki pokriva stroške dobavitelja pri dobavi električne energije,
- trošarino na električno energijo in
- davek na dodano vrednost.

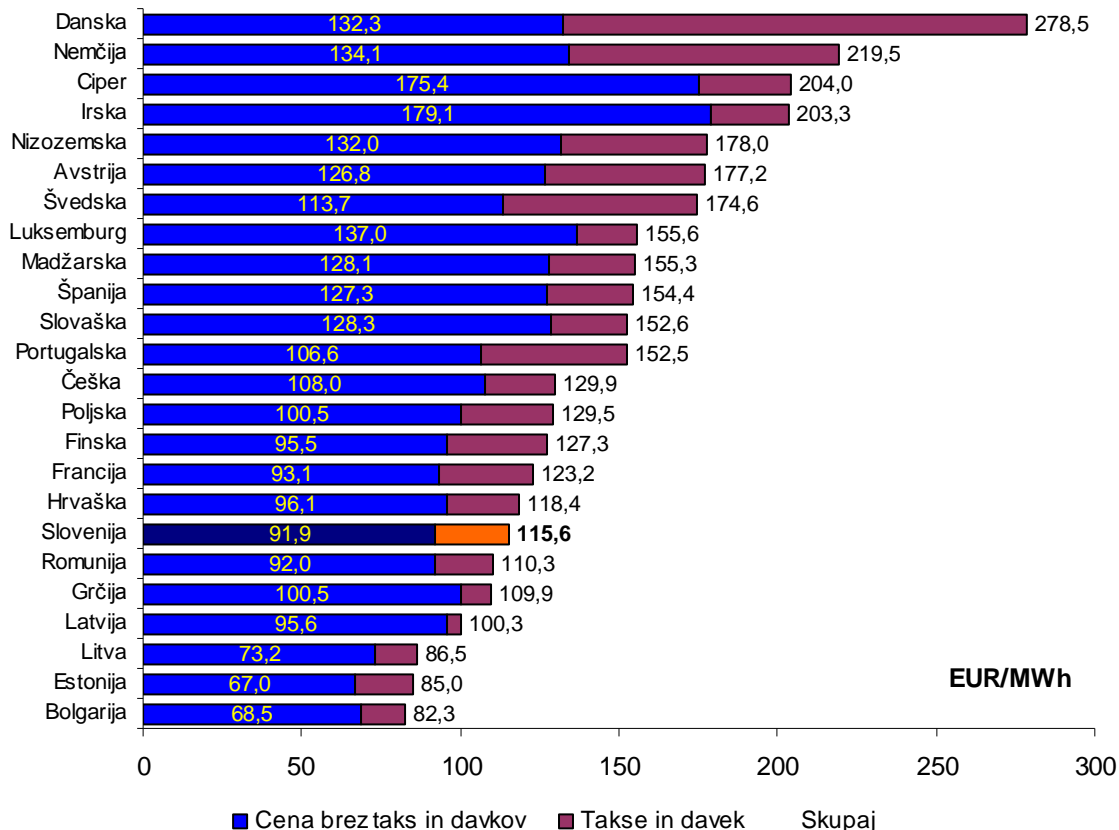
Paketna ponudba se je razlikovala tudi po vrsti in deležih dobavljene primarne energije.

Skupna cena električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca Dc se je od leta 2003 pa do konca leta 2008 zviševala s povprečno letno stopnjo rasti 3,1 odstotka. Medtem ko je bila cena za uporabo omrežja v tem času relativno stabilna, se je delež cene za energijo povečeval. Do 1. julija 2007, ko je ceno za električno energijo določala vlada, se je cena zviševala v povprečju za okrog šest odstotkov na leto. V letu 2008 pa se je cena za energijo v primerjavi s ceno v letu 2007 zvišala za približno 19 odstotkov. Cena električne energije za gospodinjske odjemalce je bila do odprtja trga nižja od cene, po kateri so dobavitelji kupovali energijo na veleprodajnem trgu.

Slika 41: Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinjstvega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto)
Vir: agencija

Primerjava cen električne energije v državah EU za drugo polovico leta 2008 za značilnega gospodinjstvega odjemalca, izbranega po novi metodologiji Eurostata, kaže, da so končne cene električne energije v Sloveniji nižje od povprečja v državah EU.

Slika 42: Primerjava skupne cene električne energije za gospodinjstvega odjemalca z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2008
Vir: Eurostat

4.3.2.4 Izravnava odstopanj

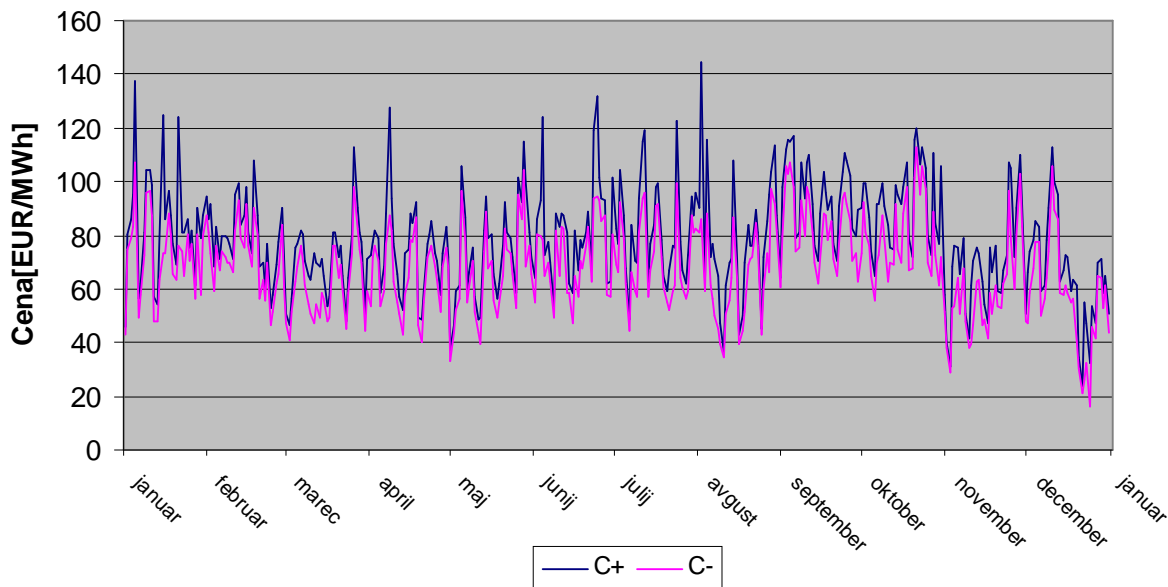
Skladno z 22.a členom EZ je za izravnavo odstopanj v omrežju odgovoren SOPO. V okviru vzpostavljene bilančne sheme, ki jo določajo Pravila za delovanje trga z električno energijo (Uradni list RS, št. 30/01, 118/03), je odgovornim bilančnih skupin naložena skrb za ohranjanje vozniških redov njihovih bilančnih skupin v okvirih napovedanih vrednosti. Odstopanja posameznih bilančnih skupin se velikokrat medsebojno izničijo, saj odstopanje ene bilančne skupine v pozitivno smer ob hkratnem enakem odstopanju druge bilančne skupine v drugo smer ne prinaša odstopanja celotnega elektroenergetskega sistema. Če pa pride do odstopanja celotnega sistema, je za njegovo izravnavo odgovoren SOPO. Skladno s sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosno omrežje (Uradni list RS, št. 49/2007) lahko SOPO za izravnavo odstopanj uporabi sekundarno ali terciarno regulacijsko rezervo, potrebno izravnalno energijo pa lahko tudi nakupi oziroma proda na izravnalnem trgu ali na trgu električne energije v Sloveniji ali v tujini. Izravnalni trg v letu 2008 v Sloveniji še ni bil vzpostavljen, zato SOPO ni imel možnosti za nakup in prodajo energije na izravnalnem trgu.

Za izvajanje bilančnega obračuna je v Sloveniji odgovoren organizator trga Borzen, ki bo odgovoren tudi za izvajanje izravnalnega trga, ko bo ta vzpostavljen. Bilančni obračun izvaja organizator trga na podlagi določil Pravil za delovanje trga z električno energijo. Sam izračun je sestavljen iz dveh delov. Organizator trga najprej na podlagi podatkov o ugotovljenih odstopanjih naredi količinski obračun za vsako bilančno skupino in bilančno podskupino, temu pa sledi finančni obračun, ki je podlaga za poravnavo obračuna odstopanj. Količinski obračun se izračuna kot razlika med celotno realizacijo bilančne skupine oziroma bilančne podskupine in napovedanim vozniškim redom iste bilančne skupine (podskupine) v posameznem obračunskem intervalu, ki je ena ura. Finančni obračun se izvede za posamezno obračunsko obdobje, ki je en mesec.

Cena odstopanj se za vsak posamezni obračunski interval določi na podlagi cene električne energije na borzi (indeks C_{SLOex}) in stroškov systemskega operaterja prenosnega omrežja za izravnavo odstopanj za vsako smer odstopanj posebej (C_+ in C_-). Finančni obračun posamezne bilančne skupine je enak seštevku zmnožkov med količino in ceno odstopanj v vsakem obračunskem intervalu obračunskega obdobja.

Finančni obračuni se pripravijo za bilančne skupine, ki imajo pripadajoča odjemna ali proizvodna prevzemno-predajna mesta. Za bilančne skupine, ki nimajo pripadajočih odjemnih ali proizvodnih prevzemno-predajnih mest, torej za bilančne skupine trgovcev, se finančni obračun bilančnega obračuna izdelava samo, če so ti prijavili napovedana odstopanja.

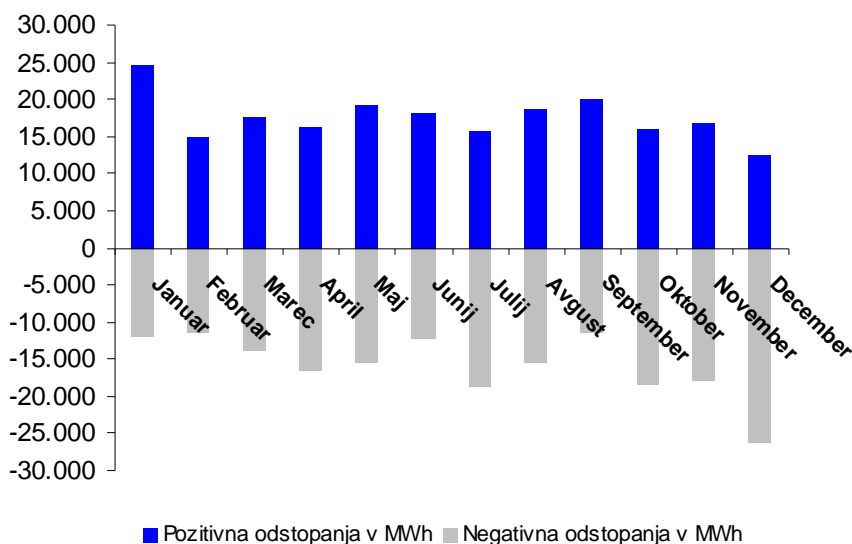

Slika 43: Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C₊ in C₋ v letu 2008

Vir: Borzen

Povprečne dnevne vrednosti urnega indeksa C_{SLOeX} so se v vsem letu gibale na enaki ravni in so se spreminjale v manjši meri kot povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen za odstopanje. Vzrok za to je v nelikvidnosti poslov na energetske borzi, od katerih je odvisen izračun urnega indeksa C_{SLOeX} .

Slika 44: Mesečna odstopanja slovenskega omrežja v letu 2008

Vir: Borzen

Slika 44 prikazuje skupna mesečna pozitivna in negativna odstopanja vseh bilančnih skupin v Sloveniji v letu 2008. Največja pozitivna odstopanja so nastala v januarju, največja negativna odstopanja pa v decembru.

4.3.3 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

Na veleprodajnem trgu veljajo za električno energijo enaka pravila kot za druge vrste blaga, predvsem z vidika preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja. Preglednost na trgu je zagotovljena z objavljanjem informacij, ki so v večini primerov dostopne na spletnih straneh posameznih udeležencev na trgu. Podjetja, ki izvajajo dejavnost GJS, imajo po veljavnih splošnih aktih tudi predpisan način objave potrebnih informacij. Največji delež informacij za veleprodajni trg vzdržujeta in prikazujeta Eles in Borzen.

Za dobavitelje velja poleg zakonodaje, ki ureja splošno varstvo potrošnikov, še dodatno varstvo potrošnikov oziroma odjemalcev, določeno v energetske zakonodaji. Struktura in vsebina pogodb o dobavi električne energije ali zemeljskega plina ni določena, splošni pogoji za dobavo in odjem pa zahtevajo nekatere vsebine, ki morajo biti urejene v teh pogodbah, in so usklajeni z zahtevami evropskih direktiv. Dobavitelji morajo svoje odjemalce vsaj enkrat na leto seznaniti z njihovo letno porabo električne energije in s sestavo proizvodnih virov te energije.

4.3.3.1 Ugotovitve in ukrepi Urada RS za varstvo konkurence

Urad Republike Slovenije za varstvo konkurence je 6. avgusta 2008 izdal odločbo, s katero je ugotovil, da so družbe Elektro Primorska, d. d., Elektro Maribor, d. d., Elektro Ljubljana, d. d., Elektro Gorenjska, d. d., in Elektro Celje, d. d., ravnale usklajeno pri zvišanju cen električne energije za gospodinjstve odjemalce. Navedene družbe so namreč sočasno napovedale podražitev električne energije za gospodinjstva in objavile cenike, iz katerih izhaja nameravano zvišanje cen v skoraj enakem znesku in na isti dan, to je 1. januarja 2008. Z navedenim ravnanjem so preprečevale, ovirale oziroma izkrivljale konkurenco v Republiki Sloveniji, kar je skladno z določili Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence prepovedano in nično. Urad je v ugotovitveni odločbi navedenim družbam naložil, da s kršitvijo nemudoma prenehajo. Urad je v okviru svojih pristojnosti zoper navedene družbe in njihove odgovorne osebe uvedel prekrškovne postopke in izrekel ustrezne sankcije. Četudi navedeni ukrepi niso dokončni, saj so se podjetja proti njim pritožila, kažejo na aktivno vlogo nadzornih organov varstva konkurence.

4.3.4 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

Agencija ima zakonsko pooblastilo za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja in sistemskimi operaterji oziroma organizatorjem trga, na drugi stopnji pa o pritožbah proti odločbam sistema operaterja o soglasju za priključitev na omrežje. Leta 2008 je agencija prejela skupaj 28 zahtev za odločanje, od tega 19 zahtev na področju električne energije.

Vsebina odločitev se je v zadnjih treh letih spreminjala. Leta 2006 je prevladovalo odločanje o pritožbah proti izdanemu soglasju za priključitev na elektroenergetsko omrežje. V letih 2007 in 2008 je bila vsebina sporov in pritožb veliko bolj raznolika. Zahtevki za odločanje so se nanašali predvsem na postopke menjave dobavitelja, kršitev splošnih pogojev za dobavo, vloženih je bilo kar nekaj pritožb zoper izdana soglasja za priključitev na elektroenergetsko omrežje. Nekaj sporov je izviralo iz obračunane cene za uporabo omrežja in iz ugotovljenih odstopanj oziroma kršitev splošnih aktov, ki urejajo odstopanja in njihovo izravnava.

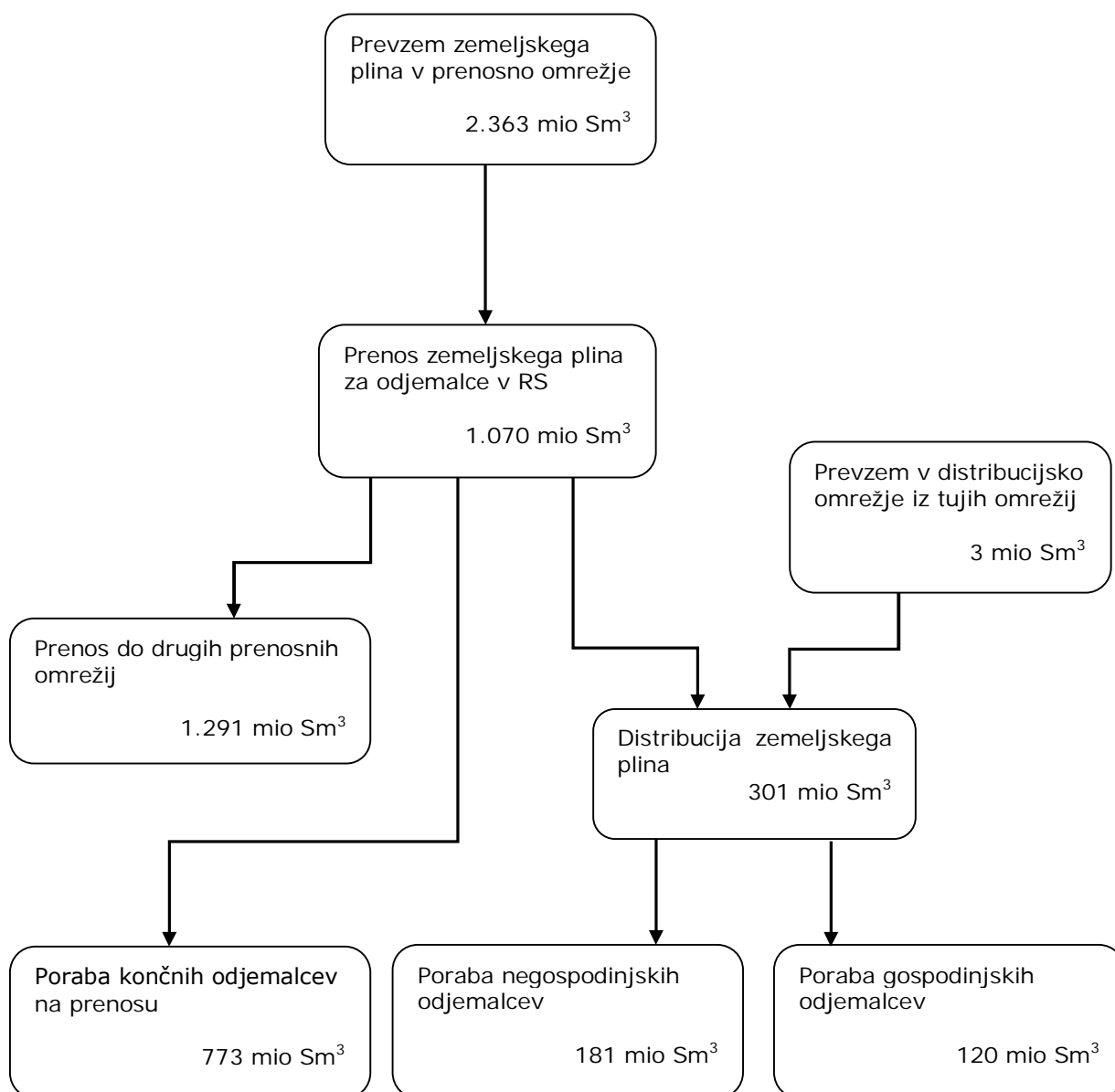
5 ZEMELJSKI PLIN

5.1 Splošno

V letu 2008 je bilo v Sloveniji porabljenega 1.073.847 tisoč Sm^3 zemeljskega plina, kar je 4 odstotke manj kot v letu 2007.

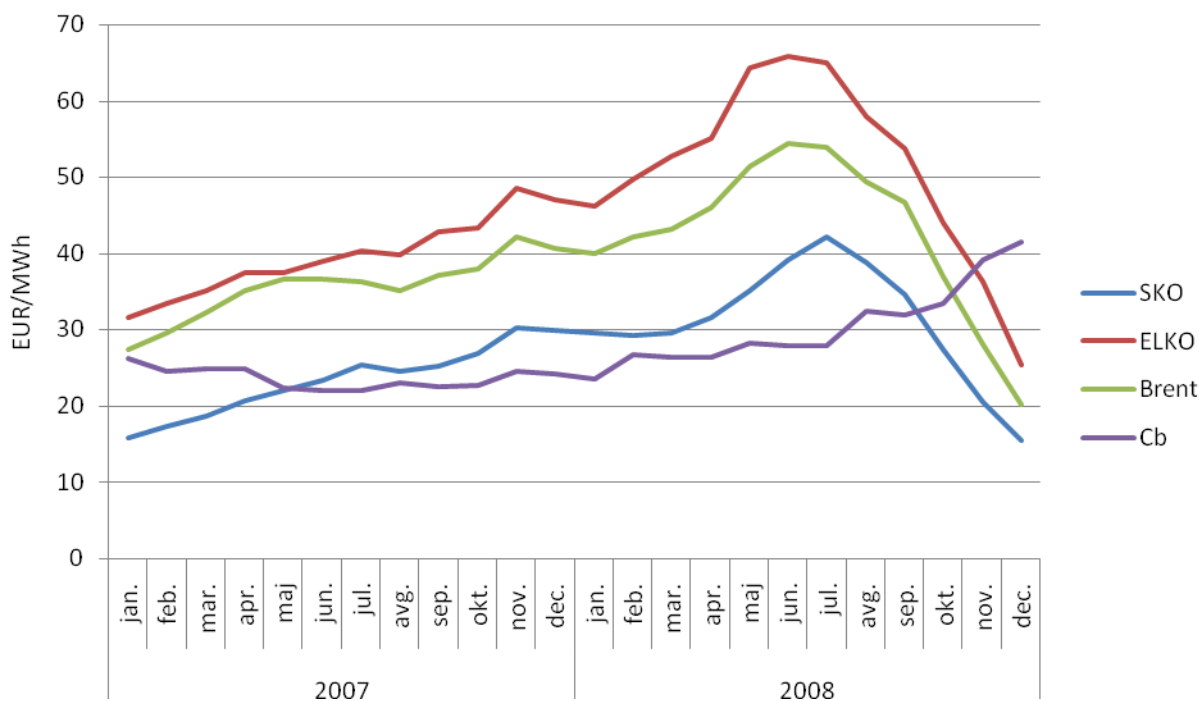
Potrebe odjemalcev zemeljskega plina so pokrite z uvozom zemeljskega plina prek prenosnega omrežja zemeljskega plina. Zemeljski plin se do odjemalcev v Sloveniji prenaša po prenosnih in distribucijskih omrežjih zemeljskega plina. Pri prenosu zemeljskega plina po omrežju nastajajo tudi izgube.

Za trg z zemeljskim plinom v Sloveniji so bili leta 2008 značilni močno naraščanje cen zemeljskega plina in prve zamenjave dobaviteljev.

Slika 45: Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina
Vir: agencija

Gibanje cen srednjega kurilnega olja (SKO), ekstra lahkega kurilnega olja (ELKO), nafte Brent ter osnovne cene zemeljskega plina na prenosu (Cb) v letih 2007 in 2008 prikazuje slika 46. Cene nafte in naftnih derivatov so se močno zvišale v zadnjih mesecih leta 2007 in začetnih mesecih leta 2008, temu pa je z zamikom sledila rast cen zemeljskega plina. Cene zemeljskega plina so se konec leta 2008 umirile in začele padati.

Slika 46: Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina
Vir: agencija

Poraba zemeljskega plina se je spreminjala po posameznih mesecih, največja je bila v januarju, ko je 162 končnih odjemalcev na prenosnem omrežju za svoje potrebe porabilo 80 milijonov Sm³, 124.262 končnih odjemalcev na distribucijskem omrežju pa 48 milijonov Sm³ zemeljskega plina.

5.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

Reguliranje je proces, pri katerem regulativna institucija oblikuje pravila za delovanje reguliranih podjetij tako, da se v določenem obdobju dosegajo vnaprej določeni poslovni, tehnični in drugi cilji. V Sloveniji so bile v letu 2008 regulirane naslednje dejavnosti:

- dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja,
- dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja.

Kot izbirne republiške GJS bi lahko bile organizirane tudi dejavnosti systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina, systemskega operaterja terminala za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranje trga z zemeljskim plinom, vendar v letu 2007 ni bilo potreb za njihovo izvajanje.

5.2.1 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

Dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina v obliki obvezne republiške GJS izvaja družba Geoplin plinovodi, d. o. o. Naloge systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina izhajajo iz določil EZ, Uredbe o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina, Systemskih obratovalnih navodil za prenos zemeljskega plina in Splošnih pogojev za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja.

Regulirane dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina se izvajajo v obliki izbirne lokalne GJS in so jih v letu 2008 na območju Slovenije izvajala naslednja podjetja za distribucijo zemeljskega plina:

- Adriaplin, d. o. o.,
- Domplan, d. d.,
- Energetika Celje, d. o. o.,
- Energetika Ljubljana, d. o. o.,
- Javno podjetje plinovod Sevnica,
- Istrabenz plini, d. o. o.,
- JEKO-IN, d. o. o.,
- Javno podjetje Komunala Slovenj Gradec, d. o. o.,
- Komunalno podjetje Velenje, d. o. o.,
- Komunalno podjetje Vrhnika, d. d.,
- Loška komunala, d. d.,
- Mestni plinovodi, d. o. o.,
- Petrol Energetika, d. o. o.,
- Petrol, d. d.,
- Petrol Plin, d. o. o.,
- Plinarna Maribor, d. o. o.,
- Plinstal, d. d.

Podjetja za distribucijo zemeljskega plina razen dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina opravljajo tudi druge energetske oziroma tržne dejavnosti.

Agencija je regulirala omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina in omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. V letu 2008 je reguliranje omrežnin temeljilo na enoletnem regulativnem obdobju.

5.2.1.1 Prenos zemeljskega plina

Prenos zemeljskega plina poteka od mejnih merilno-regulacijskih postaj, na katerih se zemeljski plin prevzema iz sosednjih prenosnih omrežij, do predajnih mest, na katerih se predaja končnim odjemalcem oziroma v distribucijo po distribucijskih omrežjih, ali do mejnih merilno-regulacijskih postaj sosednjih prenosnih omrežij.

Po prenosnem omrežju zemeljskega plina se je v letu transportiralo 1.070 milijonov Sm^3 zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji in 1.291 milijonov Sm^3 za prenos zemeljskega plina do prenosnih omrežij sosednjih držav.

Systemski operater je izvajal prenos zemeljskega plina po visokotlačnem in srednjetačnem omrežju ter upravljal, načrtoval, gradil in vzdrževal prenosno

omrežje za 162 končnih odjemalcev in 17 distribucijskih podjetij, ki distribuirajo zemeljski plin do končnih odjemalcev na distribucijskih omrežjih.

V letu 2008 je bilo veliko naložb v prenosno omrežje, nanj pa so priključili tudi peti blok Termoelektrarne Šoštanj. Razvil se je sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi.

5.2.1.1.1 Prenosno omrežje zemeljskega plina

Prenosno omrežje zemeljskega plina sestavlja 771 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom, višjim od 16 barov, 209 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom, nižjim od 16 barov, 194 merilno-regulacijskih postaj, 44 merilnih postaj in kompresorska postaja v Kidričevem.

Slovensko prenosno omrežje je povezano s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec). Prenosno omrežje je v lasti in upravljanju sistemskega operaterja prenosnega omrežja.

Za potrebe odjemalcev v Sloveniji je bilo v letu 2008 na dan zakupljenih 5.702.048 Sm³. Prenos je potekal v okviru zakupljenih zmogljivosti. Načrtovani prenos za odjemalce v Sloveniji v višini 1052 milijonov Sm³ zemeljskega plina je bil presežen za 1,7 odstotka. Tudi prenos zemeljskega plina za transport do prenosnih omrežij sosednjih držav se je glede na leto 2007 povečal za 5,9 odstotka.

Prenosne zmogljivosti so visoko izkoriščene, najbolj je obremenjena prenosna pot zemeljskega plina v smereh Ceršak–Rogatec–Šempeter. Največja mesečna izkoriščenost te prenosne poti je bila v točki Ceršak 89-odstotna, najvišja dnevna izkoriščenost pa se je približala 96 odstotkom.

Načrtovana dela na prenosnem omrežju so povzročila prekinitve v dobavi v skupnem obsegu 60 ur. Pri tem je bil najdaljši čas posamezne prekinitve 24 ur, najkrajši pa le 0,3 ure. Nenačrtovanih prekinitvev ni bilo. Sistemski operater prenosnega omrežja je zagotavljal stabilno obratovanje prenosnega omrežja in zanesljivost dobave skladno s pogodbenimi obveznostmi.

5.2.1.1.2 Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Prihodki sistemskega operaterja so omrežnina za prenosno omrežje in drugi prihodki, povezani z opravljanjem dejavnosti. Omrežnino za prenosno omrežje določi sistemski operater v Aktu o določitvi omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina na podlagi Akta o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akta o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina.

Sistemski operater prenosnega omrežja je poslovno leto 2008 končal s čistim poslovnim izidom v višini 9,7 milijona evrov, kar je 7,5 odstotka manj kot leto pred tem. V družbi je bilo konec leta 2008 zaposlenih 144 delavcev ali eden več kot leta 2007.

5.2.1.1.3 Lastništvo sistemskega operaterja prenosnega omrežja

Lastništvo sistemskega operaterja prenosnega omrežja je enako že od 1. januarja 2005, ko je družba Geoplin, d. o. o., ustanovila družbo Geoplin plinovodi, d. o. o. Ta družba je v 100-odstotni lasti družbe Geoplin, d. o. o., ki opravlja dejavnost

dobave zemeljskega plina. Sistemski operater je zagotavljal upravljalske in organizacijske ukrepe skladno z 31.b členom EZ.

5.2.1.1.4 Naložbe v prenosno omrežje

Leta 2008 je sistemski operater prenosnega omrežja za gradnjo in obnovo prenosnega omrežja namenil 32,6 milijona evrov. Sistemski operater prenosnega omrežja je 33 odstotkov naložb financiral z amortizacijo, preostale pa so bile financirane iz drugih lastnih virov.

Investicijske dejavnosti so bile usmerjene predvsem v povečevanje obstoječih zmogljivosti prenosnega plinovodnega omrežja, za kar je bilo porabljenih 88 odstotkov investicijskih sredstev. Preostale naložbe so bile namenjene za obnovo oziroma za izboljšanje zanesljivosti prenosnega omrežja in druge dejavnosti. Končana je bila gradnja 17 kilometrov dolgega plinovoda Šentrupert–Šoštanj, nadaljevala so se gradbena dela na kompresorski postaji Ajdovščina, začela se je gradnja 19,4 kilometra dolgega odseka Kidričevo–Rogatec in pripravljala dela za gradnjo 14,5 kilometra dolgega plinovoda Šmarje pri Jelšah–Slovenske Konjice.

Objekt	Dejavnosti v letu 2008	Rok za dokončanje del
Plinovod R25D Šentrupert–Šoštanj	Konec gradnje	
Kompresorska postaja Ajdovščina	Nadaljevanje gradnje	2010
Plinovod M1/1 Kidričevo–Rogatec	Začetek gradnje	2010
Plinovod M1/1 Ceršak–Kidričevo	Razpis za gradnjo	2011
Plinovod M2/1 Rogaška Slatina–Trojane	Priprava prostorske dokumentacije	2012
Plinovod M2/1 Trojane–Vodice	Priprava prostorske dokumentacije	2012
Plinovod M5 Vodice–Jarše	Priprava dokumentacije	2012
Plinovod R51 Jarše–TE-TOL	Priprava dokumentacije	2012
Kompresorska postaja Kidričevo - razširitev	Priprava dokumentacije	2012/2014
Plinovod R25A Trojane–Hrastnik	Priprava dokumentacije	2013 oziroma po odločitvi uporabnika
Plinovod R21A Šmarje pri Jelšah–Slovenske Konjice	Pridobitev gradbenega dovoljenja, izbran izvajalec gradnje	2009
Plinovodna zanka R21AZ Slovenske Konjice–Zreče	Priprava dokumentacije	2015
Plinovod M6 Ajdovščina–Lucija	Priprava dokumentacije	2012/2013

Tabela 21: Pregled dejavnosti, povezanih z naložbami v prenosno omrežje zemeljskega plina

Vira: Geoplin plinovodi, agencija

Naložbe v prenosno omrežje zemeljskega plina se izvajajo na podlagi dolgoročnega razvojnega načrta, ki ga je pripravil Geoplin plinovodi, d. o. o. Ministrstvo za gospodarstvo je dolgoročni načrt ovrednotilo in k njemu dalo soglasje. Načrt velja za obdobje 2007–2016 in je usklajen z Resolucijo o Nacionalnem energetskem programu.

Naložbe v nove proizvodne vire zemeljskega plina niso predvidene, potekajo pa raziskave o tehničnih in ekonomskih možnostih za gradnjo skladišča zemeljskega plina. Neposredne spodbude za morebitno gradnjo novih prenosnih poti za uvoz in skladiščenje zemeljskega plina niso bile podeljene.

5.2.1.2 Distribucija zemeljskega plina

Distribucija zemeljskega plina, ki se izvaja kot dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina, je izbirna lokalna GJS, ki je lahko organizirana v obliki javnega podjetja, ki ga ustanovi lokalna skupnost, ali pa je urejena s koncesijskim aktom med koncesionarjem in lokalno skupnostjo kot koncedentom. Naloge systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina so navedene v določilih EZ in obsegajo predvsem:

- distribucijo zemeljskega plina,
- obratovanje, vzdrževanje in razvoj distribucijskega omrežja,
- zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja.

Leta 2008 je imelo 49 lokalnih skupnosti to dejavnost organizirano s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo. V 16 lokalnih skupnostih delujejo javna podjetja za opravljanje teh dejavnosti, v treh lokalnih skupnostih pa se GJS izvaja v drugačni obliki. V 68 lokalnih skupnostih je v letu 2008 to dejavnost opravljalo 17 systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina. V dodatnih desetih lokalnih skupnostih je bila koncesija za izvajanje dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina že podeljena, vendar se distribucija zemeljskega plina še ni izvajala, ker distribucijsko omrežje še ni bilo zgrajeno. V eni teh lokalnih skupnosti pa je bil v letu 2008 izbran nov systemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina RP Investicije, d. o. o.

Podjetje	Oblika razmerja	Občina, kjer izvajajo svojo dejavnost
Adriaplin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ajdovščina, Bled, Brežice, Ptuj, Laško, Logatec, Kamnik, Krško, Nova Gorica, Radeče, Rogaška Slatina, Šempeter - Vrtojba, Šentjur, Štore, Vipava, Vojnik, Zagorje
Domplan, d. d.	Koncesijsko razmerje, pogodba	Kranj, Naklo
Energetika Celje, d. o. o.	Javno podjetje	Celje
Energetika Ljubljana, d. o. o.	Javno podjetje	Brezovica, Dobrova - Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Ig, Ljubljana, Medvode, Skofljica
Javno podjetje plinovod Sevnica	Javno podjetje	Sevnica
Istrabenz plini, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Novo mesto
JEKO-IN, d. o. o.	Javno podjetje	Jesenice
Javno podjetje Komunala Slovenj Gradec, d. o. o.	Javno podjetje	Slovenj Gradec
Komunalno podjetje Velenje, d. o. o.	Javno podjetje	Velenje, Šoštanj
Komunalno podjetje Vrhnika, d. d.	Javno podjetje	Vrhnika
Loška komunala, d. d.	Koncesijsko razmerje	Škofja Loka
Mestni plinovodi, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Ormož, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Polzela, Prebold, Radenci, Zreče, Žalec, Hrastnik, Središče ob Dravi
Petrol Energetika, d. o. o.	Koncesijsko razmerje, vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava	Dravograd, Prevalje, Mežica, Ravne na Koroškem
Petrol, d. d.	Koncesijsko razmerje	Domžale, Trzin, Mengeš
Petrol Plin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Beltinci, Komenda, Odranci, Radovljica, Rogatec, Sežana, Slovenska Bistrica, Turnišče, Tržič, Vodice
Plinarna Maribor, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Hoče - Slivnica, Maribor, Ruše, Šentilj
Plinstal, d. d.	Koncesijsko razmerje	Žirovnica

Tabela 22: Izvajanje reguliranih dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja
Vir: agencija

Podjetje	Oblika razmerja	Občina, kjer se distribucija še ne izvaja
Istrabenz plini, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Litija, Koper
Petrol Plin, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Cerklje na Gorenjskem, Gornja Radgona, Slovenske Konjice
Plinarna Maribor, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Miklavž na Dravskem polju, Rače - Fram, Selnica ob Dravi, Starše
RP Investicije, d. o. o.	Koncesijsko razmerje	Šenčur

Tabela 23: Lokalne skupnosti, v katerih se dejavnost distribucije v letu 2008 še ni izvajala, koncesije pa so bile že podeljene

Vir: agencija

Vsa podjetja, ki v Sloveniji opravljajo distribucijo zemeljskega plina, imajo na distribucijsko omrežje priključenih manj kot 100.000 odjemalcev, zato ni zahtevana pravna ločitev dejavnosti in zadostuje računovodska ločitev posameznih energetske dejavnosti. To pomeni, da morajo podjetja za distribucijo pripraviti za vsako energetsko dejavnost ločene računovodske izkaze.

V Sloveniji je bilo leta 2008 skupaj 3770 kilometrov distribucijskih vodov zemeljskega plina z različnimi tlačnimi nivoji, kar je 244 kilometrov več kot leta 2007. Največ, kar 52 odstotkov distribucijskih vodov, deluje s tlakom od 100 milibarov do štirih barov in le odstotek s tlakom nad štirimi bari (tabela 24) Distribucijski vodi s pripadajočo infrastrukturo so pretežno v lasti sistemskih operaterjev.

Dolžina omrežja za tlačni nivo od 4 do 16 barov	34 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo od 100 milibarov do 4 barov	1.968 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo do 100 milibarov	1.768 km
Število merilnih postaj	12
Število merilno-regulacijskih postaj	159

Tabela 24: Distribucijski vodi

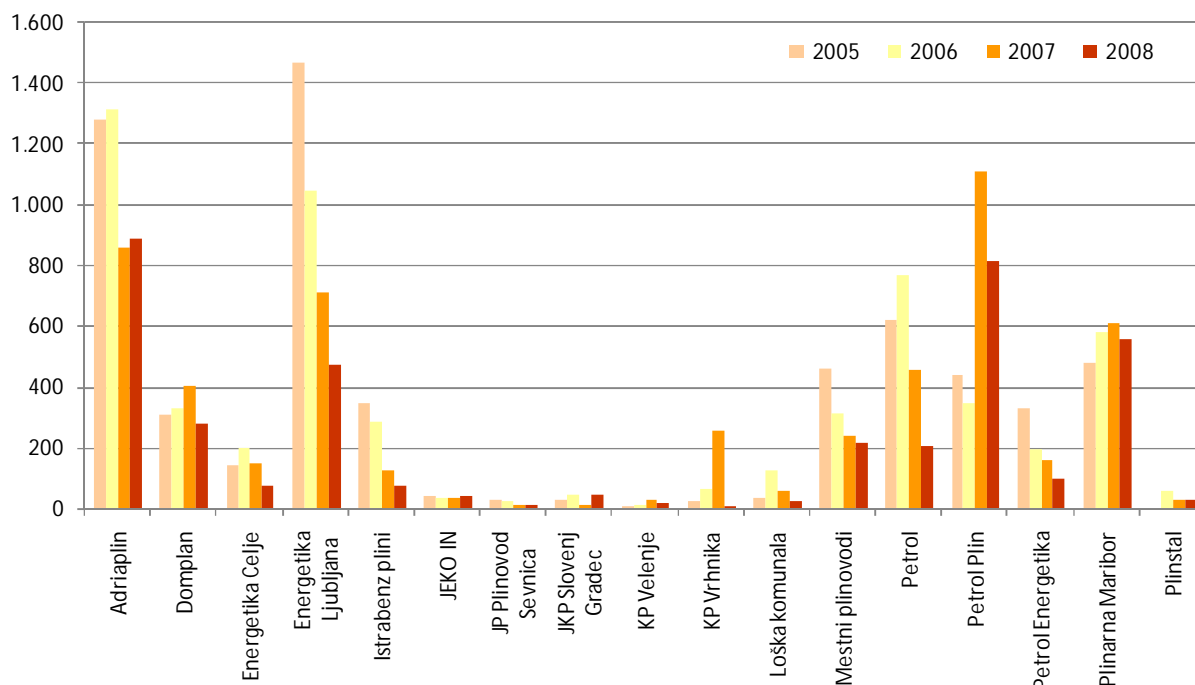
Vir: agencija

Zanesljivo in varno delovanje distribucijskega omrežja zemeljskega plina je mogoče zagotavljati le z rednimi in izrednimi vzdrževalnimi deli. Redna vzdrževalna dela so bila opravljena povprečno v petih urah, le v nekaterih primerih v nekaj dneh. Izredna popravila so bila potrebna predvsem zaradi poškodb na omrežju. Skupaj je bilo 58 nenačrtovanih prekinitev dobave, ki so skupaj trajale 199 ur.

5.2.1.2.1 Odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje

Na vsa distribucijska omrežja v 68 lokalnih skupnostih je bilo leta 2008 priključenih 124.262 odjemalcev zemeljskega plina. Tem odjemalcem so sistemski operaterji distribucijskih omrežij distribuirali 301 milijon Sm³ zemeljskega plina.

Z razvojem distribucijskih omrežij se je povečalo število priključitev novih odjemalcev zemeljskega plina. Odjemalci, ki se želijo priključiti na distribucijsko omrežje zemeljskega plina, morajo pridobiti soglasje za priključitev, ki je pogoj za fizično priključitev na omrežje. Leta 2008 so sistemski operaterji distribucijskih omrežij na novo priključili 3838 odjemalcev.

Slika 47: Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v letih 2005–2008
Vir: agencija

Soglasje za priključitev sistemski operaterji distribucijskega omrežja izdajo povprečno v 24 dneh po prejemu vloge, ponekod pa je soglasje lahko izdano v največ 180 dneh. Fizična priključitev na omrežje traja povprečno osem dni.

Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina, so imeli v letu 2008 regulirane cene za uporabo omrežja.

Odjemalci, ki so priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina, uporabljajo zemeljski plin predvsem za kuhanje, pripravo tople vode in ogrevanje. Kar 97 odstotkov odjemalcev porabi do 4500 Sm³ zemeljskega plina na leto, vendar njihova poraba pomeni le 35 odstotkov celotne porabe odjemalcev zemeljskega plina, priključenih na distribucijsko omrežje.

5.2.1.2.2 Poslovanje sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij

V letu 2008 je v dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja deset podjetij za distribucijo zemeljskega plina izkazalo pozitiven čisti poslovni izid v skupnem znesku 3.947.079 evrov, preostalih sedem podjetij pa negativen čisti poslovni izid v skupnem znesku 1.510.821 evrov.

5.2.1.2.3 Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij in lastništvo omrežij

Podjetja za distribucijo zemeljskega plina so večinoma v lasti lokalnih skupnosti in domačih pravnih oseb. Le eno podjetje nima večinskih lastnikov, saj je v lasti več fizičnih oseb.

Lastništvo distribucijskih podjetij	Število podjetij
Večinska last ene ali več občin	7
Večinska last domače pravne osebe	7
Večinska last tuje pravne osebe	2
Ni večinskih lastnikov	2
Skupaj	18

Tabela 25: Lastniška struktura distribucijskih podjetij zemeljskega plina

Vir: agencija

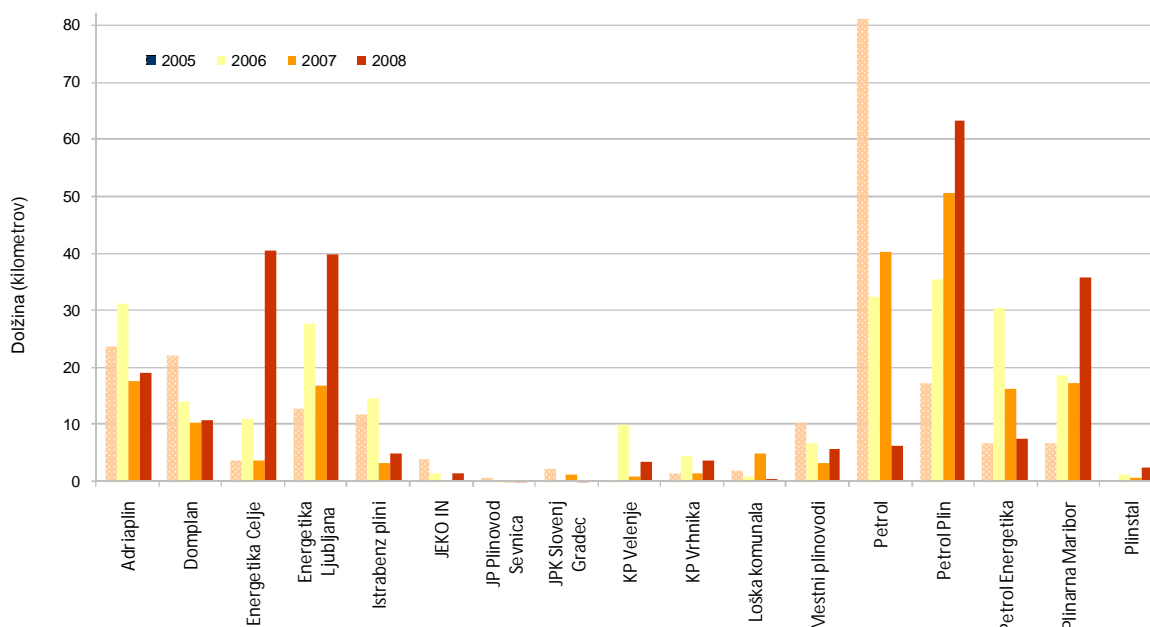
Distribucijska omrežja so pretežno v lasti sistemskih operaterjev. Vsi tisti sistemski operaterji, ki imajo distribucijska omrežja v upravljanju skladno s Slovenskim računovodskim standardom 35 in do 31. decembra 2008 še niso uredili medsebojnih razmerij z lastnikom distribucijskega omrežja, morajo medsebojna razmerja urediti do konca leta 2009 (najemne pogodbe, odkup omrežja ...).

5.2.1.2.4 Naložbe v distribucijska omrežja

Programi naložb v distribucijska omrežja se v večini primerov uskladijo med sistemskim operaterjem in lokalno skupnostjo, največkrat pa je časovni načrt naložb opredeljen že v koncesijski pogodbi ali v drugem aktu lokalne skupnosti.

Leta 2008 so sistemski operaterji v osmih lokalnih skupnostih skladno z novimi koncesijskimi pogodbami začeli gradnjo oziroma so se pripravljali na gradnjo novih distribucijskih omrežij, prav tako so obstoječa distribucijska omrežja širili in priključevali nove odjemalce.

Leta 2008 je bilo zgrajenih 244 kilometrov novih cevovodov zemeljskega plina na distribucijskih omrežjih, kar je 30 odstotkov več kot leta 2007.

Slika 48: Dolžina novih distribucijskih omrežij v letih 2005–2008

Vir: agencija

5.2.1.3 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja zemeljskega plina

Cena za uporabo omrežij je sestavljena iz omrežnine in dodatka, namenjena pa je financiranju sistemskih operaterjev in pokrivanju drugih stroškov. Omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje določijo sistemski operaterji s soglasjem agencije, dodatek, namenjen za delovanje agencije, pa določi vlada.

5.2.1.3.1 Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina

Omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina določi sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina z aktom o določitvi omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina. Akt lahko objavi in uveljavi sistemski operater po prejetem soglasju agencije. Podlagi za določitev omrežnine sta Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina. Navedeni metodologiji je sprejela agencija s soglasjem vlade.

Metodologiji za določitev omrežnine določata način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov sistema operaterja. Za določitev omrežnine je uporabljena metoda zamejene cene. Regulativno obdobje je določeno kot obdobje enega leta. Donosnost novih naložb v omrežje je enako donosnosti na sedanja sredstva. Pri določanju upravičenih stroškov so se v letu 2008 ugotavljali operativni stroški, stroški izgub zemeljskega plina v omrežju, stroški amortizacije in donos na sredstva sistema operaterja.

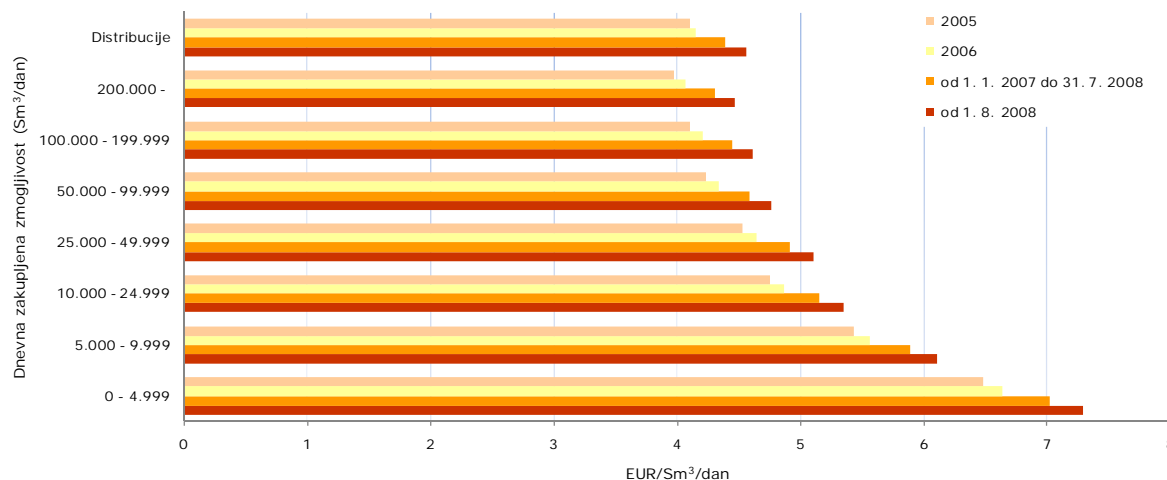
Omrežnina za prenosno omrežje je sestavljena iz:

- cene za prenos zemeljskega plina, ki je določena glede na letno zakupljeno zmogljivost,
- cene za lastno rabo in
- cene za izvajanje meritev.

Omrežnina za prenosno omrežje je za posamezne odjemne skupine enotna na celotnem območju Slovenije, saj se za obračunavanje omrežnine uporablja metoda poštne znamke. Omrežnina za prenosno omrežje je odvisna od zakupljene pogodbene prenosne zmogljivosti, prenesene količine zemeljskega plina in uporabljene merilne naprave.

Cene za prenos zemeljskega plina po prenosnem omrežju so bile različne in odvisne od zakupljene dnevne zmogljivosti na letni ravni ($\text{Sm}^3/\text{dan}/\text{leto}$). V letu 2008 so se do 31. julija 2008 uporabljale enake cene za prenos kot v letu 2007, s 1. avgustom 2008 pa so se cene za prenos zvišale povprečno za 3,8 odstotka. Cene za prenos zemeljskega plina odražajo upravičene stroške sistema operaterja, vendar niso bile določene na podlagi primerjalnih analiz cen tujih sistemskih operaterjev.

Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje zemeljskega plina, imajo omrežnino za prenosno omrežje na računu izkazano ločeno od drugih postavk.

Slika 49: Gibanje cen za prenos zemeljskega plina za posamezne odjemne skupine v obdobju 2005–2008

Vir: agencija

5.2.1.3.2 Omrežnina za distribucijska omrežja zemeljskega plina

Omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina določi sistemski operater distribucijskega omrežja z Aktom o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina posamezne lokalne skupnosti. Podlaga za določitev omrežnine sta Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Navedeni metodologiji je leta 2005 sprejela agencija s soglasjem vlade.

Metodologiji za določitev omrežnine določata način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov sistema operaterja. Za določitev omrežnine je uporabljena metoda zamejene cene. Regulativno obdobje je eno leto.

Omrežnina za distribucijska omrežja je sestavljena iz naslednjih elementov:

- cene za distribucijo zemeljskega plina in
- cene za izvajanje meritev.

Omrežnina za distribucijsko omrežje vključuje tudi stroške, povezane z uporabo prenosnega omrežja.

Omrežnina za distribucijsko omrežje je skladno z metodologijo enotna za posamezne odjemne skupine na območju, ki ga lokalna skupnost določi kot območje izvajanja izbirne lokalne GJS dejavnosti sistema operaterja distribucijskega omrežja. Posamezne odjemne skupine so določene skladno z metodologijo za obračunavanje omrežnine. Sistemski operater distribucijskega omrežja lahko odjemne skupine združuje in predlaga enotno ceno za več odjemnih skupin.

Leta 2008 je bilo v 68 lokalnih skupnostih uveljavljenih 34 aktov o določitvi omrežnine za distribucijsko omrežje. Od tega je agencija na podlagi 87.a člena EZ pri petih sistemskih operaterjih distribucijskega omrežja zemeljskega plina izdala

osem cenikov za devet lokalnih skupnosti. Preostalih 12 sistemskih operaterjev distribucijskega omrežja je izdalo 26 cenikov za 59 lokalnih skupnosti. Prav tako je agencija konec leta 2008 izdala soglasje enemu sistemskemu operaterju distribucijskega omrežja zemeljskega plina za spremembo cenika s 1. januarjem 2009, ki se uporablja za 17 lokalnih skupnosti.

Objava akta o določitvi omrežnine je podlaga za ločeno izkazovanje cene za uporabo omrežja od cene zemeljskega plina na računu odjemalcev. Agencija ugotavlja, da do konca leta 2008 le en sistemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina ni zagotovil ločenega izkazovanja cen za uporabo zemeljskega plina na računih, izdanih odjemalcem.

Omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina niso enake za značilne odjemalce na različnih distribucijskih območjih, saj cene odražajo različne stroške sistemskega operaterja na posameznem območju.

5.2.1.4 Izravnava odstopanj

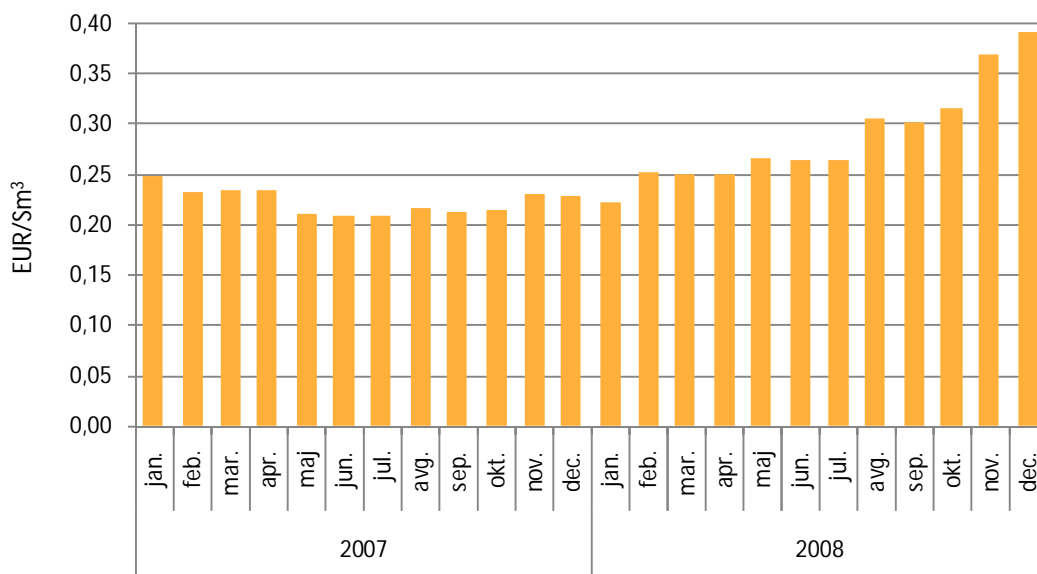
Zaradi zagotavljanja zanesljivega delovanja prenosnega sistema SOPO upravlja količinska odstopanja posameznih uporabnikov, ki so posledica količinskih odstopanj med napovedanim prevzemom in predajo zemeljskega plina.

Izravnava odstopanj se izvaja med SOPO in nosilci bilančnih skupin. V letu 2008 sta na podlagi Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom v Sloveniji delovali dve bilančni skupini. Razmerja med nosilcem bilančne skupine in SOPO so določena z Uredbo o delovanju trga z zemeljskim plinom, medtem ko se pravila delovanja med nosilci bilančnih skupin in člani bilančnih skupin določajo na podlagi medsebojnih razmerij.

Ugotavljanje, obračunavanje in izravnava omenjenih količinskih odstopanj ter zagotavljanje potrebnih količin zemeljskega plina za lastno rabo SOPO so v letu 2008 potekali skladno z določili, opredeljenimi v Aktu o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina.

SOPO je za potrebe izvajanja izravnav količinskih odstopanj, te so v letu 2008 pomenile 2,7 odstotka letne porabe zemeljskega plina v Sloveniji, zemeljski plin obračunaval po regulirani ceni C_B (slika 50). Povprečna regulirana cena za potrebe izravnavanja količinskih odstopanj je v letu 2008 znašala 0,2884 EUR/Sm³.

Slika 50: Gibanje cene zemeljskega plina za lastno rabo, izravnavo količinskih odstopanj in posebnih sistemskih storitev (C_B) v letih 2007 in 2008

Vir: agencija

Količine zemeljskega plina za lastno rabo SOPO (kot gorivo za obratovanje kompresorjev in kot tehnološki plin za ogrevanje) so se v letu 2008 mesečno zaračunavale uporabnikom prenosnega omrežja na podlagi mesečno predanih količin zemeljskega plina in cene zemeljskega plina za lastno rabo, ki je enaka regulirani ceni C_B .

5.2.2 Ločitev dejavnosti

V Sloveniji opravlja en izvajalec obvezno republiško GJS SOPO zemeljskega plina in sedemnajst izvajalcev izbirno lokalno GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

SOPO zemeljskega plina opravlja to dejavnost v samostojni pravni osebi že od leta 2005 in je v 100-odstotni lasti domače pravne osebe, ki dobavlja zemeljski plin v Slovenijo. SOPO zemeljskega plina je lastnik sredstev, s katerimi izvaja dejavnost. V letu 2008 ni bilo zaznati posebnega vpliva pravne ločitve na naložbe in zanesljivost oskrbe v primerjavi s prejšnjimi leti. Naložbe v prenosno omrežje zemeljskega plina so podrobneje predstavljene v poglavju 5.2.1.1.4.

Pri sedemnajstih sistemskih operaterjih distribucijskih omrežij zemeljskega plina pravna ločitev skladno z EZ ni zahtevana, saj na posamezno distribucijsko omrežje ni priključenih več kot 100.000 odjemalcev. Lastniško strukturo sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina prikazuje tabela 25 v poglavju 5.2.1.2.3. V letu 2008 so vsi sistemski operaterji distribucijskih omrežij opravljali tudi druge energetske in tržne dejavnosti, zato so skladno z 38. členom EZ pripravili ločene računovodske izkaze. Izvajalci energetske dejavnosti na področjih oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom ali toploto so skladno s 37. členom EZ zavezani k reviziji in javni objavi računovodskih izkazov. V revidiranih letnih poročilih morajo sistemski operaterji objaviti pravila, ki so jih uporabili pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov po posameznih energetske dejavnosti in za katera

so pred njihovo uporabo dobili soglasje agencije. Uporabo navedenih pravil pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov mora preveriti revizor.

5.2.3 Dodeljevanje prenosnih zmogljivosti in mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

5.2.3.1 Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja

Čezmejne prenosne zmogljivosti prenosnega omrežja se uporabljajo za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji in za potrebe tranzita. Zasedenost merilno-regulacijske postaje v Ceršaku je bila leta 2008 podobna zasedenosti leto pred tem. Opazna odstopanja so bila le v zadnjih dveh mesecih leta 2008, ko je bila zasedenost občutno manjša. Mejna regulacijska postaja v Šempetru je bila v letu 2008 bolj zasedena kot v letu 2007. V februarju je bila zmogljivost mejne regulacijske postaje zasedena kar trikrat bolj kot v letu 2007. Kljub temu je zasedenost zmogljivosti mejne regulacijske postaje v Šempetru veliko manjša kot na drugih mejnih regulacijskih postajah. V merilno-regulacijski postaji Rogatec so bile opazne večje zasedenosti zmogljivosti glede na leto 2007 v drugi polovici leta 2008.

Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja zemeljskega plina so odvisne predvsem od prevzemnih tlakov sosednjih prenosnih omrežij, od obremenitev omrežja, zahtevanih predajnih tlakov in drugih obratovalnih pogojev, kot je na primer temperatura okolice. Predajni tlak v prenosnem omrežju je prilagojen letnemu spreminjanju pretočnih razmer v omrežju in največji mogoči obremenitvi kompresorske postaje v Kidričevem.

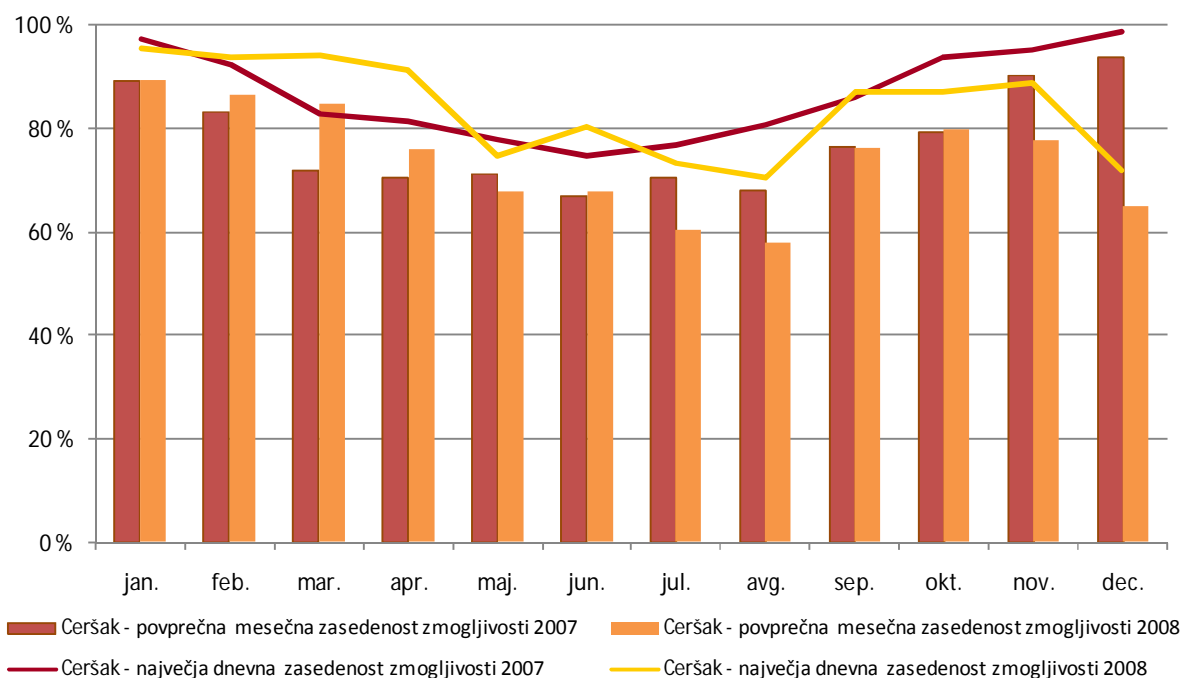
Do temperature nad 4 °C je mogoča 100-odstotna zasedenost omrežja, pri temperaturi -5 °C pa je mogoč le zagotovljen pogodbeni odjem. Če temperatura pade pod -5 °C, je lahko omejen odjem prekinljivih odjemalcev.

Leta 2008 je bila povprečna letna zasedenost zmogljivosti najpomembnejše vstopne mejne merilno-regulacijske postaje Ceršak 74-odstotna, povprečna mesečna zasedenost vstopno-izstopne postaje Rogatec pa je dosegla 67 odstotkov. Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti posameznih mejnih merilno-regulacijskih postaj so prikazane na slikah od 51 do 53, zasedenost prenosnih zmogljivosti na mejnih merilno-regulacijskih postajah pa prikazuje tabela 26.

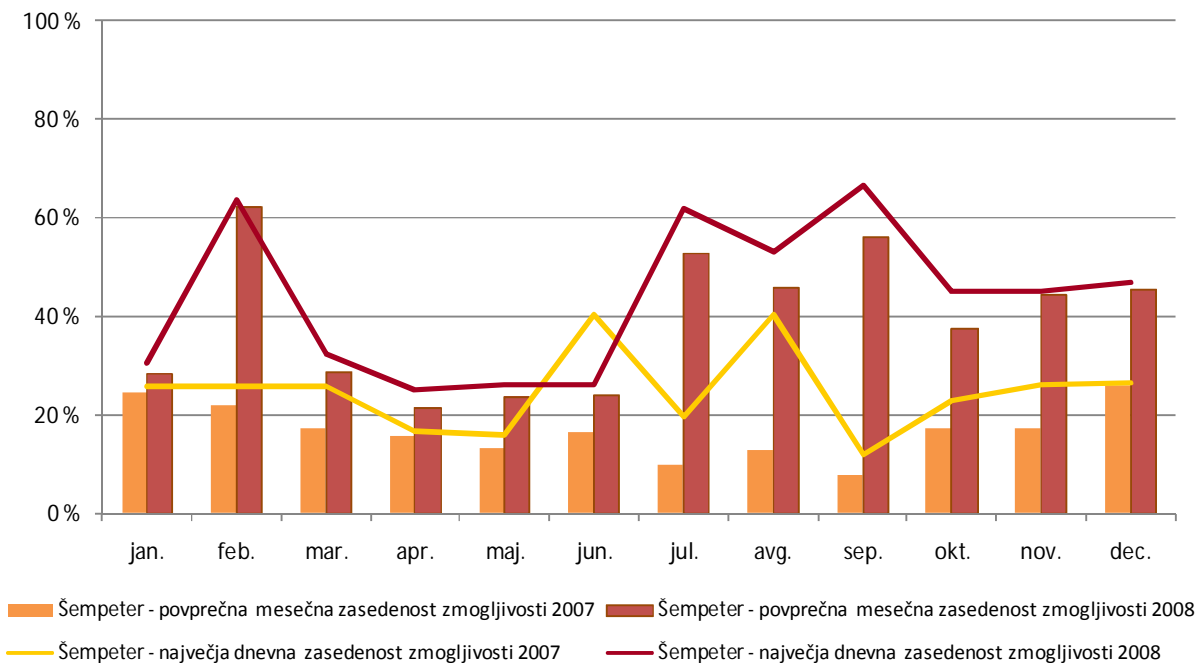
Lokacija	I menska zmogljivost* Sm ³ /h, 15 °C	Zasedenost zmogljivosti pri različnih temperaturah (%)			
		nad 4 °C	-5 °C	-15 °C	
Ceršak	295.000	do 100 %	100 %, zagotovljen pogodbeni odjem	100 %, omejitve odjema prekinljivih odjemalcev	
Rogatec	smer osrednja Slovenija	140.000	do 100 %	do 100 %, zagotovljen pogodbeni odjem	100 %, omejitve odjema prekinljivih odjemalcev
	smer Hrvaška	210.000	do 100 %	do 100 %	do 100 %
Šempeter	110.000	do 84 %	do 84 %	do 84 %	

* Kot imenske zmogljivosti so podani maksimalni pretoki na mejnih merilno-regulacijskih postajah pri optimalnih obratovalnih pogojih.

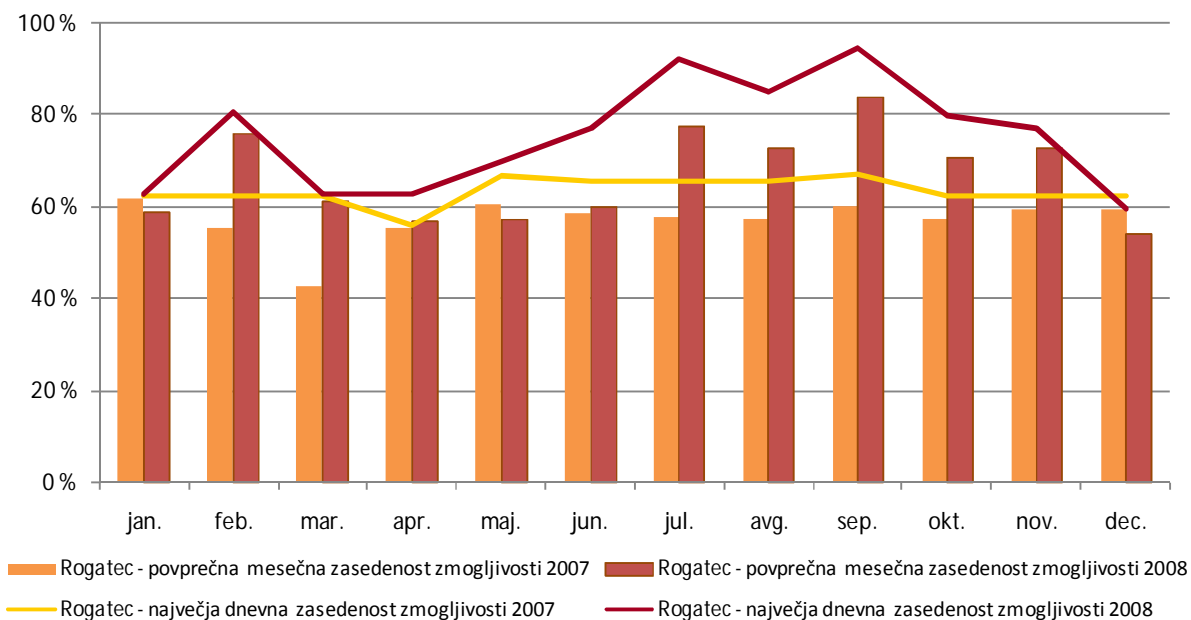
Tabela 26: Zasedenost zmogljivosti na mejnih merilno-regulacijskih postajah
Vir: Geoplin plinovodi

Slika 51: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Ceršak
Vir: Geoplin plinovodi

Slika 52: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Šempeter
Vir: Geoplin plinovodi

Slika 53: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Rogatec
Vir: Geoplin plinovodi

5.2.3.2 Metode za določanje največje tehnične zmogljivosti

Največja tehnična prenosna zmogljivost je zmogljivost, ki je fizično na voljo za prenos zemeljskega plina od obravnavanega prevzemnega do predajnega mesta. Pri določanju največje tehnične zmogljivosti SOPO upošteva tehnične zmogljivosti

vseh v prenos vključenih komponent plinovodnega sistema, konfiguracijo in obratovalne karakteristike plinovodnega sistema kot celote ter njegove obratovalne robne pogoje.

Pri določitvi tehnične zmogljivosti prenosnega sistema se posebej obravnavata tehnična zmogljivost merilno-regulacijske postaje in tehnična zmogljivost kompresorske postaje.

Tehnične zmogljivosti merilno-regulacijskih postaj so določene na podlagi karakteristik uporabljenih pretočno-tlačnih regulatorjev, merilne opreme, armatur, cevovodov, toplotnih menjalnikov, filtrov, separatorjev in inštalirane toplotne moči grelnikov.

Tehnične zmogljivosti kompresorskih postaj pa so odvisne predvsem od pretočno-tlačnih karakteristik kompresorjev plina ter od obratovalnih karakteristik in moči pogonskih plinskih turbin. Pri obravnavi kompresorskih postaj je treba upoštevati tudi njihova razpoložljiva obratovalna področja in zagotoviti obratovanje kompresorskih enot v območju stabilnega obratovanja.

Največjo tehnično zmogljivost omrežja zemeljskega plina SOPO določa na podlagi modela preračuna zmogljivosti omrežja zemeljskega plina ob upoštevanju mogočih kombinacij dobave in porabe zemeljskega plina ter statističnega modela napovedovanja porabe zemeljskega plina domačih porabnikov. Uporabljena modela simulacije porabe zemeljskega plina:

- model on-line, ki lahko na podlagi trenutnih razmer v omrežju zemeljskega plina predvidi razmere za naslednjih 48 ur, in
- model off-line, ki je uporaben za oceno stanj in prehodnih pojavov v odvisnosti od načrtovanih podatkov in predvidenih širitev oziroma sprememb v omrežju zemeljskega plina.

Napovedovanje dnevne porabe zemeljskega plina temelji na modelu napovedi s samoučenjem, ki arhivira zgodovinske podatke o porabi zemeljskega plina pri različnih obratovalnih razmerah. Iz njih se glede na predvidene obratovalne razmere in dnevne napovedi posameznih odjemalcev zemeljskega plina izračuna predvidena dnevna poraba. Tehnična zmogljivost omrežja zemeljskega plina je torej odvisna od samega sistema in tudi od trenutne razporeditve odjemnih mest zemeljskega plina domače porabe.

5.2.3.3 Upravljanje prenosnih zmogljivosti omrežja

SOPO zemeljskega plina dodeljuje prenosne zmogljivosti skladno s predpisi, ki urejajo splošne pogoje za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja. Ob tem je SOPO zemeljskega plina pri upravljanju prenosnih zmogljivosti začel uporabljati v letu 2008 sprejeti Pravilnik o postopku za izvajanje Uredbe (ES) št. 1775/2005 o pogojih za dostop do prenosnega omrežja zemeljskega plina.

Vsem zainteresiranim uporabnikom prenosnega omrežja do bile dodeljene prenosne zmogljivosti. Če bi sistemski operater prejel zahtevke za razdelitev večje količine zmogljivosti, kot jih omogočajo tehnične omejitve omrežja, bi uporabil predvideni mehanizem dodeljevanja zmogljivosti po načelu pro-rata.

Sistemski operater prenosnega omrežja je imel za leto 2008 z uporabniki omrežja sklenjenih 12 neprekinljivih pogodb o dostopu do prenosnega omrežja. Uporabniki

prenosnega omrežja zemeljskega plina so uporabljali prenosne zmogljivosti za dobavo zemeljskega plina v Slovenijo in za prenos od enega do drugega prenosnega omrežja.

Prenosne zmogljivosti so bile razdeljene skladno z 12 sklenjenimi pogodbami o dolgoročnem dostopu.

Pomembnejša novost pri dodeljevanju in upravljanju prenosnih zmogljivosti je sekundarni trg zemeljskega plina. Kljub zaznamim aktivnostim na sekundarnem trgu bo zaradi začetka delovanja sekundarnega trga šele ob izteku leta 2009 mogoče ugotavljati učinke.

Drugi novosti, ki jih pri upravljanju zmogljivosti prinaša pravilnik o izvajanju uredbe 1775/2005 o dostopu do prenosnega omrežja zemeljskega plina, sta primarni trg s kratkoročnimi neprekinljivimi zmogljivostmi in primarni trg s kratkoročnimi prekinljivimi zmogljivostmi.

5.2.3.4 Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

V prenosnem omrežju lahko nastane pogodbeni in fizični prezasedenost prenosnega omrežja. Pogodbeni prezasedenost nastane, ko želijo uporabniki omrežja skleniti pogodbe za prenos večjih količin zemeljskega plina, kot to omogoča prenosno omrežje. Fizični prezasedenost pa nastane, ko dejanske dobave že dosegajo tehnično zmogljivost omrežja.

Slovensko prenosno omrežje je najbolj obremenjeno v prenosni smeri Ceršak–plinovoda M1 in M2, kjer poteka dobava zemeljskega plina z vzhoda (ruski in avstrijski viri dobave).

Za obvladovanje pogodbene prezasedenosti sta bila v Sloveniji poleg obstoječih uvedena dva nova pomembna mehanizma. Prvi mehanizem je primarni trg s kratkoročnimi prekinljivimi zmogljivostmi. Ta ob morebitni pogodbeni prezasedenosti omogoča prodajo zakupljenih in hkrati neizkoriščenih prenosnih zmogljivosti omrežja zemeljskega plina za kratkoročna obdobja. Drugi mehanizem je sekundarni trg, kjer lahko uporabniki prenosnega omrežja zemeljskega plina med seboj trgujejo z manjšimi količinami zakupljene, a neizkoriščene prenosne zmogljivosti. Takšno trgovanje, ki se je začelo izvajati ob koncu leta 2008, posredno preprečuje nastanek pogodbene prezasedenosti.

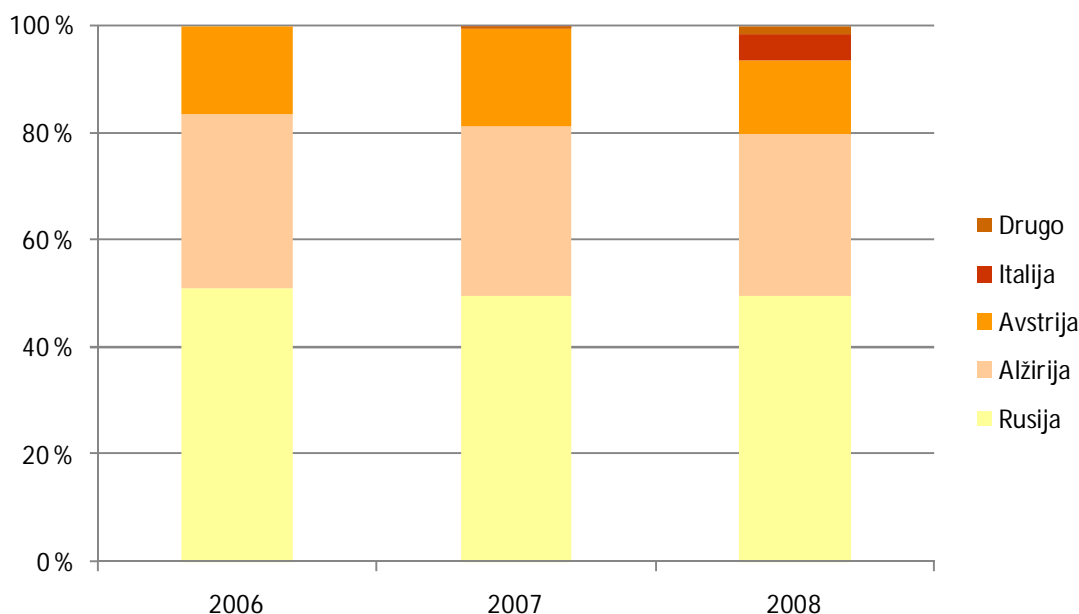
Pomembnejša kot pogodbeni prezasedenost je bila na slovenskem prenosnem omrežju zemeljskega plina v letu 2008 fizični prezasedenost. Največja dnevna stopnja izkoriščenosti, ki kaže na fizični prezasedenost omrežja, je bila zaznana v treh pomembnih točkah na omrežju. Pri tem je treba poudariti, da je bila dosežena meja 100 odstotkov v dveh primerih posledica odjema industrijskih odjemalcev. V enem primeru gre za obremenjenost točke, ki se nahaja med vstopno točko v Ceršaku in kompresorsko postajo v Kidričevem, kar bo ob nadaljevanju zaznanih trendov zahtevalo uporabo mehanizmov za odpravo fizične prezasedenosti.

5.3 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

Dobava zemeljskega plina odjemalcem je tržna dejavnost. S 1. julijem 2007 se je popolnoma odprl trg z zemeljskim plinom, s čimer so tudi gospodinjstvi pridobili pravico do izbire dobavitelja. Dobavitelji so odjemalcem ponujali zemeljski plin na podlagi svojih dobavnih pogojev.

5.3.1 Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg

Slovenija je odvisna od zemeljskega plina, dobavljenega iz tujine, saj nima svojih virov zemeljskega plina. V letu 2008 je bilo največ, kar 50 odstotkov zemeljskega plina, dobavljenega iz Rusije, 30 odstotkov iz Alžirije, 14 odstotkov iz Avstrije in 6 odstotkov iz Italije.

Slika 54: Viri zemeljskega plina
Viri: podatki podjetij

V letu 2008 so se potrebe odjemalcev glede na leto 2007 nekoliko zmanjšale, saj so dobavitelji, ki so dobavljali zemeljski plin v Sloveniji, prodali 1077 milijonov Sm³ zemeljskega plina, kar je štiri odstotke manj kot leto pred tem.

Ponudniki	2006	2007	2008
Geoplin, d. o. o.	1.097.584.249	1.117.226.504	1.018.856.140
Adriaplin, d. o. o.			54.337.731
Petrol Plin, d. o. o.	3.057.035	2.801.091	3.430.474
Skupaj	1.100.641.284	1.120.027.595	1.076.624.345

Tabela 27: Gibanje skupne dobave zemeljskega plina iz uvoza za potrebe odjemalcev v Sloveniji med letoma 2006 in 2008 v Sm³
Viri: podatki podjetij

Največji uvoznik zemeljskega plina je bil Geoplin, d. o. o. Njegov delež v celotni uvoženi količini zemeljskega plina je bil v letu 2008 kar 94,6-odstoten. V tem letu je na slovenskem trgu začel delovati nov uvoznik zemeljskega plina, družba Adriaplin, d. o. o., ki je začela dobavljati zemeljski plin svojim odjemalcem 1.

januarja 2008. Petrol Plin, d. o. o., dobavlja zemeljski plin svojim odjemalcem prek ponudnika zemeljskega plina iz Italije in Hrvaške. Uvozniki so kupovali zemeljski plin na podlagi dolgoročnih pogodb.

Na slovenskem veleprodajnem trgu so leta 2008 delovali trije ponudniki zemeljskega plina. Delež dobavitelja Geoplin, d. o. o., na veleprodajnem trgu je bil 80,5-odstoten. Tržne deleže in indekse HHI (Hirschmann-Herfindahlov indeks) za celoten veleprodajni trg prikazuje tabela 28.

Veleprodajni trg	Delež	HHI
Enos, d. o. o.	0,6 %	0
Geocom, d. o. o.	0,2 %	0
Geoplin, d. o. o.	80,5 %	6480
Petrol Energetika, d. o. o.	18,6 %	346
Skupaj	100,0 %	6827

Tabela 28: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem veleprodajnem trgu zemeljskega plina
Viri: podatki podjetij in agencija

Prodaja zemeljskega plina drugim dobaviteljem zemeljskega plina je potekala na podlagi dolgoročnih in kratkoročnih pogodb. Približno 87 odstotkov količin je bilo dobavljenih na podlagi dolgoročnih pogodb.

V Sloveniji ni organiziranega trga zemeljskega plina, kjer bi se srečevala ponudba in povpraševanje po določenih standardnih produktih. V letu 2008 niso bili uvedeni programi, povezani s sproščanjem prenosnih zmogljivosti (angl. gas release mechanism).

5.3.2 Dobava in maloprodajni trg

Udeleženci na maloprodajnem trgu v Sloveniji so dobavitelji in odjemalci zemeljskega plina. Delež dobaviteljev se v letu 2008 glede na leto 2007 ni spremenil. Na celotnem maloprodajnem trgu v Sloveniji je imel dobavitelj Geoplin, d. o. o., 70-odstotni tržni delež, dobavitelji, ki oskrbujejo odjemalce na distribucijskih omrežjih zemeljskega plina, pa skupaj 30-odstotni delež. Tržne deleže in indekse HHI za celoten maloprodajni trg prikazuje tabela 29.

Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	70,2 %	4.932
Energetika Ljubljana, d. o. o.	7,2 %	52
Adriaplin, d. o. o.	5,5 %	30
Plinarna Maribor, d. o. o.	5,4 %	29
Energetika Celje, d. o. o.	2,7 %	7
Drugi	8,9 %	80
Skupaj	100,0%	5.131

Tabela 29: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina
Viri: podatki podjetij in agencija

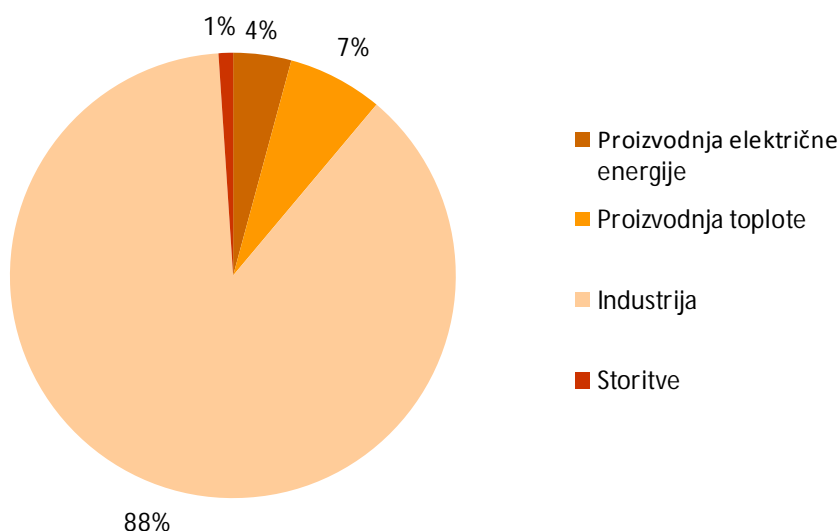
Maloprodajni trg v Sloveniji sestavljajo odjemalci, priključeni na prenosno omrežje zemeljskega plina, in odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja zemeljskega plina.

5.3.2.1 Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje

V letu 2008 je bilo na prenosno omrežje priključenih 158 večjih industrijskih odjemalcev, ki so skupaj porabili 773 milijonov Sm³. Delež družbe Geoplin, d. o. o., pri dobavi odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, je bil 99,7-odstoten.

Z vstopom novega dobavitelja je bila v letu 2008 izvedena menjava dobavitelja za industrijskega odjemalca, priključenega na prenosno omrežje.

Zaradi zanesljive dobave in neizkoriščanja prevladujočega položaja dobavitelja Geoplin, d. o. o., niso bili uvedeni ukrepi za pospešitev konkurence na trgu, kot na primer program za sprostitev dolgoročnih pogodb o dobavi zemeljskega plina.

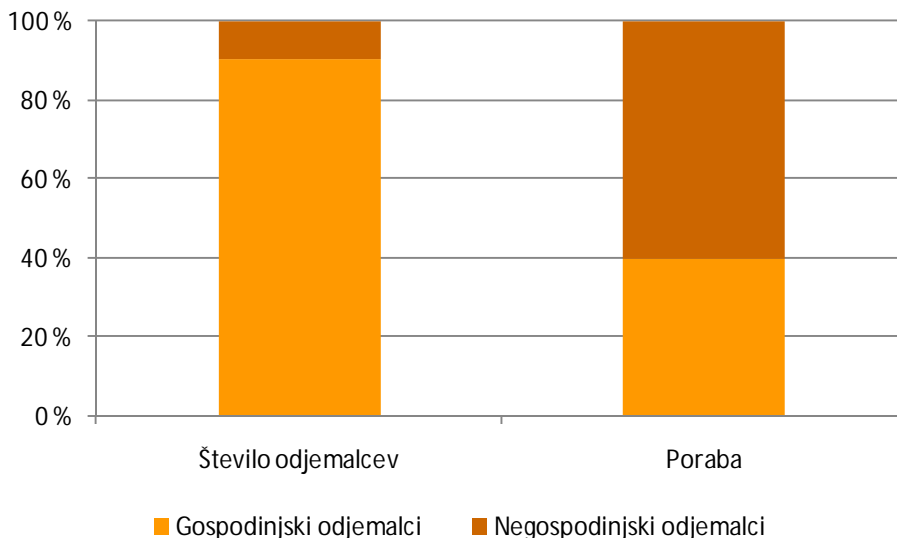

Slika 55: Struktura dobave zemeljskega plina končnim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, po namenu uporabe
Viri: podatki podjetij in agencija

5.3.2.2 Odjemalci, priključeni na distribucijska omrežja

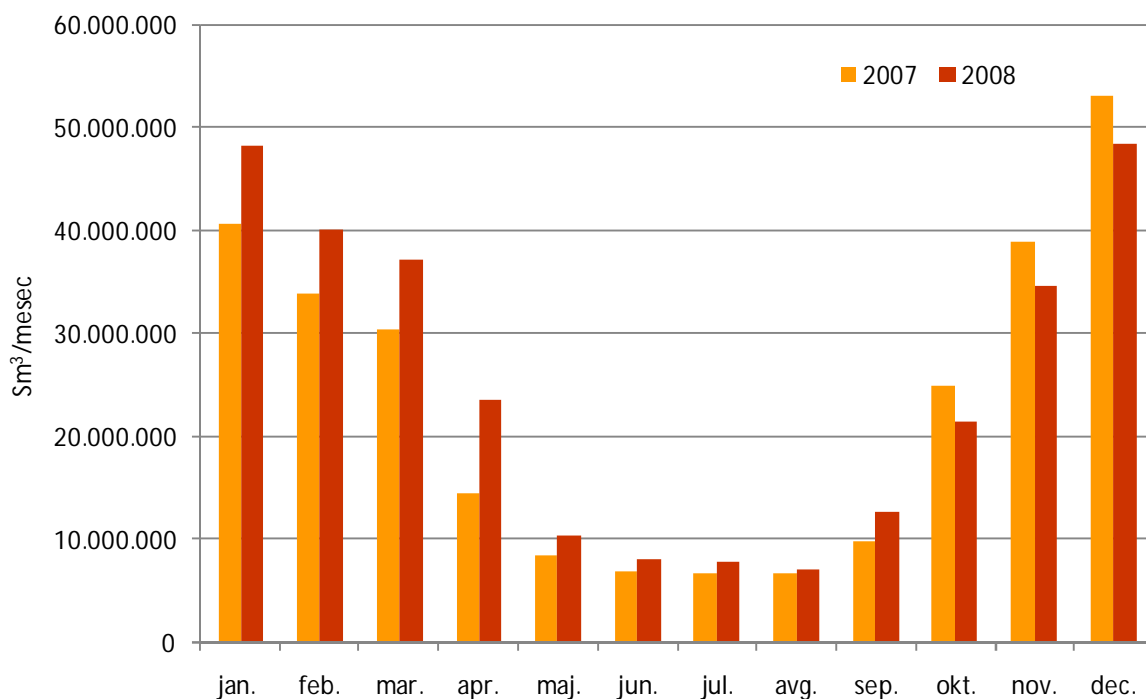
Na distribucijska omrežja zemeljskega plina so priključeni gospodinjstvi in negospodinjstvi odjemalci. Dobavitelji so odjemalcem dobavljali zemeljski plin skladno z njihovimi dobavnimi pogoji. Dobavo zemeljskega plina odjemalcem, priključenim na distribucijska omrežja, izvajajo podjetja za distribucijo zemeljskega plina. V letu 2008 je tako kot v letu 2007 na slovenskem trgu zemeljskega plina delovalo 17 podjetij za distribucijo, ki so navedena v tabeli 22 (poglavje 5.2.1.2).

V letu 2008 je bilo 124.262 odjemalcev, katerim je bilo dobavljenih 300 milijonov Sm³ zemeljskega plina. Število odjemalcev se je glede na leto 2007 zmanjšalo za 375, porabili pa so 11 odstotkov več zemeljskega plina. Število odjemalcev se je zmanjšalo zaradi v letu 2008 spremenjenega načina uvrščanja odjemalcev oziroma odjemnih mest pri enem sistemskem operaterju distribucijskega omrežja zemeljskega plina. Med odjemalci, priključenimi na distribucijska omrežja, je kar 90 odstotkov gospodinjstvih, njihova poraba pa pomeni 40 odstotkov skupne porabe vseh odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja.

Slika 56: Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo
Viri: podatki podjetij in agencija

Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih prikazuje slika 57.

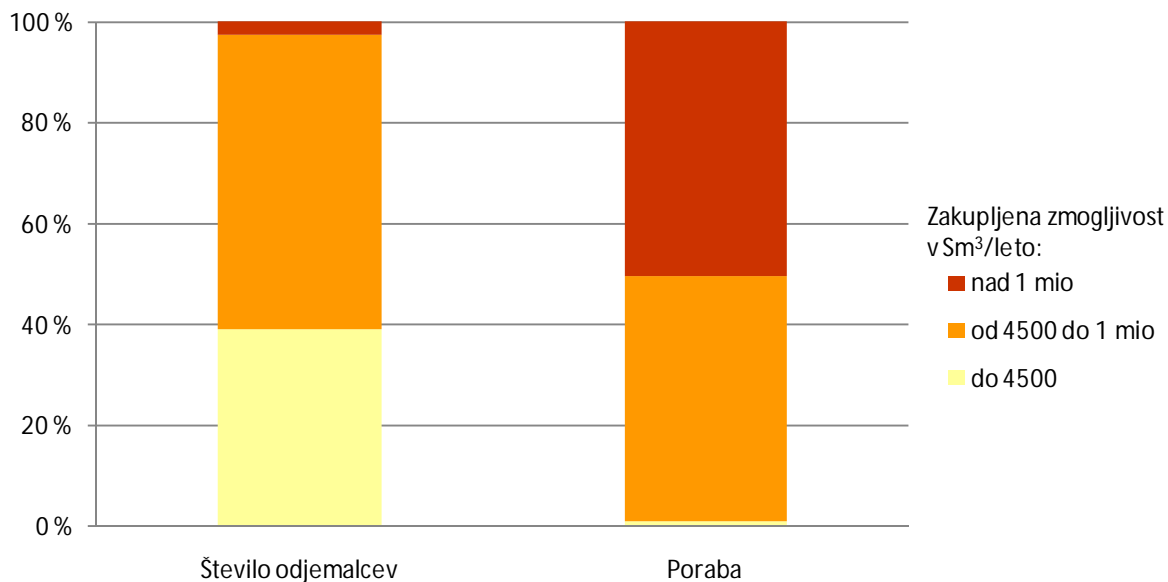

Slika 57: Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih
Viri: podatki podjetij in agencija

Zemeljski plin so v letu 2008 dobavljala javna podjetja za distribucijo zemeljskega plina in podjetja zasebnega prava. Podjetje Adriaplin, d. o. o., je lastniško povezano z dobaviteljem Geoplin, d. o. o., ki ima v tej družbi 11-odstoten lastniški delež.

V letu 2008 je 69 od skupaj 124.262 odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja zemeljskega plina, zamenjalo svojega dobavitelja zemeljskega plina. Predvidena letna poraba zemeljskega plina odjemalcev, ki so zamenjali svojega dobavitelja, je znašala 5,6 milijona Sm³, kar je 1,8 odstotka celotne porabe

zemeljskega plina vseh odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja. Razmerje med številom odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja, ki so zamenjali dobavitelja, in njihovo porabo glede na zakupljeno zmogljivost prikazuje slika 58.

Slika 58: Razmerje med številom odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja, in njihovo porabo glede na zakupljeno zmogljivost
Viri: podatki podjetij in agencija

5.3.2.3 Tržni deleži na maloprodajnih trgih

Na maloprodajnem trgu sta v letu 2008 dva dobavitelja oskrbovala 162 končnih odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje, 17 dobaviteljev pa je oskrbovalo 124.262 končnih odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja zemeljskega plina.

Tržni deleži posameznih dobaviteljev na maloprodajnem trgu se razlikujejo glede na količine letnega odjema odjemalcev. Pri prikazu tržnih deležev posameznih dobaviteljev so odjemalci razvrščeni v naslednje skupine glede na količino letnega odjema:

- odjemalci, ki na leto porabijo več kot milijon Sm^3 zemeljskega plina,
- odjemalci, ki na leto porabijo od 4500 do milijon Sm^3 zemeljskega plina,
- odjemalci, ki na leto porabijo manj kot 4500 Sm^3 zemeljskega plina.

V letu 2008 je bilo 124.424 končnih odjemalcev zemeljskega plina. Več kot milijon Sm^3 zemeljskega plina je v letu 2008 porabilo 118 odjemalcev. Njihova skupna letna poraba je znašala 748 milijonov Sm^3 , kar je 73 odstotkov celotne porabe zemeljskega plina. Pri tovrstnih odjemalcih je dosegel dobavitelj Geoplin, d. o. o., 92-odstotni tržni delež.

Podjetje	Delež	HHI
Geoplin, d. o. o.	92,1 %	8.482
Plinarna Maribor, d. o. o.	3,1 %	10
Adriaplin, d. o. o.	1,5 %	2
Energetika Celje, d. o. o.	1,4 %	2
Domplan, d. o. o.	0,9 %	1
Drugi	1,0 %	1
Skupaj	100,0 %	8.498

Tabela 30: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo več kot milijon Sm^3

Viri: podatki podjetij in agencija

Indeks HHI kaže, da je imel dobavitelj Geoplin, d. o. o., v tej skupini odjemalcev prevladujoč položaj.

V skupino odjemalcev z letno porabo od 4500 do milijon Sm^3 zemeljskega plina se je v letu 2008 razvrstilo 4143 odjemalcev, ki so skupaj porabili 166 milijonov Sm^3 zemeljskega plina ali 16 odstotkov celotne porabe zemeljskega plina. Največji tržni delež v tej skupini odjemalcev ima Energetika Ljubljana, d. o. o.

Podjetje	Delež	HHI
Energetika Ljubljana, d. o. o.	19,9 %	395
Adriaplin, d. o. o.	18,4 %	339
Geoplin, d. o. o.	16,1 %	259
Plinarna Maribor, d. o. o.	11,5 %	131
Mestni plinovodi, d. o. o.	6,0 %	36
Drugi	28,1 %	791
Skupaj	100,0 %	1.952

Tabela 31: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo od 4500 do milijon Sm^3

Viri: podatki podjetij in agencija

Indeks HHI kaže, da v tej skupini odjemalcev noben dobavitelj nima prevladujočega položaja.

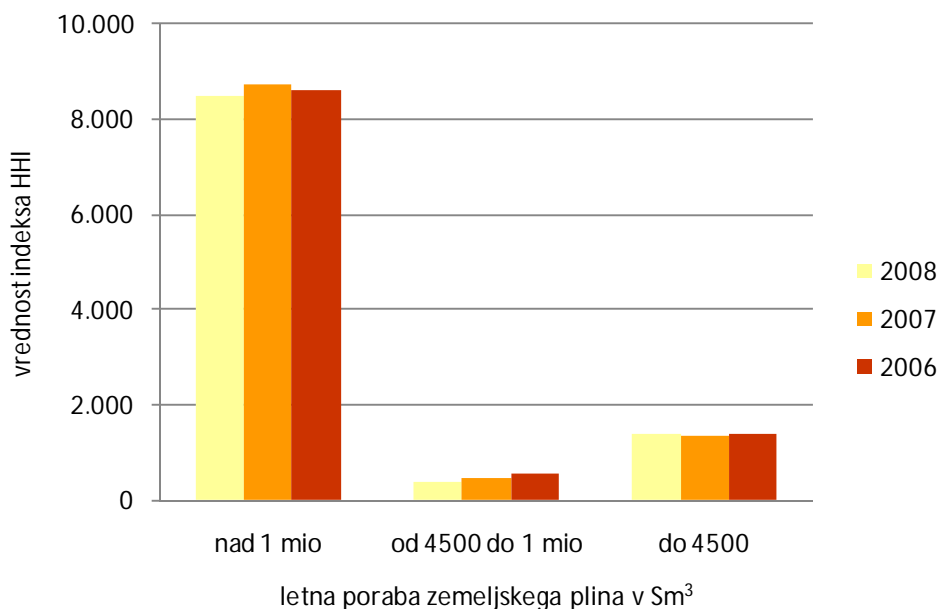
V skupino odjemalcev z letno porabo manj kot 4500 Sm^3 zemeljskega plina spadajo predvsem gospodinjstvi odjemalci, manjši industrijski odjemalci in komercialni odjem. Število teh odjemalcev je v letu 2008 presegalo 120.000, njihova skupna poraba zemeljskega plina pa je znašala 104 milijonov Sm^3 zemeljskega plina ali 10 odstotkov celotne porabe zemeljskega plina.

Podjetje	Delež	HHI
Energetika Ljubljana, d. o. o.	37,5 %	1.403
Adriaplin, d. o. o.	13,8 %	189
Plinarna Maribor, d. o. o.	12,3 %	152
Energetika Celje, d. o. o.	6,9 %	47
Mestni plinovodi, d. o. o.	6,1 %	37
Drugi	23,5 %	551
Skupaj	100,0 %	2.379

Tabela 32: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo manj kot 4500 Sm^3

Viri: podatki podjetij in agencija

V tej skupini odjemalcev ima na podlagi vrednosti indeksa HHI kot dobavitelj delno prevladujoč položaj Energetika Ljubljana, d. o. o.

Slika 59: Gibanje indeksa HHI glede na letno porabo zemeljskega plina za obdobje 2006–2008
Vir: agencija

5.3.2.4 Cene zemeljskega plina v Sloveniji

Končna cena zemeljskega plina je sestavljena iz reguliranega dela cene za uporabo omrežja, tržnega dela cene zemeljskega plina in davščin.

Odjemalci lahko z izbiro dobavitelja vplivajo le na del končne cene zemeljskega plina, to je na ceno samega zemeljskega plina, ki jo dobavitelji določajo na tržni način. Preostali deli končne cene zemeljskega plina so regulirani in jih določata agencija (omrežnina) in vlada (dodatki k omrežnini).

Končne cene za gospodinjstve so do julija 2007 oblikovale občine za posamezno območje in so bile različne. Po popolnem odprtju trga z zemeljskim plinom sredi leta 2007 cene zemeljskega plina samostojno oblikujejo dobavitelji, ceno za uporabo omrežij pa določijo sistemski operaterji s soglasjem agencije.

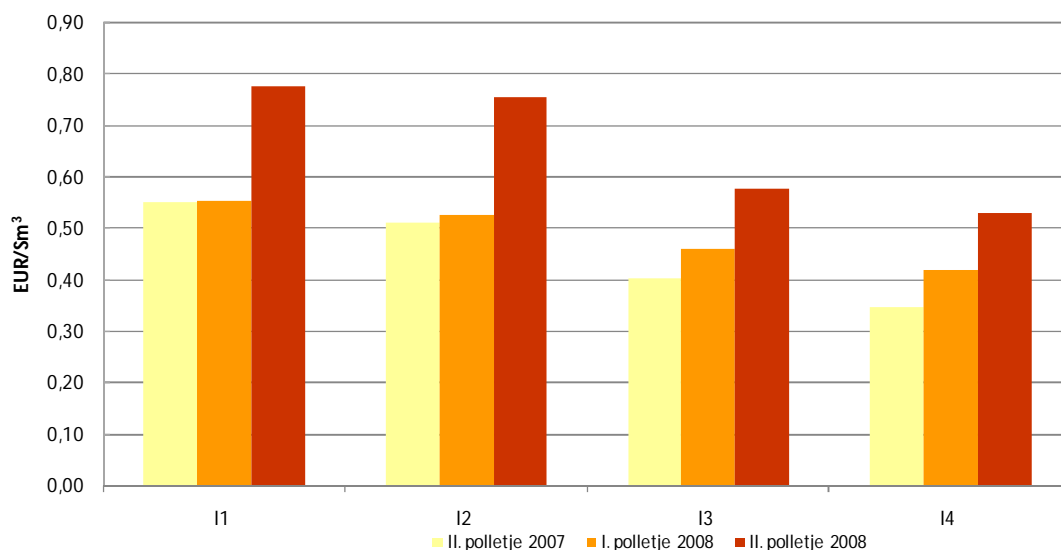
Za leto 2008 je bilo značilno močno naraščanje cen zemeljskega plina, ki je z zamikom sledilo naraščanju cen naftnih derivatov. Cene zemeljskega plina so bile najvišje konec leta 2008, kar je bilo posledica visokih cen naftnih derivatov v prvi polovici leta 2008. Konec leta 2008 so bile cene zemeljskega plina več kot 40 odstotkov višje kot konec leta 2007.

V letu 2007 je bilo sprejeto dopolnilo k Direktivi 90/377/EC, ki ureja novo metodologijo za zbiranje podatkov o cenah električne energije in zemeljskega plina. Cene so preračunane in prikazane skladno z novo metodologijo, ki jo uporabljata Eurostat in Statistični urad Republike Slovenije. Skladno s to metodologijo so se oblikovale tudi nove standardne porabniške skupine za značilne odjemalce.

Industrijski odjemalci zemeljskega plina so razvrščeni v standardne porabniške skupine, ki so definirane glede na interval letne porabe. Prikazane so v tabeli 35.

Skupina	Poraba v Sm ³	
	od	do
I ₁	-	26.435
I ₂	26.435	264.349
I ₃	264.349	2.643.489
I ₄	2.643.489	26.434.886
I ₅	26.434.886	105.739.542

Tabela 33: Standardne porabniške skupine za industrijske odjemalce
Vir: SURS

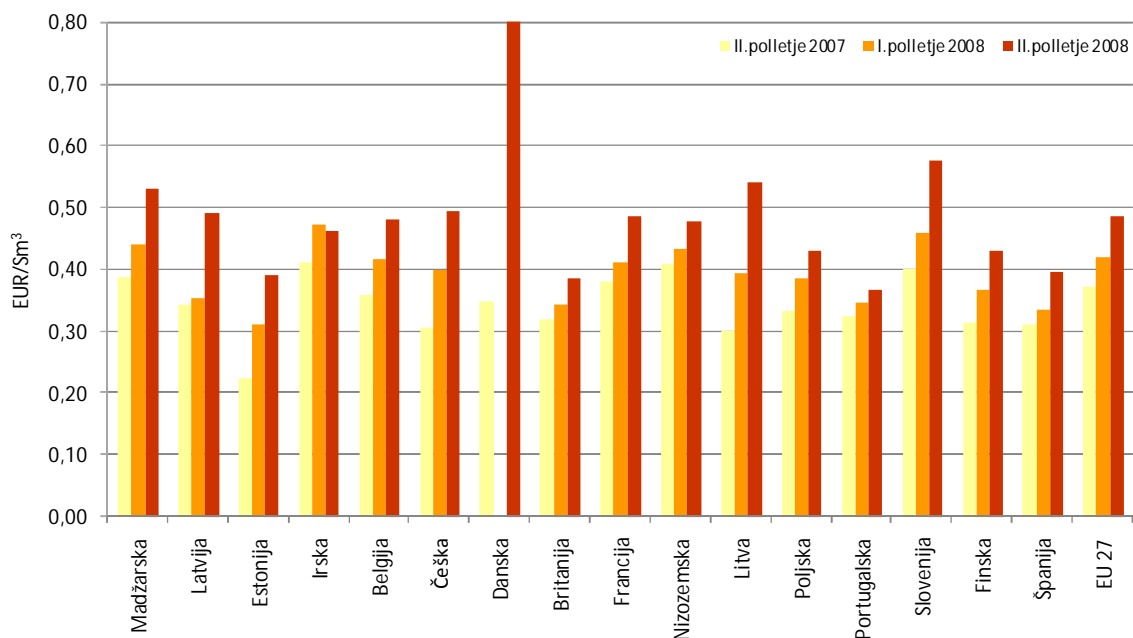
Slika 60: Končne cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce z vsemi davki in dajatvami
Vir: SURS

Slika 60 prikazuje gibanje cen zemeljskega plina po skupinah, v katere so razvrščeni značilni industrijski odjemalci zemeljskega plina v obdobju od drugega polletja leta 2007 do konca leta 2008. Viden je velik dvig cen v vseh porabniških skupinah. V letu 2008 so se najbolj zvišale cene za večje industrijske odjemalce, in sicer za več kot 50 odstotkov, medtem ko so se za manjše industrijske odjemalce cene dvignile za najmanj 40 odstotkov.

Gibanje in primerjava končnih cen zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce I₃ v Sloveniji in državah EU pa kažeta na enak trend spreminjanja cen zemeljskega plina v vseh državah EU in tudi v Sloveniji. V celotnem prikazanem obdobju je končna cena zemeljskega plina za izbrane industrijske odjemalce I₃ z letno porabo od 264.349 do 2.643.489 v Sloveniji višja od povprečja držav EU. Slovenski industrijski odjemalci I₃ so imeli za približno 18 odstotkov višjo končno ceno zemeljskega plina, kot je bilo povprečje EU (povprečje prikazanih držav).

Slika 61 prikazuje, da so imeli v izbranih državah višjo končno ceno le na Danskem. Primerjava cen zemeljskega plina brez davkov in dajatev bi pokazala, da je tudi v tem primeru cena zemeljskega plina za značilne odjemalce I₃ v Sloveniji med najvišjimi v državah EU.

Slika 61: Končne cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I₃ za Slovenijo in posamezne države EU

Vir: Eurostat

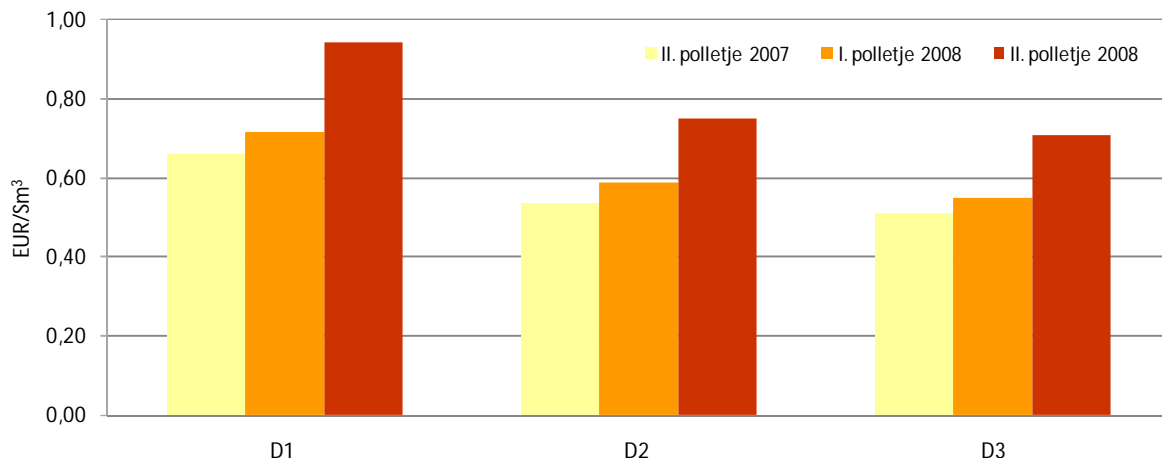
Skladno z novo metodologijo, ki jo uporabljata Eurostat in Statistični urad Republike Slovenije, so se oblikovale tudi nove standardne porabniške skupine za značilne gospodinjstve odjemalce, ki uporabljajo zemeljski plin. V letu 2007 je bilo sprejeto dopolnilo k Direktivi 90/377/EC, na podlagi katerega je narejena metodologija za zbiranje podatkov o cenah električne energije in zemeljskega plina. Cene so preračunane in prikazane skladno z novo metodologijo.

Skupina	Poraba v Sm ³	
	od	do
D ₁	-	529
D ₂	529	5.287
D ₃	5.287	-

Tabela 34: Standardne porabniške skupine za gospodinjstve odjemalce

Vir: SURS

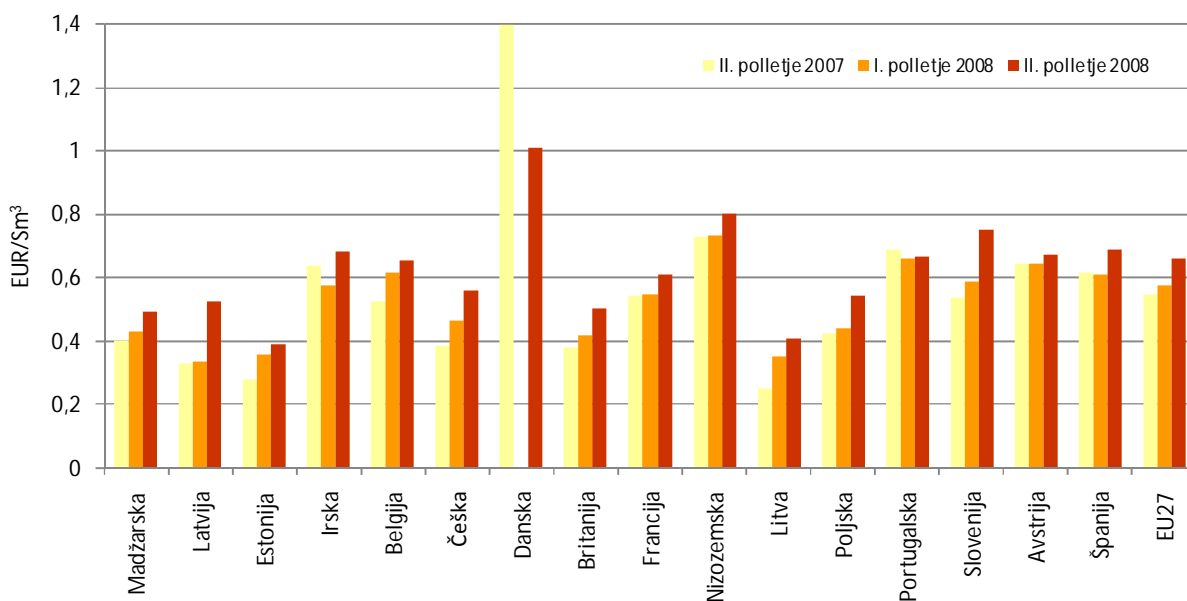
Pri industrijskih in tudi pri gospodinjstvih odjemalcih je končna cena v letu 2008 naraščala predvsem zaradi naraščanja cen zemeljskega plina, ki so odvisne od gibanja cen naftnih derivatov na svetovnih trgih in tečaja dolarja.

Slika 62: Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce z vsemi davki in dajatvami
Vir: SURS

Končne cene zemeljskega plina za gospodinske odjemalce so se v letu 2008 glede na leto prej v povprečju zvišale za 40 odstotkov. Cene so se zvišale v vseh porabniških skupinah.

Primerjava končnih cen zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce D₂ z letnim odjemom od 529 do 5287 Sm³ v Sloveniji in državah EU kaže močno spreminjanje cen v prvi in drugi polovici leta 2008. Opazen je splošen trend naraščanja končnih cen zemeljskega plina v letu 2008 glede na leto 2007.

Slika 63: Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce D₂ z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU
Vir: Eurostat

Končne cene zemeljskega plina za gospodinske odjemalce se po posameznih državah EU zelo razlikujejo tudi zaradi različnih davčnih obremenitev cene zemeljskega plina. V Sloveniji je cena zemeljskega plina obremenjena s takso za obremenjevanje zraka z emisijami ogljikovega dioksida v višini 0,0238 EUR/m³,

trošarino za mineralna olja in plin v višini 0,0060 EUR/m³ in davkom na dodano vrednost v višini 20 odstotkov na skupno ceno zemeljskega plina.

5.3.3 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

V letu 2008 se je vzpostavilo konkurenčno delovanje dobaviteljev na maloprodajnem trgu zemeljskega plina, saj so se začele prve zamenjave dobaviteljev. Za večje odjemalce zemeljskega plina so se oblikovale konkurenčne ponudbe dobaviteljev. Dobavitelji so zagotovili zadostne količine zemeljskega plina za oskrbo vseh odjemalcev. V letu 2008 ni bilo motenj v oskrbi in tudi dodatni ukrepi na trgu niso bili potrebni.

5.3.3.1 Ugotovitve in ukrepi Urada RS za varstvo konkurence

Urad RS za varstvo konkurence v letu 2008 ni uvedel postopkov v zvezi s presojo omejevalnega ravnanja, zlorabe prevladujočega položaja ali koncentracije podjetja na trgu z zemeljskim plinom. Prav tako niso bili izvedeni dodatni ukrepi in se ni odločalo o prekrških iz pristojnosti urada, ki bi se nanašali na trg z zemeljskim plinom.

5.3.3.2 Ugotovitve in ukrepi ministrstva, pristojnega za energijo

Ministrstvo za gospodarstvo pri delovanju trga z zemeljskim plinom ni ugotovilo nepravilnosti ali nekorektnega ravnanja na trgu. Ugotovljene pa so bile manjše nepravilnosti pri razlaganju pravil glede računске alokacije odjema za tiste odjemalce, ki nimajo dnevnih meritev porabe zemeljskega plina, zato so že začeli pripravljati ustrezno razlago določb pravil o delovanju trga oziroma že potekajo projekti glede oblikovanja odjemnih profilov.

Z Uredbo o delovanju trga z zemeljskim plinom in aktom SOPO zemeljskega plina o izvajanju Uredbe 1775/05, izdane v letu 2008, je delovanje trga z zemeljskim plinom in zmožljivostmi bolj pregledno in jasno, kar dokazuje tudi vstop novega dobavitelja na veleprodajni trg, ki je hkrati tudi sistemski operater distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

Ministrstvo za gospodarstvo v letu 2008 ni uporabilo mehanizmov za sprostitvev dolgoročnih pogodb o dobavi, da bi pospešili delovanje trga z zemeljskim plinom.

Zanesljivost oskrbe so dobavitelji zagotavljali predvsem z zakupom ustreznih količin plina, prekinljivimi pogodbami o dobavi ter z uporabo nadomestnega goriva v sistemih za daljinsko ogrevanje.

V letu 2008 ministrstvo za gospodarstvo ni ugotovilo nepravilnosti pri delovanju nosilcev javnih pooblastil oziroma podjetij, ki opravljajo GJS-dejavnosti sistemskega operaterja prenosnega ali distribucijskega omrežja zemeljskega plina, zato tudi ukrepi niso bili uvedeni.

5.3.4 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

V letu 2008 je agencija prejela devet zahtev za odločanje na področju zemeljskega plina na podlagi 88. člena EZ, ki so se nanašale na upravni postopek na prvi stopnji. Pritožbe, o katerih bi odločala kot organ druge stopnje, v letu 2008 agencija ni prejela.

Spori na prvi stopnji med uporabniki omrežja in sistemskim operaterjem distribucijskega omrežja so izvirali iz dostopa do omrežja, obračunane cene in kršitev splošnih pogojev za dobavo in odjem. V osmih zadevah so bili zahtevki s pravnomočnim sklepom zavrženi, v enem primeru pa je bil izdan sklep o ustavitvi postopka.

V eni zadevi, ki jo je agencija prejela v reševanje v letu 2008, je bila izdana odločba agencije v letu 2009, zoper katero se je stranka pritožila na ministrstvo za gospodarstvo.

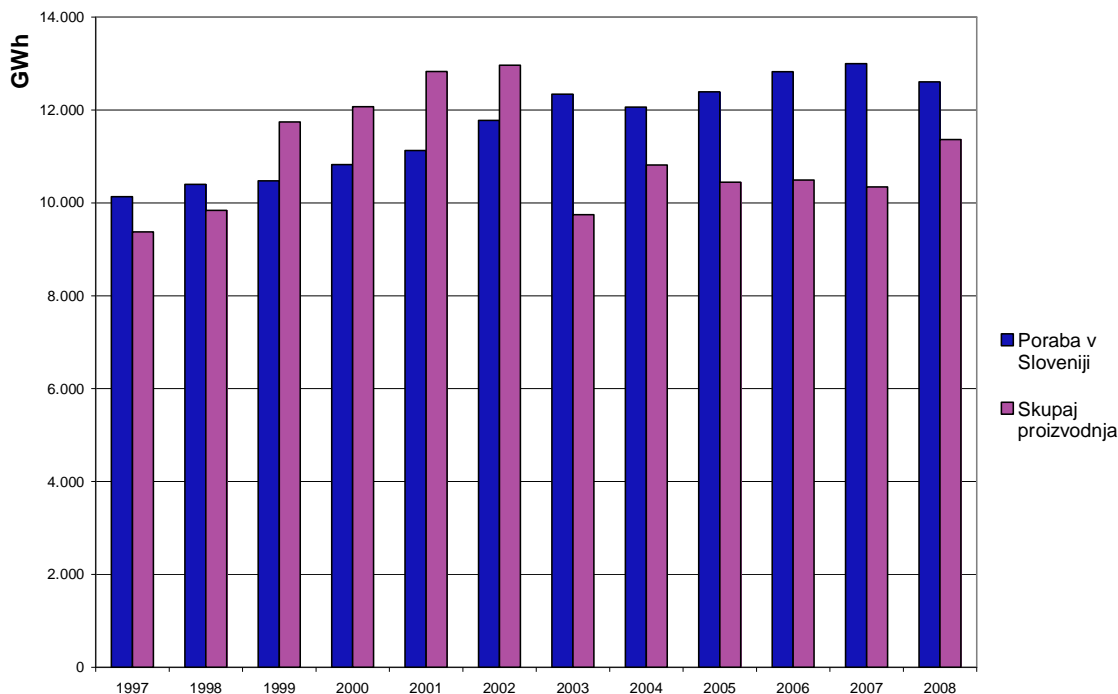
6 ZANESLJIVOST DOBAVE

6.1 Zanesljivost dobave električne energije

Zanesljivost dobave električne energije je odvisna od dveh parametrov, in sicer od zadostnosti proizvodnih virov in sigurnosti omrežja. Zadostnost proizvodnih virov pomeni zmožnost vseh razpoložljivih proizvodnih virov, da zadovoljijo potrebe po oskrbi z električno energijo. Zmožnost omrežja, da omogoči dobavo električne energije od proizvajalcev do odjemalcev, imenujemo sigurnost omrežja. Ker lahko pri obratovanju proizvodnih objektov in omrežnih elementov nastanejo okvare in povzročijo prekinitev delovanja, je treba zagotoviti oskrbo tudi v takšnih primerih. Zato je treba pri proizvodnih virih zagotoviti zadostno rezervo, ki je lahko tudi zunaj domačega elektroenergetskega sistema, v omrežjih pa moramo zagotoviti izpolnjevanje določenih meril sigurnosti, med katerimi je najpogosteje uporabljen kriterij $n-1$. Ta določa, da pri izpadu kateregakoli prenosnega elementa (daljnovod, transformator) dobava ne sme biti prekinjena pri nobenem uporabniku sistema. Kriterij $n-1$ se v Sloveniji uporablja v prenosnem omrežju in na višjih ravneh distribucijskih omrežij, na nižjih ravneh distribucijskih omrežij pa se zaradi ekonomskih razlogov ne uporablja.

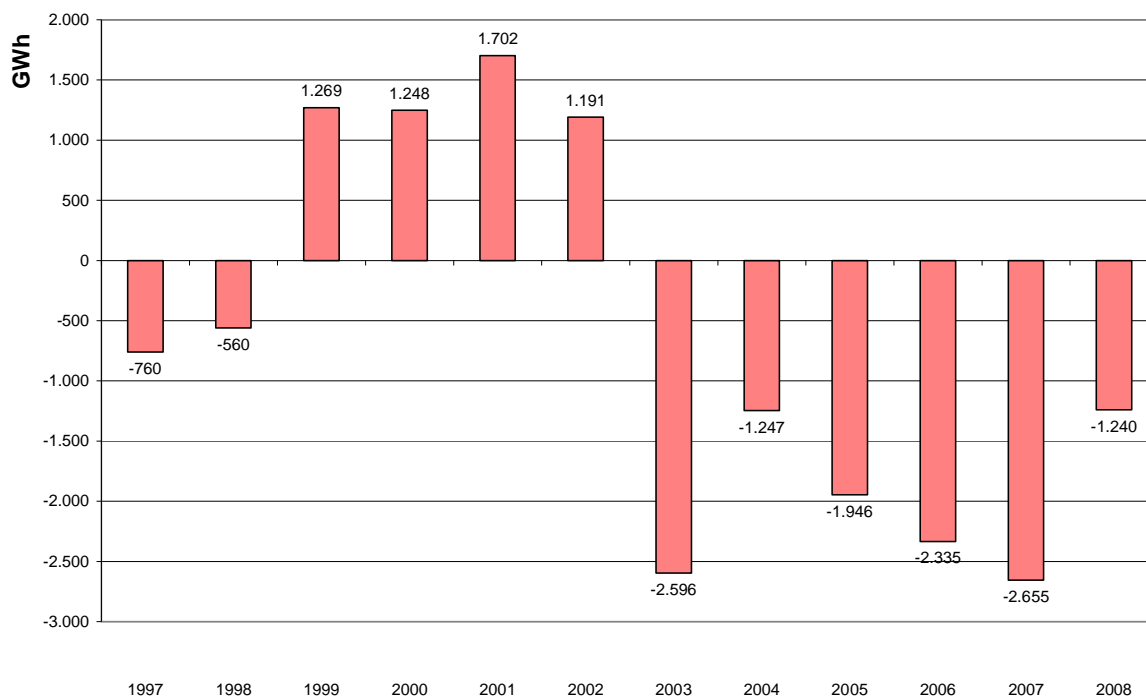
6.1.1 Zadostnost proizvodnje

Zadovoljevanje potreb po električni energiji v obdobju 1997–2008 je prikazano na slikah 64 in 65. Slovenija je imela v obdobju 1998–2002 velike presežke električne energije, od leta 2003 pa ima primanjkljaje, ki so vsako leto večji. Najpomembnejši razlog za presežke so bila neurejena razmerja s Hrvaško glede statusa jedrske elektrarne, zato je Slovenija do aprila 2003 razpolagala z njeno celotno zmogljivostjo in proizvedeno energijo. Od takrat morajo slovenski dobavitelji manjkajočo energijo kupovati na tujih trgih. V letu 2008 se je primanjkljaj domače proizvodnje v primerjavi s porabo bistveno zmanjšal, in sicer z 2655 GWh na 1240 GWh. Tako se je proizvodnja slovenskih elektrarn na prenosnem omrežju v letu 2008 povečala za več kot 1000 GWh glede na leto 2007, prav tako pa se je odjem na prenosnem omrežju zmanjšal za skoraj 400 GWh. Na povečanje proizvodnje v letu 2008 sta vplivala predvsem ugodna hidrologija, zaradi katere so slovenske hidroelektrarne proizvedle skoraj 700 GWh več električne energije kot leto prej, in dejstvo, da v jedrski elektrarni Krško v letu 2008 ni bilo remonta. Na zmanjšanje odjema sta vplivala predvsem prenehanje obratovanja elektrolize B v tovarni aluminija Talum in gospodarska recesija.

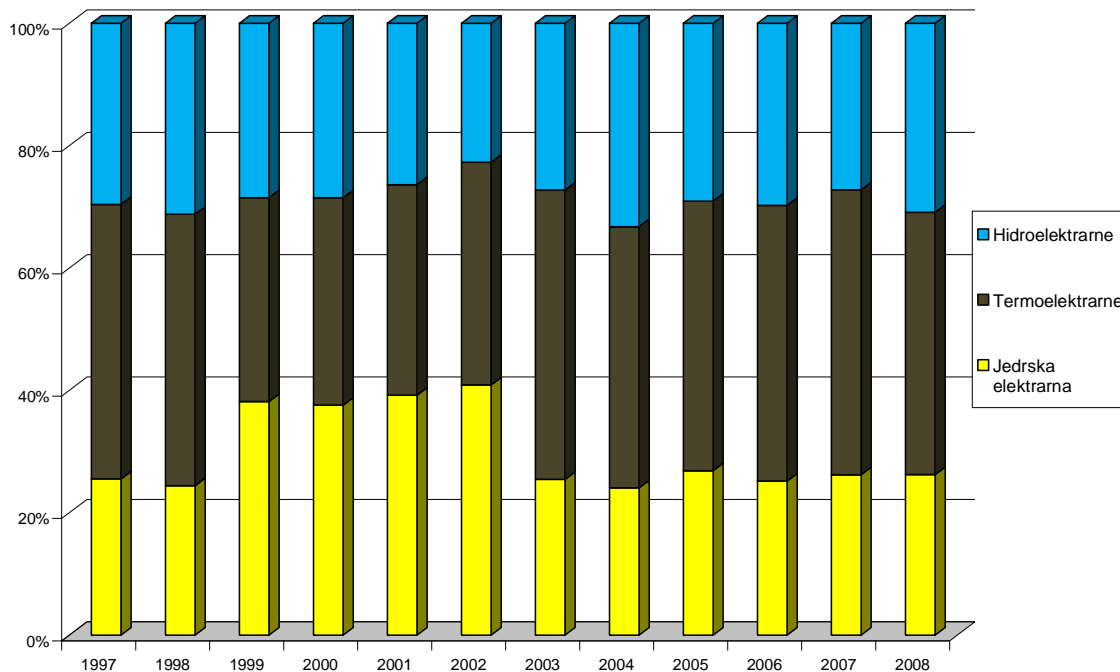
Slika 64: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1997. do 2008. (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: Eles

Slika 65: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1997. do 2008. (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: Eles

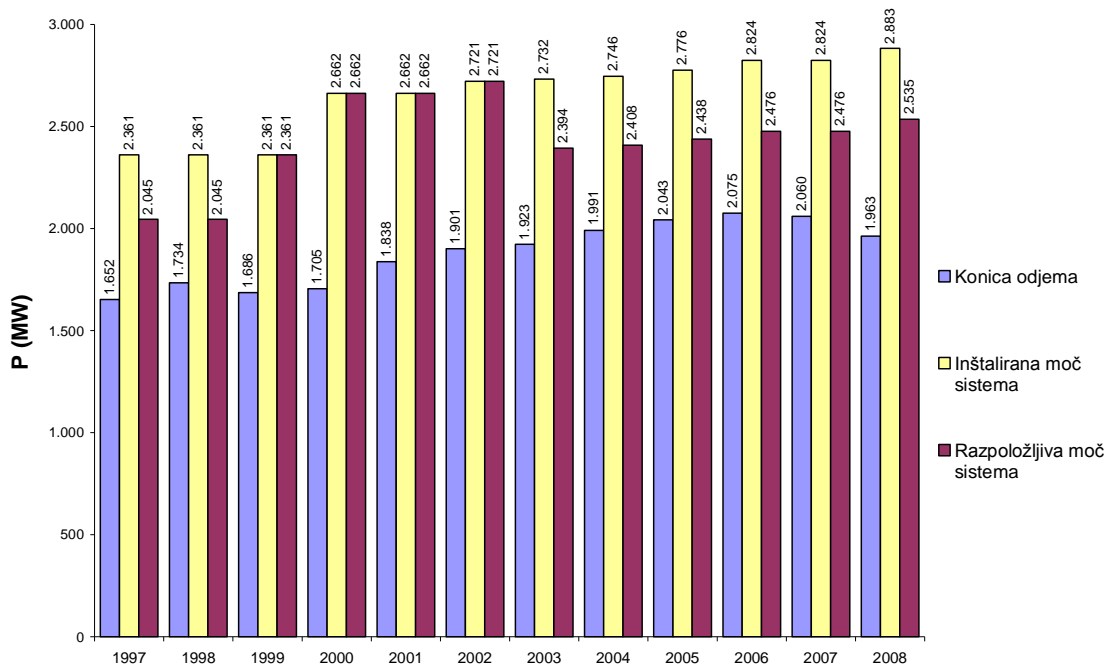
Slika 66: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1997. do 2008. (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: Eles

Podobne razmere kot pri zadovoljevanju potreb po električni energiji so bile v letu 2008 tudi pri zagotavljanju potrebne moči oziroma rezerve proizvodnih zmogljivosti, izražene v obliki razmerja med razpoložljivo močjo elektrarn in konično močjo odjema. Inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v letih 1997–2008 so prikazane na sliki 67. Razlika med inštalirano močjo proizvodnih objektov in njihovo razpoložljivo močjo za slovenski trg pomeni polovični delež moči jedrske elektrarne Krško, ki skladno s 6. členom Pogodbe med vlado Republike Slovenije in vlado Republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v Nuklearno elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo, pripada hrvaški strani.

Tako je v letu 2008 moč vseh slovenskih elektrarn na prenosnem omrežju znašala 2883 MW. V tej vrednosti je zajeta celotna moč NEK, ker pa je le polovica njene proizvodnje na voljo slovenskemu trgu z električno energijo, je tudi dejanska razpoložljiva moč slovenskih elektrarn manjša in znaša 2535 MW. Konica odjema električne energije v letu 2008 je znašala 1963 MW, kar je 97 MW manj kot v letu 2007. Tako je razmerje med razpoložljivo močjo vseh proizvodnih objektov in konično močjo odjema znašalo 1,47, razmerje med razpoložljivo močjo proizvodnih objektov, priključenih na prenosno omrežje, in konično močjo odjema pa 1,29.

Slika 67: Inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v letih 1997–2008

Vir: Eles

V letu 2008 je bilo na prenosno omrežje priključenih za 84 MW novih proizvodnih zmogljivosti, ustavljenih pa jih je bilo za 25 MW. Vse spremembe so se zgodile v TE Šoštanj, kjer sta začela obratovati dva nova 42-MW plinska bloka, obratovati pa je prenehal 25-MW parni blok.

6.1.2 Načrtovane naložbe v proizvodne objekte

Sistemeski operater elektroenergetskega prenosnega omrežja je leta 2008 izdelal načrt razvoja prenosnega omrežja v Sloveniji od leta 2009 do 2018. V njem je pripravil tudi napoved gibanja porabe električne energije na prenosnem omrežju in scenarije pokrivanja te porabe s proizvodnimi objekti. V tem načrtu so podane tudi pričakovane spremembe pri proizvodnih enotah, priključenih na prenosno omrežje.

	Inštalirana moč (MW)	Predvideno leto spremembe
Hidroelektrarne		
Medvode (prenova)	20	2009
ČHE Avče	180	2009
Blanca	43	2010
Krško	40	2013
ČHE Kozjak	440	2014
Suhadol	41	2014
Učja	26	2015
Moste 2, 3	52	2016
Trbovlje	33	2016
Brežice	42	2016
Mokrice	31	2017
Renke	34	2018
Vetrne elektrarne		
Volovja reber	50	2011
Dolenja vas	100	2012
Senožeška Brda	100	2014
Selivec – Vremščica	150	2015
Termoelektrarne		
TEŠ PE 1	42	2009
TEŠ PE 2	42	2010
TET PB I + II	-58	2010
TE-TOL blok II	-29	2011
TEŠ bloki I + II + III	-119	2013
TEŠ blok IV	-248	2013
TET PPE blok III	291	2013
SPTTE Vevče (TEB)	25	2013
TE-TOL blok IV PPE	144	2013
PPE Koper	234	2013
TEŠ blok VI	540	2015
TEB PE 4×50	200	2015
TET blok II	-110	2016
TE-TOL blok V PPE2	72	2017

Tabela 35: Spremembe proizvodnih enot v obdobju 2009–2018

Vir: Eles

Tabela 35 prikazuje spremembe pri slovenskih proizvajalcih električne energije, predvidene v načrtu razvoja prenosnega omrežja. Pozitivna vrednost moči v drugem stolpcu pomeni, da gre za nov proizvodni objekt ali za obnovo obstoječega, pri kateri je predvideno povečanje moči, negativna vrednost pa pomeni zaustavitev enote.

6.1.3 Sigurnost obratovanja omrežja

Leta 2008 je SOPO uspešno usklajeval proizvodnjo in porabo električne energije. Skupna količina nedobavljene električne energije je znašala 9,48 MWh, kar je le dobrih 14 odstotkov količine nedobavljene električne energije v letu 2007. Tudi v letu 2008 je bila večina nedobavljene električne energije posledica neviht. To pomeni, da je bilo prenosno elektroenergetsko omrežje, čeprav so v letu 2008 nevihte v Sloveniji povzročile veliko škode, zaradi njih precej manj prizadeto. Nevihte so bile vzrok za kar 84 odstotkov vse nedobavljene električne energije iz prenosnega omrežja. Ker je dodatnih šest odstotkov nedobavljene električne

energije v letu 2008 povzročilo še sneženje, vidimo, da je bilo kar 90 odstotkov vse nedobavljene električne energije posledica vremenskih dejavnikov. Preostalih 10 odstotkov nedobavljene energije je bilo posledica zemeljskega stika v RTP Laško in napake med izvajanjem načrtovanih del na omrežju. Čeprav slovenski proizvodni viri ne zadostujejo za zadovoljevanje domačih potreb, oskrba nikoli ni bila prekinjena zaradi pomanjkanja električne energije.

6.2 Zanesljivost dobave zemeljskega plina

EZ zavezuje sistemske operaterje omrežij zemeljskega plina in dobavitelje zemeljskega plina k zagotavljanju pogojev za zanesljivo dobavo zemeljskega plina uporabnikom zemeljskega plina. Dobaviteljem zemeljskega plina posebnim odjemalcem in distributerjem zemeljskega plina, ki plin distribuirajo posebnim odjemalcem, EZ nalaga kot posebno nalogo zagotavljanje uporabe zemeljskega plina tudi v nekaterih z zakonom predpisanih posebnih okoliščinah.

Dobava zemeljskega plina v letu 2008 za odjemalce na prenosnem in distribucijskem omrežju zemeljskega plina ni bila ogrožena.

Sistemske operaterje omrežij zemeljskega plina morajo skladno z EZ svoje dejavnosti izvajati na način, ki zagotavlja varno in zanesljivo obratovanje omrežij. Takšen način obratovanja pa omogoča tudi zanesljivo dobavo zemeljskega plina s strani dobaviteljev zemeljskega plina. Za obdobja, ko pri izvajanju dejavnosti prenosa ali distribucije nastanejo izjemne razmere, sistemske operaterje začnejo izvajati načrte nujnih ukrepov.

Dobavitelji končnim odjemalcem in s tem tudi posebnim odjemalcem so dobavljali zemeljski plin prek dobaviteljev zemeljskega plina na debelo. Slovenija nima niti lastnih virov zemeljskega plina niti lastnih skladišč, s čimer bi lahko povečala zanesljivost dobave zemeljskega plina. Vsi dobavitelji zemeljskega plina, ki le-tega uvažajo v Slovenijo, poskušajo zanesljivost dobave povečevati s pomočjo dolgoročnih pogodb in zakupom skladiščnih zmogljivosti v Avstriji, Italiji in na Hrvaškem.

Dobavitelji povečujejo zanesljivost dobave končnim odjemalcem s pomočjo prekinljivih pogodb. Prekinljive pogodbe sklepajo predvsem s kotlarnami ali večjimi industrijskimi odjemalci, ki imajo možnost uporabe drugih virov energije. Nekateri dobavitelji imajo tudi trošila, ki jim je mogoče prekiniti dobavo plina, v svoji lasti in jim ni treba sklepati posebnih prekinljivih pogodb. Dobavitelji usmerjajo razvoj zagotavljanja zanesljivosti oskrbe predvsem v razvoj povpraševanja po prekinljivi zmogljivosti na strani večjih odjemalcev.

Sistemske operaterje prenosnega omrežja bo v okviru svojih nalog zagotavljanja varnosti in zanesljivosti obratovanja skladno z ugotovitvami o fizični prezasedenosti poskušal z novimi investicijami razbremeniti preobremenjene dele omrežja. Gradnja bo potekala po prioritetah, predvidenih v razvojnih načrtih, ki jih je potrdila vlada. Nadaljujejo se tudi raziskave o tehnični izvedljivosti in ekonomski smiselnosti povečevanja zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom s pomočjo gradnje lastnih skladiščnih zmogljivosti zemeljskega plina.

Agencija je skladno s svojimi pristojnostmi pregledala poročila dobaviteljev o zagotavljanju zanesljivosti oskrbe, prejeta od ministrstva, pristojnega za energijo. Ugotovila je, da ukrepi dobaviteljev v letu 2008 niso negativno vplivali na delovanje trga z zemeljskim plinom.

7 ZAGOTAVLJANJE JAVNIH STORITEV IN POLOŽAJ ODJEMALCA

7.1 Zagotavljanje javnih storitev

V Sloveniji se dobrine in storitve, ki so v javnem interesu, zagotavljajo z GJS v eni od pravno priznanih organizacijskih oblik, kot jih določa Zakon o gospodarskih javnih službah. Na področju energetike je EZ določil kot obvezne republiške GJS naslednje dejavnosti:

- dejavnost systemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije in zemeljskega plina,
- dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije,
- dejavnost organiziranja trga z električno energijo.

Dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina, systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina oziroma terminala za utekočinjeni zemeljski plin ter organiziranje trga z zemeljskim plinom so določene kot izbirne lokalne GJS. To pomeni, da se ta javna služba opravlja le, če se lokalna skupnost odloči to storitev zagotavljati svojim občanom. Leta 2007 je 68 lokalnih skupnosti na svojem območju zagotavljalo izvajanje GJS distribucije zemeljskega plina. Izbirne lokalne GJS dejavnost systemskega operaterja skladišča zemeljskega plina oziroma terminala za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranje trga z zemeljskim plinom se leta 2007 niso izvajale.

Dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije izvaja družba SODO, d. o. o.

7.2 Varstvo potrošnikov

Gospodinjiski odjemalci električne energije in zemeljskega plina kot fizične osebe kupujejo in uporabljajo energijo za lastno, domačo rabo in njihove pravice so zato varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, imajo pa tudi pravice potrošnikov po Zakonu o varstvu potrošnikov.

Podjetja in druge organizacije, ki potrošnikom v Sloveniji zagotavljajo javne storitve in dobrine, so zavezani zagotoviti redno in kakovostno opravljanje storitev ter skrbeti za ustrezen razvoj in izboljševanje kakovosti storitev. Potrošniki pa imajo pri sklepanju in izvajanju pogodbenih razmerij predvsem naslednje pravice:

- če potrošnik pri pogodbah o zagotavljanju javnih storitev in dobrin zamudi z izpolnitvijo obveznosti, ga mora upnik s pisnim opominom pozvati k izpolnitvi obveznosti in mu določiti naknadni rok za izpolnitev obveznosti, ki ne sme biti krajši od 15 dni;
- za pogodbene pogoje se štejejo vse sestavine pogodbe, ki jih določi podjetje, zlasti tiste, ki so določene v obliki formularne pogodbe ali splošnih pogojev poslovanja, ki so sestavni del teh pogodb;
- pogodbeni pogoji zavezujejo potrošnika le, če je bil pred sklenitvijo pogodbe seznanjen z njihovim celotnim besedilom;
- nejasna pogodbeno določila je treba razlagati v korist potrošnika;
- podjetje ne sme postavljati pogodbenih pogojev, ki so nepošteni do potrošnika;

- podjetje mora prodajati blago potrošniku oziroma opravljati storitve zanj na način, ki ni v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji, in za vse potrošnike pod enakimi pogoji;
- podjetje mora za blago oziroma storitve, ki jih ponuja, vidno označiti ceno;
- potrošniku se pri izpolnjevanju pogodb o dobavi energije cena obračuna po dejanski dobavi, izkazani na njegovem merilnem mestu.

Na podlagi Splošnih pogojev za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije mora dobavitelj gospodinjkega odjemalca kot potrošnika pred podpisom pogodbe o dobavi seznaniti s pogodbenimi pogoji, prav tako pa mora biti tudi pravočasno obveščen o kakršnikoli nameravani spremembi pogodbenih pogojev (predvsem o zvišanju cene) in pravici do odpovedi pogodbe o dobavi.

Skladno z EZ sistemski operaterji v splošnih pogojih za dobavo in odjem zemeljskega plina določijo tudi ukrepe za varstvo gospodinjstev odjemalcev oziroma potrošnikov. Ti se nanašajo na vsebino pogodbe med dobaviteljem in potrošnikom, zagotavljanje ustreznega vnaprejšnjega opozorila o spremembi pogodbe in podatkov o cenah, na pravico potrošnika do zamenjave dobavitelja brez plačila stroškov, različne možnosti plačila in odločanje o pritožbah potrošnikov.

7.2.1 Varstvo ranljivih odjemalcev

Varstvo ranljivih odjemalcev je ena najpomembnejših oblik varstva odjemalcev in je urejena v EZ. Ta določa, da sistemski operater ne sme ustaviti dobave električne energije in zemeljskega plina pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da nista ogrožena življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki prebivajo z njim. Stroški, ki zaradi tega nastanejo dobavitelju, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij. Za nujno oskrbo oziroma oskrbo ranljivih odjemalcev je zadolžen sistemski operater, ki izvaja tudi zasilno oskrbo oziroma oskrbo tistih odjemalcev, ki jim preneha veljati pogodba o dobavi zaradi plačilne nesposobnosti in nelikvidnosti dobavitelja. Navedena oskrba je časovno omejena in namenjena preprečevanju možnosti, da bi odjemalec zaradi navedenih razlogov na strani dobavitelja ostal brez energije. Sistemski operater mora odjemalce obvestiti o pogojih za zagotovitev obeh oblik oskrbe.

Gospodinjski odjemalec, ki nima sredstev za preživljanje in je zato ogroženo njegovo zdravje ali življenje ali zdravje in življenje oseb, ki prebivajo z njim, lahko glede na letni čas (od 1. oktobra do 30. aprila) uveljavi pravico, da se mu dobava električne energije ali zemeljskega plina ne ustavi, če sistemskemu operaterju predloži dokazilo o tem, da prejema denarno socialno pomoč. Vsi stroški, ki nastanejo dobavitelju električne energije ali zemeljskega plina zato, ker se dobava ne ustavi, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

7.2.2 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov

V Sloveniji je pravica potrošnikov do pravnega sredstva ustrezno urejena, saj predpisi določajo več načinov uveljavljanja njihovih pravic na trgu z energijo.

Na podlagi EZ ima uporabnik elektroenergetskega omrežja in omrežja zemeljskega plina pravico do pritožbe zoper odločitev sistema operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev; o pritožbi odloča agencija. Uporabnik omrežja ima tudi pravico, da o njegovi zahtevi, ki jo je sistemski operater zavrnil oziroma o njej ni odločil in izvira iz dostopa do omrežja, obračunane cene za uporabo omrežij,

zatrjevane kršitve splošnih dobavnih pogojev in sistemskih obratovalnih navodil ali statusa posebnega odjemalca, odloča agencija.

Skladno s splošnimi pravili civilnega prava je za reševanje sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja in ki niso v pristojnosti agencije, pristojno sodišče. Morebitne kršitve splošnih pravil varstva potrošnikov v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi tržni inšpektorat.

Skladno z določili iz Splošnih pogojev za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije je eden bistvenih elementov pogodbe o dobavi, sklenjene s potrošnikom, dogovor o načinu reševanja sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja.

Skladno z Uredbo o delovanju trga z zemeljskim plinom imajo potrošniki tudi možnost, da podajo pripombe oziroma nestrinjanje zaradi ravnanja oziroma delovanja dobavitelja zemeljskega plina. Ta je zavezan pripombo potrošnika proučiti in nanjo odgovoriti.

7.2.3 Pravica do odškodnine

Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije dajejo uporabniku omrežja pravico do uveljavljanja odškodnine za škodo, če mu je operater omrežja neutemeljeno prekinil ali ustavil odjem električne energije, če prekinitve odjema traja neupravičeno dolgo, če kakovost električne energije ne ustreza veljavnim standardom ali pogodbeno dogovorjeni vrednosti, ali zaradi motenj, ki jih povzroča drug uporabnik.

7.2.4 Objavljanje cen

Ena od pravic potrošnika, ki izhaja iz zakonodaje, ki sistemsko ureja položaj potrošnika, kot tudi iz predpisov, ki urejajo trg z energijo, je tudi njegova pravica do obveščeniosti o vseh cenah blaga ali storitev, ki jih ponujajo podjetja. V Sloveniji mora vsako podjetje za blago oziroma storitve, ki jih ponuja, vidno označiti ceno.

Dobavitelji električne energije so leta 2008 objavljali cene električne energije za gospodinske odjemalce na svojih spletnih straneh. Objave so bile za različne produkte oziroma tako imenovane pakete dobave električne energije za gospodinske odjemalce.

Sistemski operater elektroenergetskih distribucijskih omrežij je vse leto 2008 objavljajl pogoje in cene električne energije za zasilno oskrbo.

Zaradi popolnega odprtja trga z zemeljskim plinom v letu 2007 so se cene zemeljskega plina v letu 2008 spremenile. Tako ceno zemeljskega plina za gospodinske odjemalce samostojno oblikujejo dobavitelji, ceno za uporabo omrežij pa zaračunavajo sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina. Celovite in ažurne informacije o ponudbi dobijo odjemalci pri dobaviteljih zemeljskega plina.

7.3 Zagotavljanje preglednosti

V Sloveniji so na trgih z električno energijo in zemeljskim plinom zagotovljeni preglednost cen, preglednost podatkov in preglednost pogojev za dobavo in odjem.

Preglednost cen se zagotavlja z javnim objavljanjem cen, kar je že podrobneje opisano v poglavju 7.2.4.

Preglednost pogojev za dobavo in odjem električne energije in zemeljskega plina je zagotovljena s splošnimi akti sistemskih operaterjev, ki so objavljeni v Uradnem listu Republike Slovenije in tako dosegljivi vsem udeležencem trga. Na področju trga z električno energijo so to tako na prenosnem kot tudi na distribucijskem omrežju Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije, ki jih sprejme sistemski operater po pridobitvi mnenja agencije in soglasja vlade. Na področju trga z zemeljskim plinom so to na prenosnem omrežju Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja, ki jih sprejme SOPO po pridobitvi mnenja agencije in soglasja vlade, na distribucijskem omrežju zemeljskega plina pa so to Splošni pogoji za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja, ki jih sprejme sistemski operater distribucijskega omrežja s soglasjem lokalne skupnosti in agencije. Za reševanje sporov, ki izvirajo iz zatrjevanih kršitev splošnih dobavnih pogojev, je tako na področju električne energije kot zemeljskega plina na podlagi 88. člena EZ pristojna agencija.

Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije in zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja med drugim urejajo tudi nekatere obvezne vsebine pogodb o dostopu za vse odjemalce in pogodb o dobavi gospodinjskemu odjemalcu kot potrošniku. Dobavitelj je zavezan pred sklenitvijo pogodbe o dobavi gospodinjskega odjemalca seznaniti s pogodbenimi pogoji, prav tako pa ga mora tudi pisno obvestiti o vseh nadaljnjih spremembah pogojev. Preostala določila pogodb se urejajo svobodno in se presojuje skladno z določili obligacijskega prava. Za reševanje sporov, ki izvirajo iz teh določil, je pristojno sodišče. Agencija ne more vplivati na oblikovanje pogodbenih določil oziroma na oblikovanje vsebine pogodbe.

Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja tudi določajo, da morajo biti potrošniki pravočasno obveščeni o kakršnikoli nameravani spremembi pogodbenih pogojev ter hkrati tudi o pravici do odpovedi. Obveznost dobavitelja v zvezi z obveščanjem potrošnika se kaže tudi v neposrednem in pravočasnem obveščanju o vsakršnem povečanju cene električne energije, ki mora biti izvedeno najpozneje 30 dni pred tem. V primeru sklenitve pogodbe o dobavi za določen čas je dolžnost dobavitelja, da potrošnika 30 dni pred iztekom pogodbe pisno obvesti o posledicah izteka pogodbe.

Na podlagi Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom mora dobavitelj, ki dobavlja zemeljski plin potrošniku, informacije o veljavnih cenah oziroma stroških objaviti na pregleden način, dostopen potrošniku. Prav tako mora potrošnika pisno obvestiti o vsaki spremembi cene najpozneje s prvim naslednjim izdanim računom za dobavljeni zemeljski plin po spremembi cene. Obveznost dobavitelja v zvezi z obveščanjem potrošnika velja tudi glede pogodbenih pogojev, ki jih dobavitelj objavi na spletni strani in z njimi seznaniti potrošnika pred sklenitvijo pogodbe o dobavi. V primeru nameravanih sprememb pogodbenih pogojev pa mora dobavitelj o tem potrošnika pisno obvestiti.

8 DALJINSKA TOPLOTA

V Sloveniji je distribucija toplote opredeljena kot izbirna lokalna gospodarska javna služba, ki obsega tako dejavnost dobave toplote ali hladu iz distribucijskih omrežij kot tudi dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja. Z distribucijo toplote oziroma hladu (v nadaljevanju toplotne energije) se zagotavlja oskrba s toplotno energijo za potrebe sistemov daljinskega ogrevanja oziroma hlajenja v objektih posameznih končnih odjemalcev toplotne energije. Za proizvodnjo toplotne energije za namen daljinskega ogrevanja oziroma hlajenja, kjer je skupna inštalirana toplotna moč proizvodnih enot več kot 1 MW, oziroma za samo distribucijo toplotne energije, je treba pred začetkom opravljanja navedenih energetskih dejavnosti pridobiti od agencije ustrezno licenco.

V nadaljevanju podani podatki prikazujejo le stanje s področja daljinske energetike v Sloveniji v obsegu energetskih dejavnosti registriranih nosilcev licenc energetske dejavnosti distribucije toplote oziroma hladu oziroma imetnikov licenc za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje oziroma hlajenje, katerih skupna inštalirana toplotna moč proizvodnih enot je več kot 1 MW.

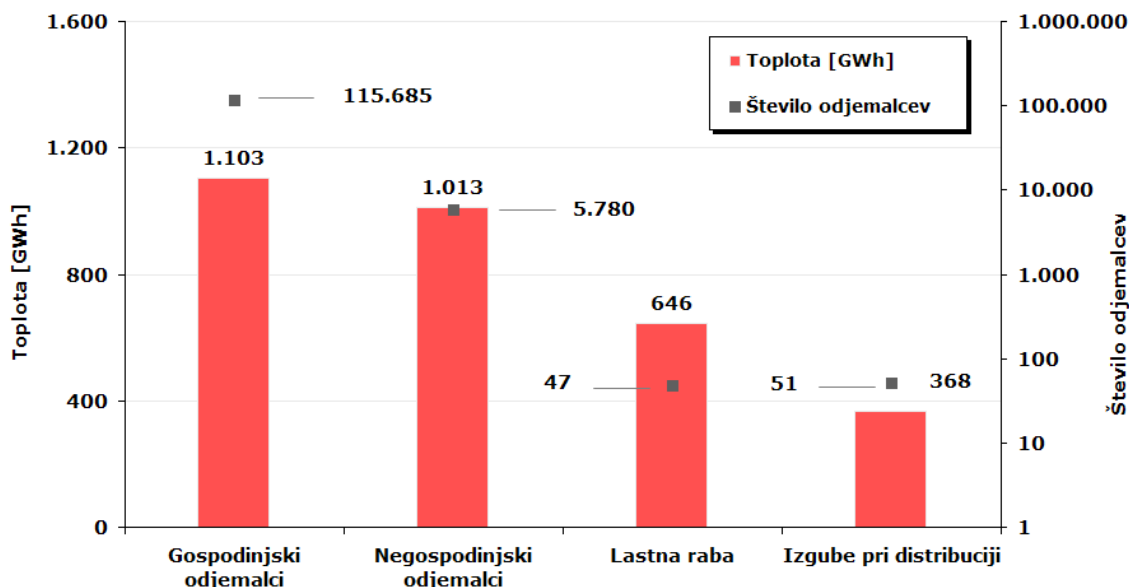
8.1 Oskrba z daljinsko toploto

Na območju Slovenije je v letu 2008 pri oskrbi z daljinsko toploto delovalo 56 od 74 imetnikov licenc v 35 občinah. Pri tem je 40 podjetij sočasno opravljalo dejavnost distribucije toplote za daljinsko ogrevanje in dejavnost proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW, devet podjetij je izvajalo le dejavnost distribucije toplote, preostalih sedem podjetij pa je opravljalo le dejavnost proizvodnje toplote.

Pri daljinskem hlajenju je v Sloveniji v sredini leta 2008 v Mestni občini Velenje začel obratovati prvi sistem daljinskega hlajenja s hladilno močjo inštaliranega hladilnega agregata 965 kW, ki za proizvodnjo hladu izkorišča toplotno energijo distribucijskega sistema daljinskega ogrevanja.

Za oskrbo z daljinsko toplotno energijo so leta 2008 imetniki licenc proizvodnih enot z inštalirano močjo nad 1 MW, namenjenih za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje in oskrbo industrijskih procesov, proizvedli 3082,8 GWh toplote in 816,5 GWh električne energije oziroma 609,72 GWh električne energije na pragu kogeneracijskih proizvodnih procesov. Največji delež proizvedene toplotne energije, 1103,3 GWh ali 33,8 odstotka, je bil namenjen za oskrbo 115.685 gospodinjstev, 1012 GWh ali 32,8 odstotka toplotne energije pa za oskrbo industrijskih in drugih negospodinjstev. Razliko med proizvedeno in distribuirano toplotno energijo v višini 0,646 GWh ali 20,9 odstotka je pomenil delež toplotne energije, ki so jo porabili proizvajalci oziroma distributerji toplote za potrebe lastnih industrijskih procesov. Toplotne izgube pri distribuciji so pomenile 14,8 odstotka vse toplotne energije, predane v distribucijska omrežja.

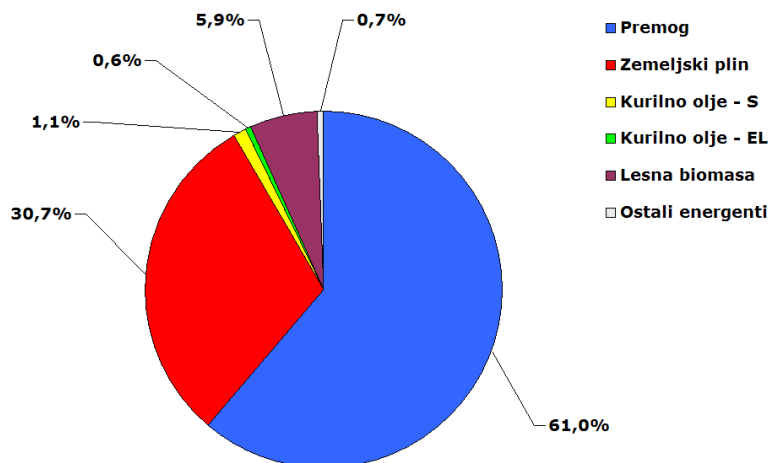
Negospodinjstvi oziroma industrijski odjemalci so 222,9 GWh ali 9,5 odstotka proizvedene toplote energije za distribucijo porabili v obliki industrijske pare. Porabo toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število prikazuje slika 68.

Slika 68: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število

Vir: agencija

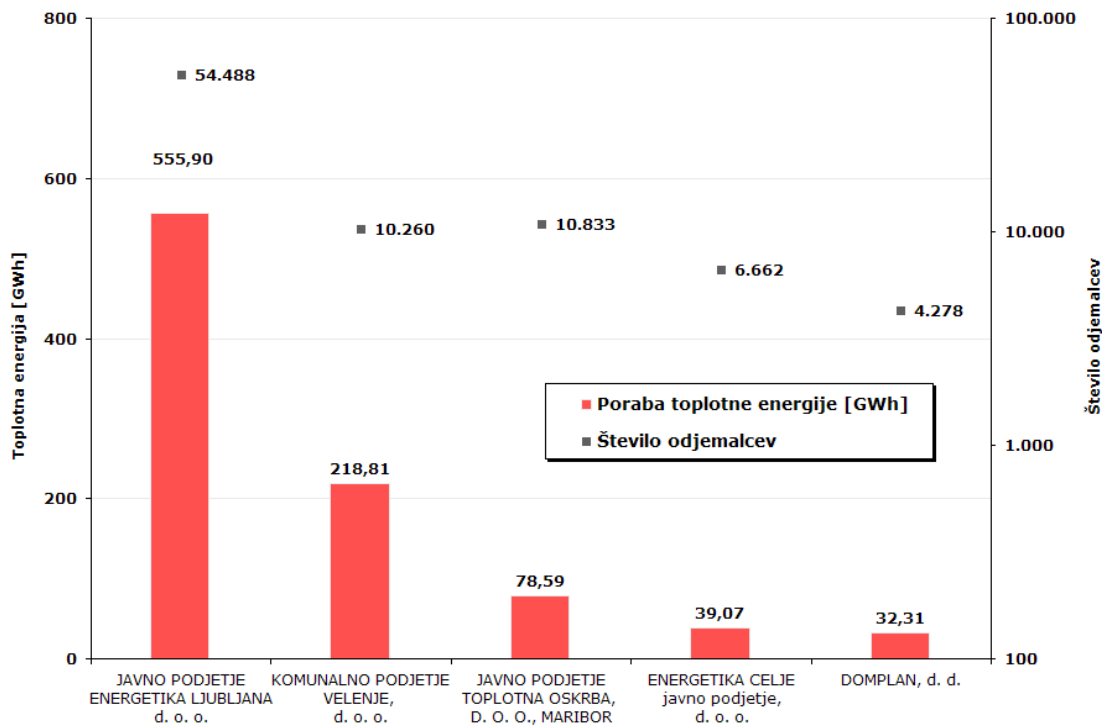
V strukturi porabljenih primarnih energentov za proizvodnjo toplote je imel premog 61-odstotni delež, sledi mu zemeljski plin s 30,7- in kurilno olje z 1,7-odstotnim deležem. Lesna biomasa in drugi primarni obnovljivi viri energije so v strukturi primarnih energentov za proizvodnjo daljinske toplote skupaj dosegli 6,6-odstotni delež.

Slika 69: Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje

Vir: agencija

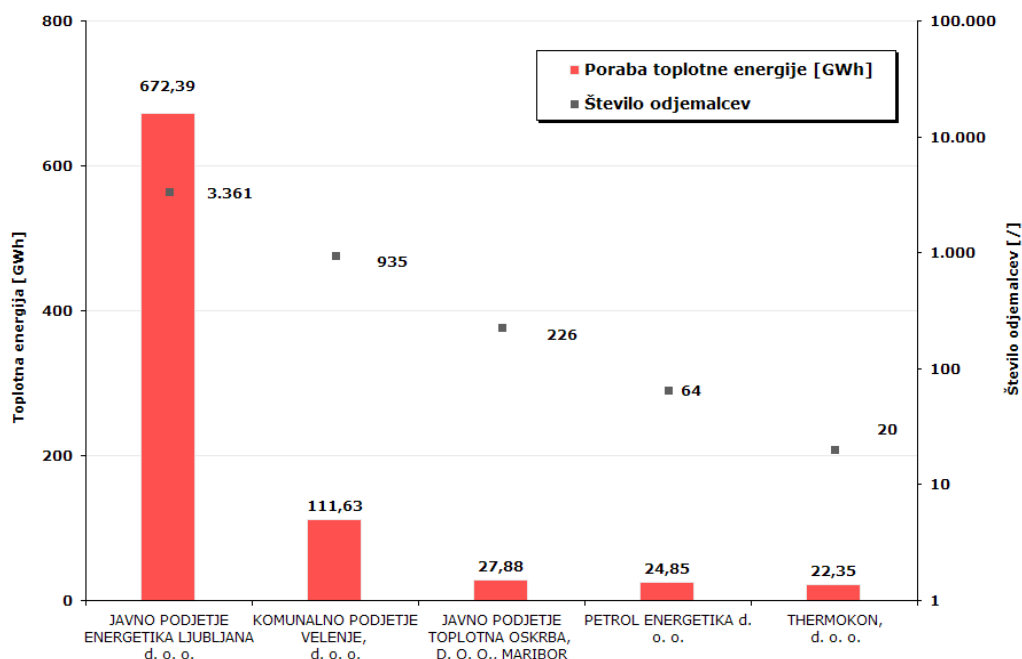
V letu 2008 je prvih pet največjih distribucijskih podjetij daljinske toplote glede na količino distribuirane toplotne energije oskrbovalo 86.521 ali 74,8 odstotka vseh gospodinjstev in jim dobavilo 83,8 odstotka vse toplotne energije, ki je bila proizvedena za potrebe odjemalcev daljinskega ogrevanja. Prvih pet največjih distribucijskih podjetij glede na njihovo količino distribuirane toplotne energije za potrebe gospodinjstev v letu 2008 in število oskrbovanih odjemalcev daljinske toplote prikazuje slika 70.

Slika 70: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinjstskih odjemalcev v letu 2008

Vir: agencija

Prvih pet največjih distribucijskih podjetij daljinske toplote glede na količino distribuirane toplotne energije negospodinjstskim odjemalcem je oskrbovalo 85,2 odstotka vseh negospodinjstskih odjemalcev in jim tako dobavilo kar 84,8 odstotka potrebne toplotne energije (slika 71).

Slika 71: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinjstskih odjemalcev v letu 2008

Vir: agencija

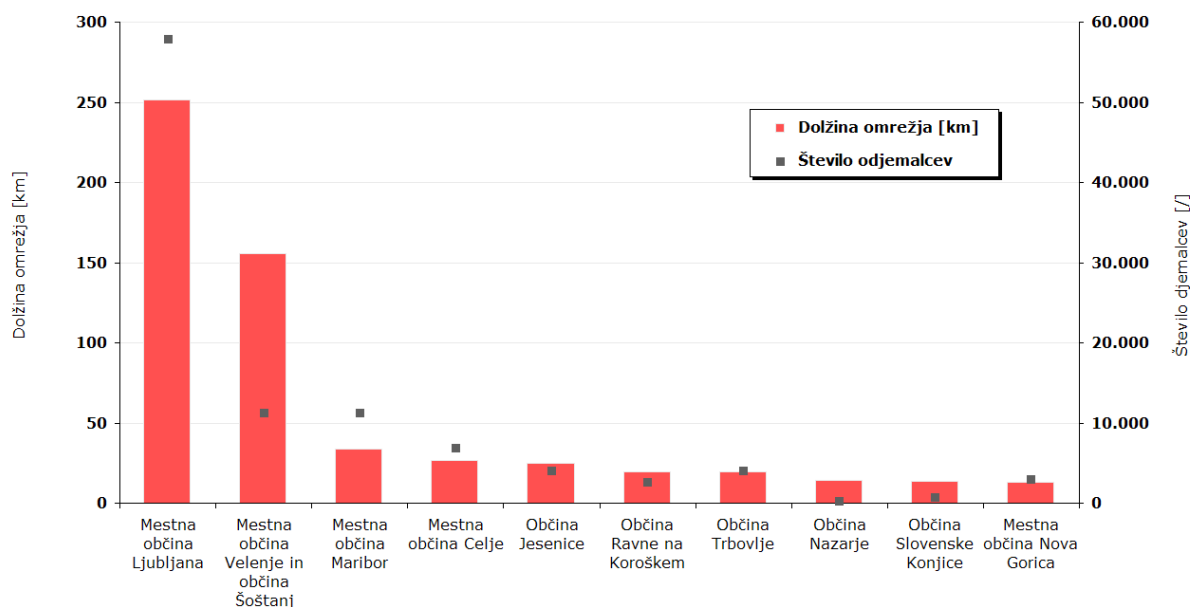
8.2 Distribucijsko omrežje

V letu 2008 je oskrbo z daljinsko toploto v Republiki Sloveniji izvajalo 51 imetnikov licenc za distribucijo toplote za daljinsko ogrevanje, distribucijska omrežja za oskrbo z daljinsko toploto pa so se razprostirala v 35 od 210 slovenskih občin, v skupni dolžini 687,9 kilometra. Razpršenost distribucijskih omrežij in velikost distribuirane toplotne energije prikazuje slika 72.

Slika 72: Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Sloveniji v letu 2008
Vir: agencija

Glede na temperaturni režim obratovanja posameznega distribucijskega omrežja zajemajo toplovodna in vročevodna omrežja 97,35- in parovodna 2,65-odstotni delež vseh distribucijskih omrežij. Največji distribucijski omrežji glede na dolžino sta v Mestni občini Ljubljana (251,54 kilometra vročevodnega in toplovodnega omrežja) in v Mestni občini Velenje z Občino Šoštanj (155,85 kilometra toplovodnega omrežja). Dolžine prvih desetih največjih distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število nanje priključenih odjemalcev toplote prikazuje slika 73.

Slika 73: Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2008

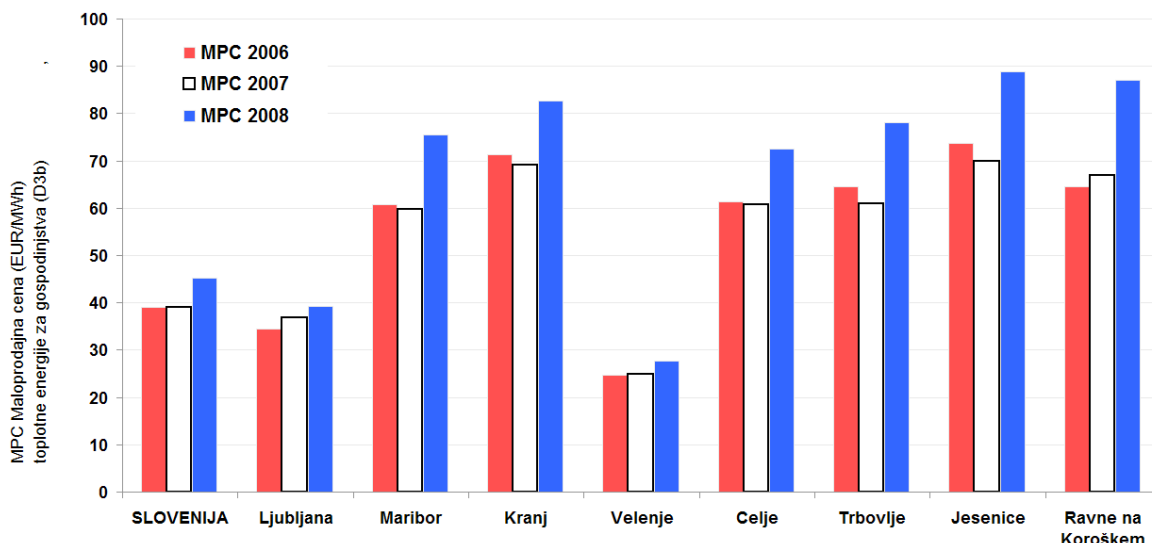
Vir: agencija

8.3 Cena toplotne energije

Povprečne maloprodajne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja v posameznih občinah z daljinskim ogrevanjem je mogoče primerjati s standardno porabniško skupino za gospodinjstva D_{3b}, ki je opredeljena kot porabniška skupina s priključno močjo 10 kW in letno porabo 34,9 MWh, toplotna energija pa se uporablja za pripravo sanitarne tople vode in centralno ogrevanje.

Podatki o povprečnih maloprodajnih cenah toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja so povzeti iz veljavnih cenikov izbranih poslovnih subjektov za proizvodnjo in oskrbo z daljinsko toploto ter zajemajo izbrane občine v Sloveniji, katerih skupna količina dobavljene toplotne energije gospodinjstvom je v letu 2008 dosegla 85,8 odstotka.

Slika 74 prikazuje povprečne maloprodajne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja izbranih slovenskih občin, izračunane kot tehtano povprečje maloprodajnih cen v primerjavi s številom odjemalcev toplote, prikazana pa je tudi povprečna maloprodajna cena toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja za Slovenijo, izračunana kot tehtano povprečje cen v izbranih mestih.

Slika 74: Gibanja povprečne maloprodajne cene daljinske toplote za gospodinjstva v posameznih slovenskih mestih v letih 2006–2008

Vir: SURS

8.4 Dejavnosti agencije na področju daljinske toplote

Agencija na področju oskrbe z daljinsko toploto izvaja naslednje naloge:

- izdaja splošne akte za izvajanje javnih pooblastil o:
  - metodologiji za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in
  - metodologiji za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja,
- daje soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto ter
- odloča o izdaji in odvzemu licenc za opravljanje energetskih dejavnosti proizvodnja toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW ter distribucija toplote za daljinsko ogrevanje.

V letu 2008 je bilo izdanih 12 soglasij k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto, z dvema distributerjema toplote so potekali postopki usklajevanja vsebine sistemskih obratovalnih navodil, petim distribucijskim podjetjem pa je bil postopek usklajevanja ustavljen do njihove ureditve pravnega statusa distributerja toplote, s čimer je bilo seznanjeno tudi pristojno ministrstvo.

Agencija na podlagi sedmega odstavka 71. člena EZ vodi tudi evidenco pritožb zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskim plinom. Na podlagi posredovanih obvestil občin agencija ugotavlja, da v letu 2008 ni bilo pritožb zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskim plinom, o katerih skladno s šestim odstavkom 71. člena EZ odloča župan občine.

9 SEZNAM SLIK

Slika 1: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2008 v GWh	16
Slika 2: Struktura mesečne proizvodnje električne energije	16
Slika 3: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2008	17
Slika 4: Gibanje porabe električne energije	17
Slika 5: Deleži porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema	18
Slika 6: Vrednost naložb in rekonstrukcij v elektroenergetsko infrastrukturo	23
Slika 7: Viri financiranja investicij lastnikov elektrodistribucijske infrastrukture	24
Slika 8: Viri financiranja investicij sistemskega operaterja prenosnega omrežja	24
Slika 9: Načrtovane naložbe prenosnega podjetja in distribucijskih podjetij skupaj v letih 2007–2016	25
Slika 10: Načrtovane naložbe posameznih distribucijskih podjetij v letih 2007–2016	25
Slika 11: Povprečno trajanje nenačrtovanih prekinitev oskrbe z električno energijo na odjemalca v letu 2007 (brez upoštevanja višje sile in tujih vzrokov)	32
Slika 12: Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo v obdobju 2006–2008 po podjetjih	33
Slika 13: Skupni delež upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo v obdobju 2006–2008	33
Slika 14: Povprečne vrednosti elementov v ceni za uporabo omrežij po napetostnih nivojih	35
Slika 15: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca (I_b – 50 kW, 50 MWh) brez DDV	35
Slika 16: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca (I_e – 500 kW, 2 GWh) brez DDV	36
Slika 17: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega industrijskega odjemalca (I_g – 4 MW, 24 GWh) brez DDV	36
Slika 18: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za značilnega gospodinjskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto) brez DDV	36
Slika 19: Deleži elementov v končni ceni električne energije in deleži elementov v ceni za uporabo omrežij za gospodinjskega odjemalca s povprečno porabo 3973 kWh v letu 2008 brez DDV	37
Slika 20: Dinamika odpiranja trga z električno energijo v Sloveniji	40
Slika 21: Število dodeljenih emisijskih kuponov v obdobju 2005–2008	46
Slika 22: Gibanje cene emisijskih kuponov drugega trgovalnega obdobja v letu 2008	47
Slika 23: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na inštalirano moč (50 odstotkov proizvodnje NEK)	48
Slika 24: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev na trgu glede na proizvodnjo električne energije (50 odstotkov proizvodnje NEK)	49
Slika 25: Indeks HHI proizvodnih podjetij električne energije Viri: podatki podjetij	50
Slika 26: Tržni deleži dobaviteljev električne energije ob koncu leta 2008	54
Slika 27: Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2008	55
Slika 28: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo do 50 MWh	55
Slika 29: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo od 50 MWh do 2 GWh	56
Slika 30: Tržni delež dobaviteljev odjemalcem z letno porabo nad 2 GWh	56
Slika 31: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2008	57
Slika 32: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2008 glede na število odjemalcev	57
Slika 33: Dinamika števila zamenjav dobavitelja med gospodinjskimi odjemalci	57
Slika 34: Dinamika zamenjav dobavitelja leta 2008 glede na količino energije	58
Slika 35: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2008 glede na leto 2007	59
Slika 36: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem v letu 2008 v primerjavi z letom 2007	59
Slika 37: Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v letih 2007 in 2008	60
Slika 38: Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2003–2008	61
Slika 39: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2008	61
Slika 40: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2008	62
Slika 41: Gibanje končne cene električne energije za značilnega gospodinjskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto)	63

Slika 42: Primerjava skupne cene električne energije za gospodinjskega odjemalca z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in v Sloveniji za drugo polovico leta 2008	63
Slika 43: Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C_+ in C_- v letu 2008	65
Slika 44: Mesečna odstopanja slovenskega omrežja v letu 2008	65
Slika 45: Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina	67
Slika 46: Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina	68
Slika 47: Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v letih 2005–2008	74
Slika 48: Dolžina novih distribucijskih omrežij v letih 2005–2008	75
Slika 49: Gibanje cen za prenos zemeljskega plina za posamezne odjemne skupine v obdobju 2005–2008	77
Slika 50: Gibanje cene zemeljskega plina za lastno rabo, izravnavo količinskih odstopanj in posebnih sistemskih storitev (C_B) v letih 2007 in 2008	79
Slika 51: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Ceršak	81
Slika 52: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Šempeter	82
Slika 53: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Rogatec	82
Slika 54: Viri zemeljskega plina	85
Slika 55: Struktura dobave zemeljskega plina končnim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, po namenu uporabe	87
Slika 56: Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo	88
Slika 57: Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih	88
Slika 58: Razmerje med številom odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja, in njihovo porabo glede na zakupljeno zmogljivost	89
Slika 59: Gibanje indeksa HHI glede na letno porabo zemeljskega plina za obdobje 2006–2008	91
Slika 60: Končne cene zemeljskega plina za značilne industrijske odjemalce z vsemi davki in dajatvami	92
Slika 61: Končne cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I_3 za Slovenijo in posamezne države EU	93
Slika 62: Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinjske odjemalce z vsemi davki in dajatvami	94
Slika 63: Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinjske odjemalce D_2 z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU	94
Slika 64: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1997. do 2008. (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	98
Slika 65: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1990. do 2007. (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	98
Slika 66: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 1990. do 2007. (za obdobje 1998–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	99
Slika 67: Inštalirane moči proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v letih 1997–2008	100
Slika 68: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število	108
Slika 69: Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje	108
Slika 70: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinjskih odjemalcev v letu 2008	109
Slika 71: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinjskih odjemalcev v letu 2008	109
Slika 72: Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Sloveniji v letu 2008	110
Slika 73: Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2008	111
Slika 74: Gibanja povprečne maloprodajne cene daljinske toplote za gospodinjske odjemalce v posameznih slovenskih mestih v letih 2006–2008	112

10 SEZNAM TABEL

Tabela 1: Primerjava proizvodnje električne energije v letih 2007 in 2008 – v GWh	16
Tabela 2: Primerjava porabe električne energije v letih 2007 in 2008 – v GWh	17
Tabela 3: Čisti poslovni izid poslovanja po dejavnostih	21
Tabela 4: Vrednost realiziranih naložb v letih 2007 in 2008	22
Tabela 5: Nove naložbe in rekonstrukcije v elektroenergetsko infrastrukturo	23
Tabela 6: SAIDI po letih – nenačrtovane prekinitve, ki so posledica lastnih vzrokov	31
Tabela 7: SAIDI in SAIFI na državni ravni za leto 2008	31
Tabela 8: Število in deleži upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2006– 2008	33
Tabela 9: Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah	38
Tabela 10: Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem trgu	41
Tabela 11: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji Viri: podatki podjetij	42
Tabela 12: Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti na ozemlju Republike Slovenije v letu 2008	43
Tabela 13: Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije	43
Tabela 14: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije	44
Tabela 15: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije	44
Tabela 16: Indeks HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, udeleženi na slovenskem trgu	49
Tabela 17: Indeks HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev na prenosnem omrežju Viri: podatki podjetij	50
Tabela 18: Količinski pregled zakupljene rezervne moči	51
Tabela 19: Tržni deleži dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju	58
Tabela 20: Tržni deleži dobaviteljev vsem odjemalcem	59
Slika 36: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem v letu 2008 v primerjavi z letom 2007	59
Slika 37: Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v letih 2007 in 2008	60
Tabela 21: Pregled dejavnosti, povezanih z naložbami v prenosno omrežje zemeljskega plina	71
Tabela 22: Izvajanje reguliranih dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja	72
Tabela 23: Lokalne skupnosti, v katerih se dejavnost distribucije v letu 2008 še ni izvajala, koncesije pa so bile že podeljene	73
Tabela 24: Distribucijski vodi	73
Tabela 25: Lastniška struktura distribucijskih podjetij zemeljskega plina	75
Tabela 26: Zasedenost zmogljivosti na mejnih merilno-regulacijskih postajah	81
Tabela 27: Gibanje skupne dobave zemeljskega plina na meji Slovenije za potrebe odjemalcev v Sloveniji med letoma 2006 in 2008 v Sm ³	85
Tabela 28: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem veleprodajnem trgu zemeljskega plina	86
Tabela 29: Tržni deleži in indeksi HHI na celotnem maloprodajnem trgu zemeljskega plina	86
Tabela 30: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo več kot milijon Sm ³	90
Tabela 31: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo od 4500 do milijon Sm ³	90
Tabela 32: Indeks HHI največjih dobaviteljev zemeljskega plina za odjemalce z letno porabo manj kot 4500 Sm ³	90
Tabela 33: Standardne porabniške skupine za industrijske odjemalce	92
Tabela 34: Standardne porabniške skupine za gospodinjstve odjemalce	93
Tabela 35: Spremembe proizvodnih enot v obdobju 2009–2018	101

11 SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

Agencija	Javna agencija Republike Slovenije za energijo
BDP	Bruto domači proizvod
Borzen	Borzen, d. o. o.
C ₊ in C ₋	Osnovna cena odstopanj
CEER	Svet evropskih regulatorjev (Council of European Energy Regulators)
CSLOeX	Urni indeks
ČUO	Cena za uporabo omrežij
ČPZ	Čezmejne prenosne zmogljivosti
ČHE	Črpalna hidroelektrarna
DEM	Dravske elektrarne Maribor, d. o. o.
EEEX	Nemška borza električne energije (European Energy Exchange AG, Leipzig)
EFT	Električni finančni tim, d. o. o.
Eles	Eles – Elektro Slovenija, d. o. o.
EREGG	Skupina evropskih regulatorjev za električno energijo in zemeljski plin
EZ	Energetski zakon, Uradni list RS, 27/07 (EZ-UPB2), 70/08 (EZ-C)
GJS	Gospodarska javna služba
HE	Hidroelektrarna
HESS	Hidroelektrarne na spodnji Savi
HSE	Holding Slovenske elektrarne, d. o. o.
HHI	Hirshmann-Herfindahlov indeks koncentracije trga
MRP	Merilno-regulacijske postaje
MT	Manjša tarifa
NEK	Nuklearna elektrarna Krško, d. o. o.
NN	Nizka napetost
OVE	Obnovljivi viri energije
P	Električna moč
RECS	Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov
RS	Republika Slovenija
RTP	Razdelilno-transformatorska postaja
rTPA	Regulirani dostop do omrežja
SAIDI	Indeks povprečnega trajanja prekinitev napajanja v sistemu
SAIFI	Indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu
SEL	Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o.
SENG	Soške elektrarne Nova Gorica, d. o. o.
SLOeX	Indeks organiziranega trga z električno energijo
SN	Srednja napetost
SODO	Sistemske operator distribucijskega omrežja
SOPO	Sistemske operator prenosnega omrežja
SPTTE	Soproizvodnja toplote in elektrike
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
T	Tolerančni pas
TE	Termoelektrarna
TE-TOL	Termoelektrarna Toplarna Ljubljana, d. o. o.
TEB	Termoelektrarna Brestanica, d. o. o.
TEŠ	Termoelektrarna Šoštanj, d. o. o.
TET	Termoelektrarna Trbovlje, d. o. o.
TP	Transformatorska postaja
UCTE	Združenje za koordinacijo prenosa električne energije (Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity)
VN	Visoka napetost
VT	Višja tarifa
W ₊ , W ₋	Energija odstopanj v MWh glede na napovedane vozne rede